

350
6286

M A G Y A R Y Z O L T Á N

/ 1888 - 1945 /

m u n k á s s á g a

Összeállította

Göbel József

B u d a p e s t
1974

REV. 2017.

REV. 2017.



T a r t a l o m

	Oldal
I. Életrajzi adatok	3
II. Munkásságának jegyzéke	7
III. A munkák közül idegen nyelven megjelentek . . .	102
IV. A munkák fajtái	103
V. A munkák szakmai csoportosítása	104
VI. Más munkákhoz írt előszók	105
VII. A munkák hol találhatók?	107

I

É l e t r a j z i a d a t o k

Kis-magyar Magyary Zoltán 1888 június 10-én született Tatán, Komárom vármegyében. Római katolikus. Atyja Magyary Lajos honvédezredes, anyja Besenbach Berta. Atyai nagyszülei Magyary László és Scherhauf Rozália; anyai nagyszülei Besenbach Alajos és Neszthinger Alojzia.

Házasságot kötött dr. Techert Margit egyetemi magántanárral, 1932 június 30-án.

Magyary Zoltán a tatai, majd a budapesti kegyesrendi gimnáziumban végezte középiskolai tanulmányait. Budapesten érettségizett, jeles eredménnyel. A Budapesti Tudományegyetemen 1910 június 28-án államtudományi, 1912 június 28-án jogtudományi doktorátust szerzett. Államszámviteli államvizsgát tett 1915 február 16-án; gyorsirastanításra képesítő oklevelet kapott 1921 február 11-én. A lipcsei egyetem 1912/13. téli szemesztéréen félét hallgatott.

Katonai szolgálatot nagyfoku rövidlátása miatt nem teljesített.

Nyelvtudása /saját értékelése szerint/: német tökéletesen, angol, francia, olasz /folyékonyan előad/, orosz /gyengén/, latin /ért/.

Kitüntetései: II. osztályu magyar érdemkereszt, magyar polgári Signum Laudis, koronás arany érdemkereszt, II. oszt. polgári hadi érdemkereszt, hadiékítményes II. oszt. Vöröskereszt díszjelvény; az orosz Koronarend, az osztrák arany érdemérem, a lengyel Polonia Restituta rend, a finn Fehér Rózsa rend és a görög Megváltó rend középkeresztese, a francia Officier de l'Instruction Publique rendjel tulajdonosa.

Több nagyobb külföldi tanulmányutat tett: Ausztriában, Németországban, Belgiumban, Hollandiában, Dániában, Francia-, Olasz-, Lengyel-, Svéd-, Finn-, Észt- és Lettországon, Angliában, Svájcban, Jugoszláviában, Görögországban, a Szövjetunióban és az Amerikai Egyesült Államokban.

Állami szolgálatát a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban kezdte 1910 augusztus 1-én, mint díjtalan miniszteri fogalmazógyakornok. Ugyanaz év október 22-én fizetéstelen miniszteri segédfogalmazó. 1911 április 28-án végleges és valóságos miniszteri segédfogalmazó. Szoketlanul gyorsan haladt előre a ranglétrán. 1913 december 22-én fogalmazó, 1915 augusztus 25-én címzetes segédtitkár, 1918 szeptember 19-én valóságos segédtitkár, 1919 január 28-án miniszteri titkár, 1921 szeptember 16-án osztálytanácsosi cím és jelleg, 1922 július 15-én valóságos osztálytanácsos, 1926 február 12-én miniszteri tanácsos.

Kezdetben a minisztérium elnöki ügyosztályán teljesített szolgálatot. Nyelvtudása /és gyorsírástudása/ révén a delegációs tárgyalásoknál jó hasznat vették, felfigyeltek rá. Amikor gróf Klebelsberg Kunó a kultuszminisztérium államtitkára lett, személyi titkáráként vette magához. Vele vett részt az Országos Hadigondozó Hivatal szervezésében. Klebelsberg mint miniszterelnökségi államtitkár őt is a miniszterelnökségre vitte /1917 március 19-től június 15-ig, gróf Tisza István lemondásáig/. A kultuszminisztériumba visszakerülve hosszabb ideig szolgált a nem állami elemi iskolák ügyosztályában, ahol az 1907. XXVII. és 1913. XVI. törvénycikkek alapján felmerülő vitás valamint közigazgatási bíróság előtti panaszügyek előadójaként működött; majd a művelődéspolitikai ügyosztályban végzett önálló törvényelőkészítő munkákat. 1920 őszén az akkor felállított költségvetési ügyosztály vezetője lett, amely ügyköréhez 1921 júniusában az elnöki ügyosztály helyettes vezetése is járult.

Klebensberg 1922 júniusában átvette a vallás- és közoktatásügyi minisztérium vezetését. Magyar Zoltán egyre több szép feladatot kapott. 1925-ben a tudománypolitikai ügyosztály vezetője lett. Hatáskörébe tartoztak a külföldi tudományos kapcsolatok, kongresszusok, a hazai tudományos társulatok, az Országos Magyar Gyűjteményegyetem, a vidéki muzeumok ügyei és a diákjóléti ügyek. Mind ezekhez 1927 júniusában az addigi egyetemi ügyosztály teljes ügyköre is járult, vagyis a magyar tudománypolitika egészének irányítása.

Tagja lett az Országos Ösztöndíjtanácsnak, az Országos Természettudományi Tanácsnak és az Országos Statisztikai Tanácsnak, ügyvezető alelnöke a Tudományos Társulatok és Intézmények Országos Szövetségének; Magyarország állandó képviselője a Párisban székelő Institut International de Cooperation Intellectuelle mellett.

Miniszteri tanácsosi állásáról 1930 június végén mondott le, egyetemi tanári kinevezésekor.

Már 1918 szeptemberétől az államszámvitelen előadójaként működött a budapesti Tudományegyetemen 1927-ig, a Közgazdaságtudományi karon pedig 1921 szeptemberétől 1924-ig. Az államszámviteltani vizsgabizottság tagja. 1927-ben magántanárrá habilitálta a Pázmány Péter Tudományegyetem jog- és államtudományi kara a magyar pénzügyi jognak a költségvetési és zárószámadási jogra vonatkozó részéből. A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem közigazgatási és pénzügyi jogi nyilvános rendes tanárává kinevezték 1930 június 28-án. Az 1937/38. tanévben a jog- és államtudományi kar dékánjává választották.

A közigazgatás racionalizálása előkészítésének kormánybiztosa volt 1931 januárjától 1933 áprilisáig.

A Brüsszelben székelő Institut International des Sciences Administratives alelnökének választotta. Főelőadóként szerepelt az 1936-ban Varsóban rendezett VI. Nemzetközi Közigazgatástudományi Kongresszuson. 1931-ben megalapította a Ma-

gyar Közigazgatástudományi Intézetet /egyetemi tanszéke mellett/, melyet haláláig vezetett. Ebben az intézetben maga köré gyűjtötte a közigazgatás sok kiválóságát, különösen pedig az akkor végző jogász fiatalok elitjét vezette be a közigazgatástudomány feladataiba. Előadássorozatokot rendezett, kiadványokat jelentetett meg. Az 1936-38 években a komárommegyei tatai járásban végzett széleskörű ténymegállapító tanulmányt, majd Komárommegye szociális kérdéseinek megoldásában működött közre.

1938-ban megindította a Közigazgatástudomány című szakfolyóiratot, melyet haláláig szerkesztett. Ugyancsak 1938-ban /összel/ a gróf Teleki Pál professzor - akkori kultuszminister - által vezetett műegyetemi Gazdaságföldrajzi Intézet, a Gyórfy István professzor által vezetett Néprajzi Intézet, továbbá a Magyary Zoltán vezette Magyar Közigazgatástudományi Intézet összefogásából Táj- és Népkutató Intézet alakult, mely azonban másfél hónapos működés - közben egy kiállítás rendezése - után megszűnt. 1944 elején a remélt és várt békeszerződés közigazgatási vonatkozásainak előkészítésébe kezdett /Közép-európai Lexikon fedőnévvel/; e munka a németek 1944 március 19-i megszállása folytán maradt abba.

A folytonos légitámadások miatt 1944 végén a Tata melletti Héreg községbe vonult vissza. Itt feleségével együtt 1945 március 24-én tragikus körülmények közt életét vesztette, két nappal a felszabadulás után.

I I

M u n k á s s á g á n e k j e g y z é k e

1920.

1.

Társadalmi kérdések - Általános bevezetés
Budapest, 1920. Stephaneum ny. 20 l. 8^o

A magyar intelligencia abban hibázott, hogy nem foglalkozott a moderneknek hirdetett szellemi áramlatokkal, amelyek megismerése kikényszeríthette volna azok kritikáját is. Meg kell vizsgálnunk most, hogyan lett a szocializmusból tudomány?

A szociális mozgalom egyidős az emberi társadalommal /Athén, Rómában a Gracchusok, Spartacus, a zsidóknál Mózes törvényei, középkori parasztlázadások, ujkori francia forradalom/. Az első tulajdonképeni proletármozgalom a lyoni se-lyemszövők felkelése 1831-ben.

A szocialisztikus eszmék első nagy képviselője Plátó. Az ujkori szocializmus gyökere a kereszténység. Különösen Rousseau tiltakozott a vagyon egyenlőtlensége ellen. A szocializmus lelkes képviselői az utópisták: Saint Simon, Fourier, Owen. Utópiából tudománnyá Marx és Engels tették; ők mindent materialista szempontból vizsgáltak. Marx a modern gazdasági fejlődés magyarázatánál azt kutatta, hogy a kapitalista termelés szükségképen a szocialista-kommunista társadalomba fejlődik. Elemezte a kapitalista termelési mód kielekulását és az értéktöbblet fogalmát.

A londoni kommunista kongresszus számára 1848-ban készített kommunista kiáltványban mondta ki Marx határozottan, hogy a proletaroknak sorsuk javításához ki kell sajátítaniuk azokat, akik az ő munkájuk kisajátításából élnek. Ehhez az

államhatalmat kell megragadni. - Így lett a szocializmus tudománya. Propagandájuk két erős fegyvere a szakszervezet és a párt. A munkások belátták a szervezkedés szükségességét.

1864-ben jött létre a munkások nemzetközi szövetsége, az I. Internacionálé. Ez 1876-ban feloszlott, de 1889-ben megalakult a II. Internacionálé. Ezt elégtelannek tartva Moszkvában megszervezték a III. Internacionálét. 1919 március 21-én a magyar szociáldemokrata párt csatlakozott a III. Internacionáléhoz, majd 1919 augusztusában újból a II. Internacionálé alapjára helyezkedtek.

A világháború alatt a munkásság világszolidaritása helyett felülkerekedett a nemzeti érzés. Az osztályharc helyébe a nemzetek háborúja lépett. Azóta a bolsevizmussá fejlődött marxizmust a gyakorlatban vereség érte Magyarországon. Látszott, hogy nem áll meg a történelmi materializmus. Gyakorlatban tapasztalhattuk, hogy az osztályok szétválasztása nem sikerült. Különösen a szellemi munkások minősítésénél volt ez szembeűnő. Meglátszott az is, hogy az értéktöbblet megszerzése nem elég; ezáltal nem tartható fenn a szocializált termelés.

Tennivalóink most: korszerű szociális reform; a keresztény vallásos szellem és erkölcs mélyítése; a zsidók javára eltolódott erőviszonyok helyes arányba terelése. Szükséges az alsóbb néprétegek sorsának javítása. Tekintetbe kell venni az embert mint egyént és mint a társadalom részét /Rerum Novarum enciklika/. Ezekhez az iskolára és az önképzésre kell nagy gondot fordítani.

2.

1921.

A bolsevizmus közigazgatásának jellemzése.

A Gratz Gusztáv által szerkesztett "A bolsevizmus Magyarországon" című kötetben. Ep. 1921. Franklin. 501-520.1. 8^o

Lenin és Kun Déla elvetették az államhatalmak hármass felosztásának elvét. Az ipari és földműves proletárok tanácsköztársasága a proletárok önkormányzata. Az addigi közigazgatás azonban nem bomlott szét egyszerre, ezért lehet a régi értelem-

ben vett közigazgatásról beszélni a proletárdiktatúra alatt is. Csak a szervezeti kérdésekkel kíván most foglalkozni, a célokat mások ismertetik ebben a kötetben.

A bürokrácia kipusztítását és a közigazgatás egyszerűsítését hirdették. Minden hivatalt választás útján kívántak betölteni; a hivatalnokok bérét a tanult munkások béréhez szabták. Az egyes munkaköröket cserélni kívántak, hogy mindenki értsen egymás munkájához. Lenin szerint a szocializmus előtt felváltva mindenki részt fog venni az igazgatásban, és csakhamar annyira megszokja, hogy a vezetés felesleges lesz. A munkásokat ezért fokozatosan be kívánták vonni a közigazgatásba is. A nekik meg nem felelő régi hivatalnokokat azonban elbocsátották, szerzett jogokra tekintet nélkül.

Feltűnő nagy számban vettek fel új tisztviselőket. A létszám ezért mindenütt megsokszorozódott. Az újak közt kevés fizikai munkás akadt, pedig ez ezek sorából vezető állásokba jutott emberek sokkal higgadtabbak voltak, az élet dinamikáját érezték, az emberi érzelmeket ismerték és kimélték. Jobban, mint a hozzájuk mérten sokkal számosabb, különböző iskolákból, szerkesztőségekből, irodákból előtört egyes zsidó elemek. Ezek aránya különösen a magasabb rangú állásokban volt nagy.

A régi közigazgatási számviteli rendszer helyébe az üzleti /magán/ életben szokásos kettős könyvelést léptették. A Legfőbb Állami Számszékét nem szüntették meg, csak nem vették igénybe és az 1916-ban szervezett Pénzügyintézeti Központra támaszkodtak. Pénzügyi dolgokkal dolgoztak, az elszámolást azonban nem szorgalmazták. Emiatt a pénzforgalom rendkívül megnőtt, ami az állam gazdaságát tönkretette. Rendszeres számviteli ellenőrzésről nem gondoskodtak, bár Lenin szerint a könyvelés és ellenőrzés a szocialista forradalom központi kérdése,

Az ígéretekkel /haladás, jólét, ország területének visszaszerzése/ megtévesztett régi tisztviselői kar - ez erőszakkal eltávolítottak kivételével - általában a helyén maradt, de szervezkedési lehetőség nélkül tehetetlen volt. A baloldali vezetőségű Állami Tisztviselők Országos Szövetsége mellett azonban

ben vett közigazgatásról beszélni a proletárdiktatúra alatt
is. Csak a régi értelemben vett

megjelent a Közalkalmazottak Nemzeti Szövetsége. A négy hónapos praeletárdiktatura után a tisztviselők folytatták régi tevékenységüket.

3.

Az állami költségvetés

Néptanítók Lapja. 54. évf. 1921. 24-25. szám. Ep. Franklin. 1-5. 1. 40

Az 1920/21. évi állami költségvetés 1914/15 óta az első rendes költségvetési törvény; az első ilyen Csonka-Magyarországon. Közel 10 milliárd korona deficitet mutat. /A már benyújtott 1921/22. évi csak 6 milliárdot./

Ismerteti a vallás- és közoktatásügyi tárca jellemző száma-adatait. A 30 címre oszló fejezet összes kiadása 1100 millió, bevétele 117 millió K. A kereken 1 milliárd rendes kiadásból 53 % személyi, 47 % dologi jellegű. Az idemenekültek miatt a közalkalmazotti létszám és személyi kiadás felduzzadt. A feleslegessé vált alkalmazottak is megkapják illetményeiket, de a "Háborus utóköltések" nevű fejezeten. A kultusztárca költségvetése 12 444 fő állami tisztviselő és 16 805 fizetési osztályba nem sorolt alkalmazott illetményét irányozza elő; 3421 tisztviselő és 273 alkalmazott került "kihalási állomány"-ba. Az előléptetési tilalom miatt ilyen előirányzat nem szerepel.

A dologi előirányzatnál 5,5 millió átmeneti kiadás a főiskolai hallgatók segélyezésére, 25 millió állami segély a tanítói nyugdíjalaphoz, 3 millió a Tanári Nyugdíjintézethez. A Testi nevelés előirányzata 78 millió. A budapesti Tudományegyetem 150 milliót kap. Először szerepel a debreceni Tisza István Tudományegyetem /57 millió/; a Szegedre menekült kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem /47 millió/, a Pécsre menekült pozsonyi Erzsébet Tudományegyetem /42 millió/. A budapesti Közgazdaságtudományi Kar kiadása 6,5 millió, a József Műegyetemé 14 /a Selmecbányáról menekült bányászati és erdészeti főiskolával együtt/. A budai Svábhegyre menekült csillagvizsgáló 1 millió K-ban részesül.

Az állami középiskolák kiadása 46 millió, a nem állami középiskolák segélye 22 millió. A polgári iskolai tanárképző főiskoláké 5,5, a polgári iskoláké 57 millió K. Szakiskolákra és gyógyítva nevelő iskolákra 36 millió jut. A bábaképző intézetek címén 10,4 millió szerepel. Népművelési tanfelügyelőségekre 6,8 millió. Elemi iskolai tanítóképző és kisdédóvónőképző intézetekre 20,5 millió. Az állami elemi népiskolák címe 117 milliót tüntet fel, a nem államiak segélye 178 millió. Kisdédóvó intézeteknek és napközi otthonoknak 25,5 millió. A Művészeti Tanintézetek címe 9 millió K-t tartalmaz, a Művészeti Közgyűjteményeké és műemlékeké 7 milliót. Művészeti célok támogatása 57 millió /ebből 22 millió megtérül az állami színházak bevételeiből/. A Tudományos Közgyűjtemények /muzeumok/ előirányzata 6,5 millió. Tudományos és közművelődési célok támogatása 5 millió /ebből 3 a szabadoktatás és 1,2 a Tudományos Akadémia/.

4.

A tanszemélyzet illetményei utalványozásának decentralizálása. Néptanítók Lapja, u.ott. 29-31.1.

1921 július 1-től a tanszemélyzet tulnyomó részének illetményeit a minisztérium helyett a 22 pénzügyigazgatóság utalványozza. Ez a decentralizálás munkamegosztást, gyorsabb intézést hoz. Az utalványozáshoz szükséges első adatokat a kultuszminisztérium közli a pénzügyigazgatóságokkal.

5.

A hitfelekezeti tanítók államsegélyeinek gyorsabb utalványozása. Néptanítók Lapja, 54.évf. 1921.26-29.sz. Ep. Franklin. 31-32.1.4^o

E rendelkezés kiegészíti a tanszemélyzeti illetmények decentralizált utalványozására kiadott - előbb ismertetett - rendeletet.

6.

Az új indemnitási törvényjavaslatról.

Néptanítók Lapja, 54. évf. 1921. 48-52. sz. Ep. Franklin, 7-8. l. 4^o

A kormány 1921. december 10-én újabb indemnitást kért, mert az évi költségvetés tárgyalása még késik és az eddigi felhatalmazás hatálya december végével lejár. Az új indemnitási javaslat 1922. június végéig terjed. Benne többek közt a kultuszminiszter hatáskörére vonatkozó kisebb javaslatok is szerepelnek.

1922.

7.

A vallás- és közoktatásügyi központi igazgatás 1867 előtti történetének vázlata

Különlenyomat a Néptanítók Lapja 55. évf. 1922. évi 16-17. és 40-41. számából. Ep. Lampel. 16 l. 8^o

A történet három korszaka: a rendi alkotmány kora, 1848-ig; a felelős magyar minisztérium kora, 1848-49; az abszolútizmus kora, 1849-1867.

Az 1715. évi 74. és az 1723. évi 70. törvénycikkkel a rendek elismerték a király azon jogát, hogy az ország minden szemináriuma, konviktusa és kollégiuma fölött felügyeljen abban az irányban: megfelelnek-e alapításuk céljának. 1848 előtt a királyi kancellária és a királyi helytartótanács állottak a vallás- és közoktatásügyi igazgatás élén. 1848-ban Eötvös József lett vallás- és közoktatásügyi miniszter, Szász Károly pedig államtitkár. Közli az 1848-as és az 1867. március 4-én kinevezett minisztérium tisztviselőinek névsorát és beosztását.

8.

Művelődési politika és közoktatásügyi közigazgatás

Köny. Társadalomtudomány. 1922. 1-2. szám. Ep. 72 l. 8^o

A legtökéletesebb kulturpolitikai elképzelések is csak jó közoktatásügyi igazgatás útján érvényesülhetnek. A művelődéspolitikai program megfelelő végrehajtást kíván.

A kultuszminisztérium ügykörébe az ügyek 3t alaptípusa tartozik: a szoros értelemben vett közigazgatás /jogszabályok alkalmazása, kinevezés, fizetésfolyósítás, tankönyv engedélyezés stb./; bíraskodás; kormányzati tevékenység /a közoktatásügy irányítása, jogszabályalkotás, költségvetés megállapítása/; számvitel; segédhivatali ügykezelés. A végzett adminisztrációs munka óriási tömegű. Szükségessé vált ezért az ügykezelés decentralizálása. Ezzel együtt kell járnia az utalványozás decentralizálásának. Kellő számú alkalmas elárendelt utalványozó hatóság híján a pénzügyigazgatóságokat vették igénybe a személyi járandóságok kifizetéséhez. 1921 július 1-től az eddig a kultuszminisztériumban vezetett 45 ezer személyi számla közül 26 ezret szüntettek meg.

A kormányzati tennivalók közt fontos a művelődéspolitikai és a pedagógiai irányítás szétválasztása külön ügyosztályokra.

Az minisztérium ügykörének szakszerű megosztásán felül szükséges még a tisztviselők kellő /jogi - pedagógiai/ szakképzettsége, az ellenőrzés és az összhang biztosítása, végül a megfelelő közszellem kialakítása.

9.

A közigazgatási reform és államtudományi oktatásunk mai állapota. Budapesti Szemle, 547.szám, 1922.szeptember. Bp. Franklin. 15-30. 1.8°

A közigazgatás reformja évtizedek óta foglalkoztatja a politikai és tudományos köröket. A közzolgálat sikerére döntő a szabályzatok rendje. A közigazgatás szakszerűsége a szervezetben és az eljárásban mutatkozik meg. Az alkotó munka pontossága különösen a műszaki üzemknél szembetűnő /Taylor rendszere/. A közigazgatásban ennek felismerése még hiányzik, pedig ez éppoly veazedelyeket okozhat itt, mint a hadseregben. A közigazgatás fogalmazási szakában szükség van a közigazgatási jogrend ismeretére, a megfelelő szakismeretekre, továbbá tisztában kell lenni a közigazgatás statikus és dinamikus szerepével az államgépzetben. Államtudományi oktatásunk nem segíti e célt. A közigazgatást - több tárgyra osztva - az alapvizogak rendjébe kellene beilleszteni, át-

alakítva megfelelően az államtudományi szigorlatot is. A közigazgatási jog a közigazgatástan nélkül nem nyújt elegendő tájékoztatást. Fontos az államszámviteltan, a közigazgatási organizáció és üzemtan. - Viszont az államszámviteltan sem elegendő a számvevőségi képzéshez, ezt közigazgatási jogi, közjogi, nemzetgazdaságtani, statisztikai oktatással kellene kiegészíteni.

10.

Államtudományi oktatásunk reformja.

Magyar Közigazgatás. 1922. június 4. 23.sz. 3-5.1. Ep. Pallas. 2^o

A Magyar Jogászegylet közjogi és közigazgatásjogi szakosztályának 1922 május 31-én tartott ülésén folytatódott a közigazgatási reform vitája. Magyar Zoltán, az ülés előadója kiemelte a közigazgatás helyes ellátásának a mostani súlyos viszonyok közt sokszorososan megnövekedett jelentőségét. Ezzel kapcsolatban rámutatott államtudományi oktatásunk reformjának szükségességére /ld. a Budapesti Szemlében megjelent - előbbi 9. sorszám alatt ismertetett - tanulmányát/.

11.

A felesleges tisztviselők elbocsátása. /A rendkívüli segély újabb felemelése. - A hadviselt tisztviselők személyi pótléka./ Néptanítók Lapja, 55. évf. 1922. 4-7. szám. 3-5.1. Ep. Franklin. 4^o

A megcsontított ország tisztviselői kara aránytalanul nagy. A létszámfeletti állásokra az 1922. január-június havi költségvetés /1922. évi I. törvény/ 24. §-a áthelyezést illetve elbocsátást ír elő. A feleslegessé vált tisztviselők igyekezzenek elsősorban a pénzügyi igazgatásnál elhelyezkedni. Az el nem helyezhetőkre kényszernyugdíjazást kell alkalmazni. Ez vonatkozik az állami alkalmazottakon kívül a nem állami tanárokre is, akik az állampénztárból kapnak javadalmazást, illetve bármily címen /háborús vagy drágasági segély/ államssegélyesek.

Ismerteti egyuttal, hogy a köztisztviselők részére 1921 április 1-től engedélyezett rendkívüli /un. Hegedüs/ segély ösz-

szegét az eredeti mérték négyszeresére emelik 1922 február 1-től. A hadviselt tisztviselők pedig átmeneti személyi pótlékot kapnak.

12.

Az elemi iskolai tanítók, tanítónők és óvónők illetményeinek újabb szabályozása.

Néptanítók Lapja, 55. évf. 1922. 8-9. sz. 1-3. l. Bp. Franklin. 4^o

A tanító/nő/k és óvónők előléptetési tilalma megszűnt. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1922. évi 700. eln. sz. rendelete automatikus - háromévenkénti - előléptetést vezet be, az 1918. évi VIII. un. néptörvény által megkötött létszámtól függetlenül. Ez vonatkozik az állami személyzeten kívül az államsegélyes tanszemélyzetre is. A magániskoláknál és magánóvodáknál alkalmazott azon tanerők, akik hivatali eskü tételére kötelezettek, ezután közzolgálati alkalmazottaknak tekintendők.

13.

Mennyi a fizetésünk?

Néptanítók Lapja, 55. évf. 1922. 10-11. sz. 25. l. Bp. Franklin. 4^o

Az évi fizetés, személyi pótlék, háborús, drágasági, rendkívüli segélyek, valamint a lakáspénz táblázatos összeállítása, fizetési osztályonként.

14.

A köztisztviselők új átmeneti segélye.

Néptanítók Lapja, 55. évf. 1922. 16-20. sz. 47-48. l. Bp. Franklin. 4^o

A tárgyban kiadott 4200/1922. M. E. sz. rendelet nyomán ismerteti a fizetéseket fizetési osztályonként és havonként.

15.

Charakteristik der bolschewistischen Verwaltung in Ungarn.

Archiv des öffentlichen Rechts. 42. köt. 1922. Tübingen, J.C.B. Mohr /Paul Siebeck/, 321-347. l. 8^o

A magyar nyelven fenti 2. sorszámú megjelent tanulmány német szövege.

1923.

16.

A magyar állam költségvetési joga. Közigazgatásjogi tanulmány. Budapest, 1923. Studium. 224 l. 80

Magyary Zoltán külön könyvben megjelent első tanulmánya. Ennek alapján habilitálta a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem állam- és jogtudományi kara 1927-ben a magyar közigazgatási és pénzügyi jog magántanárává. A könyv a magyar állami költségvetési jog részletes feldolgozása.

Előszavának első monda: "A közigazgatás feladata a cselekvés." Tartalomjegyzéke a tizedes osztályo és elvét alkalmazza. Már ezek is rámutatnak szerzőjük ujat kereső, tevékenységet kívánó gondolkodására.

A munka behatóan tárgyalja a magyar költségvetési jog kialakulását és központi szerepét az állam működésében. Említi az államszámviteli rend valamint a zárószámadási jog kifejlődését is. Az osztrák mintájú számviteli rendszer mellett a magyar költségvetési jogra az európai kontinensin un. francia-belga rendszer hatott. 1868-ban kezdődött az a gyakorlat, amely szerint a költségvetési felhatalmazást törvény alakjában kapja a kormány.

A költségvetési jogot közigazgatási, jogi és politikai szempontból is tárgyalja. Az állami költségvetés nemcsak pénzügyi terv, hanem az állam egész működésének programja is, tehát az összes állami feladat mérlegelését és az egész állami élet szervezését is jelenti. A munka rámutat szokra a különbségekre, amelyek az érvényes jog és a fennálló gyakorlat között mutatkoznak. Különös figyelemmel foglalkozik az ideiglenes érvényű felhatalmazással /indemnitás/ és az exlex állapottal, melyek mindegyike elég gyakran felmerült. Politikai értelemben a költségvetés elfogadása bizalom nyújtása a kormánynak - holott az állami kiadások nagy részére bármilyenfajta kormány mellett szükség van. A parlamentnek ezért a közérdeket kell tekintenie és nem a napi politikát.

17.

A magyar szellem élet válsága.

Budapesti Szemle, 557. szám, 1923. szept. 1-20. l. Bp. Franklin. 8^o

/Név nélkül jelent meg, de Magyary Zoltán később "A magyar tudománypolitika alapvetése" c. mű 15-ának lábjegyzetében sajátjaként idézi./

A Nemzetek Szövetsége Kérdőívvel fordult a magyar kormányhoz, kérve a feltett kérdések megválaszolását. A tárgy a magyar közvélemény előtt is fontos.

A magyar szellemi élet válságos helyzetének oka egyrészt a nagymértékű valutaromlás, másrészt a tíz és félmilliónyi magyarság szétszakítása. Emiatt a könyvek, folyóiratok kiedási példányszáma a régebbi töredékére csökkent. Az utódállamokba irányuló könyvküldés rendkívül nehéz, az utódállamok akadályozzák.

1924.

18.

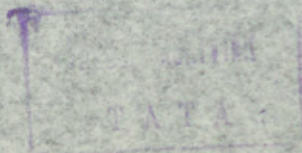
Közművelődési tétel az állami költségvetésben.

Közművelődés, 1924-iki folyam. 1-2. szám. Bp. M. Tudományos Társulatok Sajtóvállalata Rt. 32-36. l. 4^o

A művelődés iskolán kívüli tagozatának teteleit a vallás- és közoktatásügyi tárca 1923-24. évi költségelőirányzata négy címen foglalja össze: testi nevelés; tudományos és közművelődési célok támogatása; művészeti célok támogatása; végül az Országos Magyar Gyűjteményegyetem és annak Tanácsa.

A testi nevelés az eddiginél sokkal nagyobb teret kap, mind az iskolában, mind az azt elhagyó ifjúságnál valamint a szabad társadalmi /sport/ egyesületeknél. Mindez az Országos Testnevelési Tanács feladata.

A tudományos és közművelődési célok tartalma: Tudományos célok támogatása és a külfölddel közös tudományos mozgalmakban való részvétel; az Országos Gyűjteményegyetembe nem tartozó közgyűjtemények felügyelete; a Hadi Levéltár és Múzeum; a szabadoktatás céljainak szolgálata. Jelentős a Tudományos Társulatok Sajtóvállalatának szerepe.



A művészeti célok támogatása kiterjed a képző-, ipar-, zene-, színművészeti és irodalmi célokra, valamint a műemlék-védelembre.

Az Országos Magyar Gyűjteményegyesület magában foglalja az Országos Levéltárat, a Magyar Nemzeti Múzeumot /annak mind a hat tárával/, az Országos Szépművészeti Múzeumot és az Országos Iparművészeti Múzeumot.

19.

A Tudományos Társulatok és Intézmények Országos Szövetségének első évi működése.

Közművelődés, 1924-ik folyam, 7-8.szám. 298-302.1. Bp. M.Tud. Társ.Sajtóváll. 40

A Tudományos Társulatok és Intézmények Országos Szövetsége 1923 április 20-án tartotta alakuló közgyűlését. A titkári jelentés ismerteti a megalakulás előzményeit továbbá az 1923-24. első év eseményeit és eredményeit. A Szövetség gondoskodott a tudományos kiadványok - elsősorban a folyóiratok - rendszeres megjelentetéséről /államsegély felosztása, szorzószámra áttérés, propaganda szervezése, teggyűjtés/ továbbá egyes adminisztrációs tevékenységek ellátásáról. A Szövetség legfőbb támasza a Tudományos Társulatok Sajtóvállalata, mely nemrég alakult komoly alaptőkéjű részvénytársaságként.

20.

Kormányzás és közigazgatás. Fayol rendszere az állami igazgatásban Klny.Magyar Közigazgatás.1924.évi 19.sz. 4 l. Bp.Pallas. 20

Fayol akkor ismertetett rendszere az 1923.évi brüsszeli nemzetközi közigazgatástudományi kongresszus érdeklődésének közép-pontjába került. Az elmúlt évtizedekben a Stein Lőrinc által művelt közigazgatástani irodalma elmaradt a francia forradalom idején megalapozott közigazgatási jogi irodalom mögött. Fayol munkája nagy lépés a közigazgatástani előbbrevitelére.

Fayolnak az adminisztrációról kidolgozott elmélete mindenfajta üzemi kormányzásának megkönnyítésére szolgál. Magyar Zoltán cikkében sorra veszi a Fayol megazabta adminisztratív funkció

öt elemét /előrelátás, szervezés, parancsolás, összhang biztosítása, ellenőrzés/; rámutat egyúttal arra, hogy ezek a fontos elvek mily kevésbé érvényesülnek a magyar minisztériumok gyakorlatában.

Feyol a szerte a világon mindenütt tapasztalható hasonló elmaradás okát a megfelelő elmélet hiányában találja. Feyol eszméinek elvezet tehát államtudományi oktatásunk reformjának szükségességéhez.

21.

Ludendorff és Rathenau szellemi műhelyéről.

Köny. Budapesti Szemle. 1924. február. 108-137. l. Bp. Franklin. 8°

E két férfi emelkedett ki a világháborús időkben a német vezetők közül. Ludendorff katona volt, Rathenau politikus. A számos egyéb különbség ellenére hasonlóak lelki alkat tekintetében. "Az akarat és az értelem mindkettőnél egyaránt messze kimagasló fejlettséget és tökéletes harmóniát mutat. A tett emberei voltak, nem szemlélődésre, hanem cselekvésre születtek." Kortársak. Ludendorff 1865-ben, Rathenau 1867-ben született. Mindkettő kiváló a modern állam bonyolult működéséhez szükséges szervezésben. Ezért érdemes működésük és fejlődésük tanulmányozása.

Ludendorff felfogása szerint a világháború nem a hadseregek, hanem a népek háborúja volt. A hadsereg a kormánnyal való legszorosabb együttműködés nélkül képtelen a teljes erő kifejtésre. Ludendorff tudta, hogy a teljes győzelemre kell törekedni; a kormány ehelyett a megegyezéssel békét kívánta.

Rathenau megállapította, hogy a gazdasági organizáció többé már nem magánügy, hanem közügy. Szükség van a világ jóléte érdekében a világ gazdasági közösségére. Ebben döntő a közigazgatás szerepe. Az újfajta közigazgatás már bizonyosfajta művészet és nemcsak mesterség.

Mindketten, Ludendorff és Rathenau is felismerték, hogy a mai állami élet bonyolultsága allendően vet fel új problémákat.

Megoldásukhoz gyors elhatározás, kemény akarat és a közigazgatási gépezet feltétlen ismerete szükséges. A modern államban a politikával nem szegezhető szembe a közigazgatás. A modern államférfinek mindkettőhöz kell értenie. A parlamentarizmus hátránya a vezető emberek állandóságának hiánya. Ludendorff és Rathenau mindketten virtuóz módon értették a közigazgatási gépezet felhasználásához.

22.

Az alanyi adók a magyar adórendszerben.

Eudapesti Szemle. 197.köt.568.szám,1924.október. 81-115.l. Bp. Franklin. 80

Wekerle 1909.évi adóügyi reformja óta az alanyi /ezemélyes jövedelem utáni/ adók szerepe még mindig kielakulatlan. Ismerteti a magyar egyenesadók történeti kifejlődését. Tárgyalja a jövedelmi adó, vagyonszó, társulati adó szerepét. A kérdés fontos, mert az alanyi adók jelentősége a jövőben még emelkedik.

23.

Az általános kereseti adó állami vagy községi jellegű-e?

Az Adó, XII.évf.1924.6.sz. 147-151.l.Bp. Pesti Könyvnyomda Rt.80

Az általános kereseti adó a törvény /1922.évi 23.tc. 46.§/ szerint azt a községet /várost/ illeti meg, amelyben az adózó adózni tartozik. Az adó alapját a község /varos/ összeírása alapján évenként a pénzügyigazgatóság állapítja meg. Felmerül a kérdés: ez az adó nem állami vagy községi jellegű-e?

A törvény számos rendelkezése nem nyújt támpontot. A közigazgatási bíróság előtti jogorvoslat utja pl. mindkét jellegnél egyaránt nyitott, de ha állami jellegű az adó, akkor a bíróság pénzügyi osztálya tárgyalja, ha pedig községi jellegű, akkor a közigazgatási bíróság általános közigazgatási osztálya dönt.

Az általános kereseti adó után községi pótdadó nem vehető ki, eszerint tehát nem állami adó. Bevétele nem is szerepel az állam évi költségvetésében.

Ezzel szemben a kereseti adó anyagi és eljárási szabályait maga a törvényhozás dolgozta ki részletesen; az adóalap kimunká-

lásában állami közepék működnek közre; a többi állami hozadéki adótörvény sorában szerepel. - A megfelelő minősítést tehát csak törvénytárgyakkal lehet eldönteni.

Kállay Tibor volt pénzügyminiszter a városok és községek háztartását az államival összhangban, gyökeresen és tervszerűen kívánta rendezni. Már a községi rendezésre vonatkozó programját nem tudta befejezni. Látszik, hogy az általános kereseti adóval a községeket bevételhez, nem pedig új adónemhez kívánta juttatni. A törvény határozatlan rendelkezései elméletileg tehát akként tisztázhatók, hogy az általános kereseti adó a községi bevételek fokozására rendelt állami adó.

24.

A felsőoktatás és tudományos élet a háború után Németországban és Ausztriában.

Budapesti Szemle, 197. kötet, 569. sz. 1924. november. 189-232. l. Bp. Franklin. 80

Tárgyalja a német főiskolák és egyetemek állapotát, az egyetemi szervezeti valamint tanulmányi reformot. Kitér a Kaiser X Wilhelm Gesellschaft működésére, továbbá a Notgemeinschaft der Deutschen Wissenschaft alakítására.

Ausztriában vizsgálja az egyetemeknek az ország hozzánk hasonló felderabolása utáni állapotát, milyen hatással jelentkezett az 1922 év végi szanálási akció, mi a helyzet a főiskolákon a bel- és külföldi zsidóság tekintetében.

25.

Das ungarische Budgetrecht.

/Ungarische Bibliothek, 2. sorozat, 4. szám/ Berlin-Leipzig, 1924. W. de Gruyter. 24. l. 40

A magyar állami költségvetési jog kialakulásának és tételiinek bemutatása, az 1924. évi - szanálási - alapvető módosításokkal.

REX

26.

L'organisation de la vie scientifique hongroise.

Klny. Revue des Études Hongroises et Finno-ougriennes. 2.évf.4. sz. 1924 október-december. Paris, Librairie Ancienne ~~Hous~~ Honoré Champion. 15.l. 8^o

A franciák kevésbé ismerik a magyar tudományos életet, és a francia nyelv ismerete is háttérbe szorult eddig Magyarországon a németé mögött. Ez most változik, mióta Magyarország elkülönült Ausztriától. Klebelsberg miniszter 1924 évi középiskolai reformja /a reálgimnázium típusának szervezése/ terjeszti a francia nyelvtudást. A francia műveltség ismeretetésével foglalkozik az Eötvös Kollégium, és mind a négy tudományegyetemen szerveztek francia nyelvtanszéket. Terjed a francia könyvek olvasása.

A magyar tudományos életet a kultuszminisztérium irányítja 1867 óta. Részben az egyetemek, részben a Magyar Tudományos Akadémia és egyéb tudományos intézetek, intézmények /Muzeum, Levéltár stb./ útján, megfelelő önkormányzattal.

1926.

27.

A magyar tudomány nemzetközi helyzete.

A Természet-, Orvos-, Műszaki és Mezőgazdaságtudományi Országos Kongresszus munkálatai. Szerk. Gorka Sándor. Ep. 1926. Egyetemi nyomda. 629-642.l. 4^o

Röviden ismerteti a háború előtti és utáni helyzetet külföldön, mind nemzeti mind nemzetközi vonatkozásban. Utóbbi között kiemeli a Commission de Coopération Intellectuelle munkásságát. Megállapítja, hogy a magyar erőfeszítéseket fokozni szükséges. Meg kell szokni a hosszú időre szóló programkészítést, egységes összefogással. Erre igen alkalmas az Országos Magyar Gyűjteményegyetem szervezése. Sürgős a tudományos utánpótlás megoldása az ugynevezett elméleti tanszékeknél.

XXY

28.

Törvényjavaslat a természettudományok fejlesztése érdekében teendő intézkedésekről.

/Megjelent az 1931-ben kiadott "A magyar tudományos nagyzem megszervezése" c. kötetben; ld. alább 43. sorszámmal./

Tárgya Országos Természettudományi Tanács felállítása; ennek feladata, szervezete; Országos Természettudományi Akadémia létesítése, kezelése; a budapesti Tudományegyetemen matematikai és természettudományi kar és telep alakítása; Szegeden ugyanugy; a svábhegyi csillagvizsgáló és a tihanyi élettani intézet szervezése; Országos Természetrajzi Múzeum, Országos Növénykert létesítése; gondoskodás megfelelő mértékű ösztöndíjakról és kutatási segélyekről.

E törvényjavaslat nyomán jött létre az 1927. évi XIII. törvény.

29.

Törvényjavaslat a külföldi magyar intézetekről és a magas műveltség célját szolgáló ösztöndíjakról.

/Megjelent az 1931-ben kiadott "A magyar tudományos nagyzem megszervezése" c. kötetben; ld. az alábbi 43. sorszámmal./

A tudósok, művészek és szakemberek magasabb fokú kiképzése érdekében a külföld legfőbb művelődési központjaiban magyar intézet létesül. A tudományos és művészeti munka egészséges fejlődésének biztosítása végett ösztöndíjtanácsot állítanak fel; az ösztöndíjak elnyerése pályázat útján történik; az ösztöndíjakkal előnyök és kötelelességek járnak.

E törvényjavaslat nyomán jött létre az 1930. évi VI. törvény.

1927.

30.

A magyar tudománypolitika alapvetése. Szerkesztette Magyar Zoltán.

Budapest, 1927. Egyetemi ny. VIII + 628 l. 46 melléklet. 4°

E valóban átfogó jellegű munka elkészítésében a szaktudományok művelőinek legkiválóbbjai működtek közre. Magyar Zoltán a szerkesztés munkáján kívül tíz tanulmányt is irt. /A teljes 620 szöveglapdal közül mintegy 150 oldal az ő tollából került ki./ E tanulmányai a következők:

Bevezetőként nagy vonásokkal vázolja tudománypolitikánk mai állapotát és a mű programját /1.§/. Rámutat arra, mily sok tudóst és művészt adott Magyarország a külföldi szellemi mozgalmaknak. De vázolja azt is, hogy 1868 óta az állam összes kiadásából mennyi jutott a kultusztérce számára.

Tudományegyetemeinket Magyar Zoltán többek közreműködésével tárgyalja részletesen /7.§/. Összefoglalja az egyetemek általános külföldi és magyar történetét, bemutatja a jelenlegi magyar egyetemi szervezetet és önkormányzatot /kitér a Pázmány Péter egyetem autonómiájának és az un. Egyetemi Alapnak ügyeire/; ismerteti az egyetemi tanszékeket; említi a jövő feladatait.

Tömör összefoglalásban tér ki a jogakadémiák történetére, ismerteti a fennálló három jogakadémia tanszékeit /8.§/.

Rövid tanulmánytan hívja fel a figyelmet a tudományos intézetek fontosságára /17.§/.

Részletesebb ennél a külföldi magyar tudományos intézeteket tárgyaló tanulmány /28.§/. Bemutatja külföldi ilyen kapcsolatainkat /Róma, Bécs, Konstantinápoly, Berlin, Dorpat, Szófia, Madrid, Páris, Északamerika, Svájc, Stockholm, Anglia, Finnország, Lengyelország/, a múlt és jelenlegi kapcsolatokat, az itthoni idegen kollégiumokat, a mindezekkel összefüggő célokat és feladatokat.

Sor evesz 51 magyar tudományos társulatot, rövid jellemzéssel /történet, eszközök/. /30.§/ - Ismerteti a Tudományos Társulatok és Intézmények Országos Szövetségét /31.§/.

A külföldi kapcsolatok fejlesztése érdekében bemutatja a szellemi munkálkodás elősegítésére a Nemzetek Szövetsége keretében 1922-ben létrehozott Commission Internationale de Cooperation Intellectuelle-t /34.§/, melynek magyar nemzeti bizottságában ő a kultuszminiszter kiküldötte. A nemzetközi bizottság az eredményesség fokozása érdekében 1925-ben intézetet alapított.

A magyar tudományos élet közigazgatása és kormányzása címen /38.§/ ismerteti az Országos Magyar Gyűjteményegyetem létesítését, a Magyar Tudományos Akadémia autonómiáját, az Országos Természettudományi Tanács, az Országos Ösztöndíjtanács életrehozását, kitér a tudományos társaságok szervezkedésére, a jövő törekvéseire.

A mű utolsó fejezetében a magyar tudománypolitika elkövetkezendő feladataira mutat rá /39.§/. A helyes tudománypolitikának fel kell fedeznie és kutatnia a tevékenységeket. Mindez nagy szervező munkával jár, hiszen a tudományos munka ma mindenütt a nagyüzemre fejlődés szakában jár.

31.

A Tudományos Társulatok és Intézmények Országos Szövetségének főtitkári jelentéseiből.

/Megjelent az 1931-ben kiadott "A magyar tudományos nagyüzem megszervezése" c. kötetben; ld. alább 43. sorszámmal. - Az első évi működés jelentését a fenti 19. sorszám ismerteti./

Az 1927 február 3-i közgyűlésen elhangzott főtitkári beszámoló utalt a Szövetség első években elért sikereire, bejelentve "A magyar tudománypolitika alapvetése" c. tanulmánykötet tervezett megjelentetését.

Az 1928 április 18-i közgyűlésen tartott főtitkári beszámoló ismertette "A magyar tudománypolitika alapvetése" c. kötet elkészültét. Kérte a közgyűlés felhatalmazását e munkának és két további műnek /Korniss Gyula: Magyarország közoktatásügye a világháború óta, és Korniss Gy.: A magyar művelődés eszményei/ idegen nyelvű közzétételéhez. A három munka a háború utáni magyar szellemi életet egységes képbe foglalja; segíti a megfelelő nemzetközi atmoszféra elérését.

32.

Tudományos életünk virágzásának feltételeiről.

Az egyetemi tanárok összejövetelén a szegedi egyetem sulájában tartott előadás. Megjelent "A Felsőoktatásügyi Egyesület Közleményei"-nek 1927. évfolyamában. Ezenfelül ld. Magyar Zoltán, Huszti József, Hornyánszky Gyula és Imre Sándor: Egyetempolitikai kérdések c. tanulmánykötetét /Széphalom Könyvtár 7. száma/ Szeged, 1928. Városi Nyomda Rt. 3-10. l. 4^o

Megindult a tudományos munka nemzetközi nyilvánosságának megszervezése. Szükséges a tudományos teljesítmény fokozása; ehhez biztosítani kell a szükséges feltételeket. Figyelemmel kell lenni a nemzetek közti vetélkedésre. A magyar tudományt nemzetközi versenyben kell előrevinni. Mindez kellő szervezést kíván. A tudományos nagylélem kialakulásának korát éljük. Műszaki segédeszközök, bibliográfiaiak szükségesek; gondot kell fordítani a megfelelő utánpótlásra a személyzetnél. Közigazgatási téren válság tapasztalható. A közigazgatás művelése lemaradt a közigazgatási jog fejlődése mögött. A magyar kultuszminiszter vállalja a tudományos élet szervezésének feladatát /lásd Országos Magyar Gyűjteményegyetem, Ösztöndíjtanács, Természettudományi Tanács törvényjavaslatainak benyújtása/. Viszont a miniszternek is vannak követelményei a tudományos élettel szemben.

33.

Előterjesztés a bp.kir.m.Pázmány Péter tudományegyetem gazdasági igazgatásának újjászervezése tárgyában.

Budapest, /1927./ Egyetemi ny. 54 l. 2^o

A Budapesti Tudományegyetem gazdasági hivatalának szervezetét 1887-ben szabályozták. Az azóta eltelt idő nagy fejlődést mutat. A klinikákon pl. már kerekén 2000 betegágy áll rendelkezésre. Emiatt az eddigi szervezet elavult. Az előterjesztés részletesen felsorolja a rendelkezésre álló tényezőket, rámutat ezek alapján a mutatkozó hiányosságokra. Indokolja a javasolt új szervezetet, bemutatja az ügyköröket. Mellékeli az ajánlott új rendelet-tervezetet.

34.

Robert Gragger^{er} als Wissenschaftspolitiker. - Aus den Forschungsarbeiten der Mitglieder des Ungarischen Instituts und des Collegium Hungaricum in Berlin. Dem Andenken Robert Graggers gewidmet.

Berlin, 1927. Walter de Gruyter. 6 l. 4^o

Gragger Róbert halálát két nemzet, a porosz és a magyar egyaránt gyászolja, mert mindkét nép tudománypolitikáját szolgálta. Az utóbbi évtizedekben előrenyomult a szervezés fontossága a tudományos nagyüzem kialakításánál. Ezt vette már korán észre Gragger; különösen a tudományos utánpótlás képzésének szükségességét tartotta fontosnak. Vezetése alatt a berlini Collegium Hungaricum a magyar ifjuság legkiválóbbjainak gyűjtőtelepévé lett, az egyetemet már végzett fiatalok továbbképzésével.

Előmozdította továbbá a nemzetközi együttműködést a tudományokban. Tisztában volt azonban ezzel, hogy a nemzetközi együttműködés csak akkor lehet eredményes, ha előbb a nemzeti együttműködést és összefogást sikerül megvalósítani. Ebben a felfogásban törekedett a szellemi elit képzésére.

35.

Aperçu de l'organisation du travail scientifique en Hongrie, particulièrement en ce qui touche la Coopération Intellectuelle Internationale.

Klny. Bulletin des relations scientifiques. 2.évf.1927.1.februári szám. Paris,1927. Les Presses Universitaires de France. 8 l. 4^o

A magyar tudományos élet fő szervezetei az egyetemek, a tudományos ~~intézetek~~^{főiskolák} és a Magyar Tudományos Akadémia, de mellettük említeni kell a múzeumokat és ~~és~~^{és} a tudományos társulatokat is.

A nagy közgyűjteményeket az 1922.évi 191törvény Gyűjteményegyetembe foglalta össze. Ide tartoznak: Országos

Levéltár, Nemzeti Múzeum /hét tárával/, Szépművészeti Múzeum, Iparművészeti Múzeum. Ismerteti címüket, vezetőjüket, feladatkörüket.

A Tudományos Társulatok és Intézmények Szövetségét 1923-ban nem törvény, hanem önkéntes kezdeményezés hívta életre. Felsorolja az ide tartozó 42 egyesület címét, vezetőjét. A szövetség célja a tudományos kiadványok, folyóiratok rendszeres megjelentetésének elősegítése.

Lényeges munkát teljesít az 1924-ben létesített Magyar Közkönyvtárak Bibliográfiai Központjának intézménye. Bekapcsolódott a nemzetközi kiadványügyi forgalomba.

Az említett szervezetek a magyar vallás- és közoktatásügyi minisztérium illetékes /tudománypolitikai/ ügyosztályának fennhatósága alatt működnek.

1928.

36.

Előterjesztés a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem új gazdasági igazgatásának életbeléptetése tárgyában.

Budapest, /1928./ Egyetemi ny. 54 l. 20

A budapesti kir.m.Pázmány Péter tudományegyetem gazdasági igazgatásának újjászervezéséről a 75000/1928. VKM. sz. rendelet intézkedett. A rendelet közzlése után az előterjesztés részletesen ismerteti az új szervezet közigazgatási osztályának, számvevőségének, betegnyilvántartási osztályának, élelmezési osztályának és műszaki osztályának előírt működését, továbbá feltünteti a reálisan szükséges évi költségvetési bevételeket illetve kiadási k reteket, amelyekkel az egyetem önálló gazdálkodása megfelelően biztosítható.

37.

Vezető szakemberek képzése.

Köny. Magyar Szemle, II.kötet, 1928.áprilisi 4.sz. Bp. Pesti Könyvnyomda Rt. 9 l. 40

Az ország jövő arányosulása a helyüket jól megálló szakembereken múlik. Az egyik nélkülözhetetlen feltétel a kellő

nyelvismeret. Ennek fejlesztésére szolgálnak a külföldi ösztöndíjak. A bécsi, berlini római Collegium Hungaricumok bebizonyították előnyeiket a más országok nagyvárosaiban magukra hagyatott ösztöndíjasok rendszerével szemben. A Collegium Hungaricumok a magyar kultúra propagálói is. Tervszerű fajsúlyemeléssel kell gondoskodni a vezető állásra hivatottak kiválasztásáról.

1929.

38.

Előkirat az egyetemi ifjúság szociális gondozásának megszervezése tárgyában.

Budapest, 1929. Egyetemi ny. 175 l. 2^o

A világáboru befejeztével az egyetemi ifjúság egy tömegben tért vissza. Budapesten több mint 20000 egyetemi hallgató torlódott össze. Kezdetét vette az egyetemi diákszociális probléma. Országos ifjúsági szervezetek jöttek létre; különféle megoldásokkal /diákszállások, kollégiumok/ kísérleteztek. A segítség azonban rendszertelen és szempontjai nem megfelelők. Most már ugyanis elhagyta az egyetemet a leszerelés utáni tömeg, amely háborus érdemei folytán engedékenységet is érdemelt; helyüket újból 18-20 éves fiatalság foglalta el. Ezért a segítséget /kedvezményeket, anyagi támogatást/ jobban meg kell változtatni, korlátozni kell az arra érdemesekre.

Az előterjesztés mindenekelőtt statisztikai megfigyeléssel számítja ki az egyetemi hallgatók számának jövőben várható alakulását; majd tisztázni igyekszik a főiskolai tanulmányok költségét /tanulmányi és megélhetési költségek bontásában/. Áttekinti a jelenlegi diákjóléti intézményeket /ösztöndíjak, férfi és női kollégiumok, menzák, egyéb segélyintézmények/. Foglalkozik az egyetemi diákszervezetekkel.

Végül - hangsúlyozottan csak egyéni véleményként - javaslatait foglalja össze.

A középiskola I. osztályába lépő diákság kerekén fele jut el az érettségig. Az adatok szerint ennek 2/3 része törekszik egyetemre. Kerekén 13000 fővel kell tehát számolni az egyetemi ~~szociális~~ diákság létszámánál. Kívánatosnak tartja

a hallgatóság számának korlátozását, egyrészt a tanulmányi követelmények szigorításával, másrészt a felvételi zártszám rendszer fenntartásával. Oda nem való elemeket nem szabad az egyetemekre vonni, elhibázott diákszociális politikával. A sikeres diákszociálpolitika az, amely lehetővé teszi az egyetemi és diákpolitika kizárólag tárgyi szempontok szerinti irányítását. Fejlesztésre szorul elsősorban a lakás és az ételmezés kedvezményekkel segítése, a tankönyvekkel ellátás. Igazságosan és pártatlanul kell gondoskodni a kedvezményekről, minden egyetemen és fakultáson egyforma kiválasztás alapján. - A jótékonyt el kell választani a gazdasági elvtől.

Jobb volna a tandíjmentesség megszüntetése, és helyébe az érdemesekek számára ösztöndíjak alapítása.

Foglalkozik a diákszociális gondozás szervezetének kiépítésével. E célra Országos Diákjóléti Tanács szervezését javasolja.

Hangsúlyozza végül, hogy a diákszociális gondozást el kell választani a diákmozgalmaktól, ezek alá nem rendelhető.

39.

Tudománypolitikánk legközelebbi feladatai.

Klly. Felsőoktatási Egyesület Közleményei. 1929. évi 1. szám. /Ep. Egyetemi ny./ 7. l. 8^o

Az Egyesült évi összeajánlaton tartott előadás.

A tudománypolitika lényegében a minisztérium és az egyetemek közti viszonyt tárgyalja. A külföldi kiváló tudománypolitikai eredmények közül kiemeli a német /porosz/ példát, valamint a nemzetközi vonatkozású Institut International de Coopération Intellectuelle és a Rockefeller Alapítvány tevékenységét. A magyar tudománypolitikai problémák között szerepel az egyetemek megfelelő ellátása /költségvetése/ mind anyagi mind személyzeti vonatkozásban. Jónak mutatkozik a tudományos utánpótlás támogatása ösztöndíjakkal. De a tudományhoz tanárok és tanszéki segédzenélyzet mellett megfelelő hallgatóság is kell. Felmerül itt az egyetemekre beiratkozók számánál valamilyen irányítás gondolata, a szükséges állami igényeknek megfelelően.

40.

A külföldi magyar intézetek.

Magyar Művészet. V.évf.7.szam. Ep.1929. Athenaeum.365-367.1. 4°

A háboru utáni magyar kulturpolitika egyik legnagyobb jelentőségű alkotása a magyar tudósok, művészek és szakemberek magasabbfokú kiképzésének előmozdítása külföldi tanulmányi ösztöndíjak révén. Bécsben, Berlinben, Rómában Collegium Hungaricumokat is alapítottak. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásával Magyarország közvetlenül belekerült a nemzetközi versenybe. A külföld érdeklődésének felkeltéséhez a világnyelvek ismerete szükséges, valamint a művészeti alkotások meggyőző ereje. A külföldi ösztöndíjkiadás sikere azon múlik, sikerül-e a legtehetségesebbek, az igazi szellemi elit kiválasztása. Az európai kulturális fejlődésbe kapcsolódás intézményes biztosítékai a külföldi Collegium Hungaricumok.

1930.

41.

A magyar közigazgatás racionalizálása. A m.kir.miniszterelnök ur elő terjesztett javaslat.

Budapest,1930.Egyetemi ny. 184 l. 4° /A Magyar Közigazgatástudományi Intézet 1.sz. kiadványa./

Magyar Zoltán 1930 januárjában kapott kormánybiztosi megbízást a közigazgatás racionalizálásának előkészítésére. A racionalizálás feladatkörének tisztázása érdekében állította össze az év szeptemberében a jelentést, "az angol parlamenti királyi bizottságok /Royal Commissions/ Reportjai mintájára".

A racionalizálás a tradíció helyett a rációt érvényesíti az állami élet megújításánál. Elméletének, a tudományos üzemműködésnek illetve általában a munka racionalizálásának megalkotója Taylor /1856 - 1915/, kinek alapvető munkája 1911-ben jelent meg. A racionalizálás további nagyhatású képviselői Ford, Hoover, Fayol, Ludendorff és Rathenau. A késői kezdet után nagy lendülettel jelent meg a gazdasági életben éppúgy, mint az állami életben a háboru előtt és után a vezető államokban. Az állami életben az alkotmány reformálása mellett közigazgatási reformokat is hajtottak végre, szervezeti és ügyviteli vonatkozásban egyaránt.

A külföldi és a magyar fejlődés jól mutatja a közigazgatás méreteinek roppant megnövekedését. Ez indokolja a racionalizálást, vagyis a takarékosságot, egyszerűsítést, modernizálást, tökéletesítést, a közigazgatási szerkezet jószágát és korszerű színvonalának továbbfejlesztését. A tanulmány sorra veszi tárcánként a legszükségesebbnek mutatkozó teendőket. Figyelemmel foglalkozik a szakaszerű koncentrációval, a közigazgatási eljárás rendezésével /Ügyrend és ügyvitel; számvitel; közigazgatási eljárás; közigazgatási bírászkodás/, az önkormányzat megfelelő bekapcsolásával, a tisztviselői kérdéssel. Mivel pedig a vezetés racionalizálása a legfontosabb, különösen fontos a miniszterelnöki hatáskör növelése, kellő vezérkarral támogatás. Erinti végül a racionalizálásnál alkalmazható - igen változatos - eszközöket, a valamely felesleges hatáskör megszüntetésén kezdve, a decentralizálást, munkagépek alkalmazását stb.

Racionalizálni azonban csak kellő hozzáértéssel szabad, a kérdések teljes ismeretében.

42.

A magyar közigazgatás racionalizálása.

Debrecen, 1930. Debrecen Városi ny. 7 l. 40 /A Debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. osztályának kiadványai. III. köt. 3. szám./

Székfoglaló előadás a Tisza István Tudományos Társaságban, annak 1930 november 15-i ülésén.

A racionalizálás mozgalma a gazdasági életből indult ki /kezdetre Taylor: The Principles of Scientific Management c. munkája, 1911-ben/. Fontos lépést jelentett Hoover mint mérnökegyületi elnök által kezdeményezett felmérés /Waste in Industry/, mely kimutatta, hogy az iparban előforduló veszteségeknek melyek a fő okai.

Az első világháború utáni nagymértékű területváltozások nyomán jelentékeny közigazgatási reformok valósultak meg. Magyarországon az 1925 óta működő Országos Takarékossági Bizott-

ség előterjesztést tett a magyar ~~közigazgatás~~ racionalizálására. A kormány 1930 januárjában a miniszterelnökségen tárcaközi racionalizálási bizottságot alakított.

A Takarékosági Bizottság a kiadások csökkentésével kezdte. Eljutott azonban addig a megállapításig, hogy a közigazgatás fennálló bonyolultságát bizonyos intézmények hiánya okozza. A közigazgatás ma nagyüzenné nőtt, melynek vezetése külön kérdéseket vet fel. Így a racionalizálás nemcsak takarékoság, hanem ezenfelül egyszerűsítés, modernizálás, tökéletesítés, de továbbfejlesztés is. Mélyreható intézkedések rendszere szükséges. A közigazgatási jog fejlődése mögött a közigazgatásban fejlődése most lemaradtnak, avultnak tűnik. Szükséges a gazdasági élet üzemeinél kialakult vezetési elvek megvalósítása a közigazgatásban is. A közigazgatásban a jogi funkció mellett meg kell különböztetni az igazgatást, mint külön funkciót. A közigazgatás racionalizálása a közigazgatás színvonalának céltudatos emelését/jelenti, a tudományos igények térfoglalását az állam életében.

1931.

43.

A magyar tudományos nagylélem megszervezése. Nyolc év a magyar tudományos élet kormányzatában.

/Pécs, / 1931. Danubia. 233 l. 80 /Tudományos Gyűjtemény. 106.szám./

A benne közölt 16 tanulmány közül az első a munka bevezetőjeként készült, a többi: régebben írt tanulmány újabb, összefoglaló kiadása.

1. Magyarországnak az 1920-as években ki kellett építenie kulturpolitikáját. Klebelsberg miniszter nagyvonalúan egyetlen ügyosztályba vontatta össze a felsőoktatási és tudománypolitikai ügyeket. Ebben a korszakban töltött Magyary Zoltán nyolc évet a magyar tudományos élet kormányzatának szolgálatában.

2. A magyar szellemi élet válsága. ld. Magyary Zoltán műveinek előbbi felsorolásában a 17. sorszám alatt.

3. A felsőoktatás és a tudományos élet a háború után Németországban és Ausztriában. Ld. Magyar művek 24.szám.
4. A magyar tudomány nemzetközi helyzete. Ld. 27.szám.
5. Robert Gragger als Wissenschaftspolitiker. Ld. 31.szám.
6. Tudományos életünk virágzásának feltételeiről. Ld. 33. sorszám alatt.
7. Tudománypolitikánk legközelebbi feladatai. Ld. 36.szám.
8. Vezető szakemberek képzése. Ld. 38.sorszám alatt.
9. A kormány és az egyetemek tudománypolitikai együttműködése. Ld. 45. sorszám alatt.
10. Nemzeti és nemzetközi tudománypolitika. Ld. 46.szám.
11. Ungerische Wissenschaftspolitik. Ld. 47.sz. alatt.
12. Törvényjavaslat a természettudományok fejlesztése érdekében teendő intézkedésekről. Ld. 28.sorszám alatt.
13. Törvényjavaslat a külföldi magyar intézetekről és a magas műveltség célját szolgáló ösztöndíjakról. Ld. 29.számmal.
14. Az egyetemek gazdasági igazgatásának újjászervezése. Ld. 33. és 36. sorszámok alatt.
15. Az egyetemi ifjúság szociális gondozásának megszervezése. Ld. 38. sorszám alatt.
16. A Tudományos Társulatok és Intézmények Országos Szövetségének főtitkári jelentéseiből. Ld. 19. és 31. számok alatt.

44.

A magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztosítása. A m.kir.miniszterelnök ur elé terjesztett javaslat. Budapest, 1931. Athenaeum. 31 l. 2 mell. 80 /A Magyar Közigazgatástudományi Intézet 2.sz. kiadványa./

A magyar közigazgatás egésze eredményesség szempontjából nem kielégítő. A szükséges átszervezések egyik része a közigazgatás egészére, másik része a különböző szakágakra vonatkozik. A közigazgatás racionalizálásának előkészítésére Magyar Zoltán kapott 1931. január 24-én kormánybiztosi megbízást. Működésének első eredményeiről most 1931. novemberben terjeszt elő jelentést. Eddigi munkái és megállapításai:

1. Szemléltető ábrázolás a magyar közigazgatás szervezete-
nének vázlatáról

2. A szervek területi beosztásának feltérképezése

3. A közigazgatási statisztikai adatszolgáltatás meg-
tervezése

4. A hatáskörök vizsgálatának megindítása

5. A jogszabályok attekintetű összefoglalásának sür-
getése

6. A közigazgatási bíráskodás fejlesztése

7. A szervezeti formák vizsgálata

8. A racionalizálás technikai segédeszközei

9. A közigazgatás feladatainak viaspálatára a budapesti
Pázmány Péter tudományegyetem jog- és államtudományi karán
Magyar Közigazgatástudományi Intézet felállítása

10. A közigazgatás színvonala a közszolgálati alkalmazot-
takon mulók; szükséges ezért jogállásuk rendezése, képzettsé-
gük emelése, a vezetők kiválasztása.

Mindezekhez a közigazgatást egységes egésznek kell tekin-
teni. Szükséges, hogy a közigazgatás egészének működéséért a
miniszterelnök legyen felelős.

A külföldi legújabb /francia, olasz, angol, északamerikai/
jogfejlődés igen sok tanulsággal szolgál.

4.

A kormány és az egyetemek tudománypolitikai együttműködése.

Kluy. Felsőoktatási Egyesült Közleményei. 1931.2.sz. /Ep.Egye-
temi ny./ 15 l. 8^o

Az állam és az egyetemek egymással való kapcsolatát rész-
ben a jog szabályozza. E téren az egyetemek részére önkormány-
zat szükséges. Bemutatja a vonatkozó francia és porosz fejlő-
dést. Magyarországon számos tennivaló tisztázását kell elvé-
gezni / egyetemi törvény stb./. Fokozatos, óvatos reformok
szükségesek.

46.

Nemzeti és nemzetközi tudománypolitika.

Magyar Pedagógia. 1931. évfolyam.

/Megjelent az 1931-ben kiadott "A magyar tudományos nagyüzem megszervezése" c. kötetben; ld. az előbbi 43. sorozámon./

A tudományos nemzetek szaporodása nyomán korunk joggal nevezhető a tudományos nagyüzem kialakulási korszakának. A gyakorlati követelmények érdekében a tudományos kutatásoknál megjelent a Recherche Spontanée mellett a Recherche Provoquée. A német szakirodalmak és kézikönyvek stb. mellett megjelentek az angol, olasz stb. munkák is. Most már keresni kell a nemzetközi tudománypolitika közös irányeszméit, vizsgálni kell irányzatát és jövő fejlődését. Fontos lenne az egyes országok oktatási minisztériumából az egyetemi ügyosztályok főnökeinek egybehívása. Meg kell oldani az egyetemen végzett fiatal tudósok további munkásságának olyan módját, amely biztosítja megélhetésüket. Gondolni kell a nemzetközi tudományos munkamegosztásra. Itt nyilvánul meg a kis kulturnemzetek kulturális hivatottsága az emberiség kulturájának előbbrevitelénél.

47.

Ungarische Wissenschaftspolitik.

Klny. Fenno-Ugrica. Budapest, 1931. 26 l.

Az 1928. évi finn-ugor köznevelődési kongresszuson tartott előadás.

A magyar tudománypolitika megértéséhez ismerni kell, hogy a magyarság száma aránylag csekély; Magyarországnak a közelmúltig Ausztriával közösen élt, erős németnyelvű befolyásban. Most szüksége van a tudományos kutatást és a magasabb képzést előmozdító intézményekre; alkalmas szakemberekre; a szakmák szerint tagolt, nagyüzemmé vált tudományos munkásságnak alkalmas, megfelelő szervezési megoldásaira.

A világháborút követő nehéz gazdasági helyzetben elsősorban az egyetemek és a tudományos intézmények /Akadémia, muzeum, levéltár stb./ fejlesztésével törődhettek csak; a gazdasági javulással követhette ezt a nép- és középiskolák fejlesztése.

A magyarság Magyarországon határain belüli számának a trianoni béke okozta nagy csökkenését jó szervezéssel, az állami ösztöndíjak szaporításával, külföldi magyar intézetek /kollégiumok/ létesítésével próbálják kiegyenlíteni. Az Eötvös Kollégiumban finn és eszt diákok is tanulhatnak. Mindezen erők összefogása szervezés kérdése. Erről a kultuszminisztérium gondoskodik, megfelelő önkormányzatot hagyva az egyetemeknek, tudományos intézményeknek /Ösztöndíjtanácsnak stb./.

Részt vesz Magyarország a nemzetközi tudományos együttműködésben is.

48.

Die Rationalisierung der staatlichen Verwaltung.

Ungarisches Wirtschafts-Jahrbuch. VII. évf. Sp. 1934 Grill. 349-354. l. 8°

A racionalizálás igénye először gazdasági körökben jelentkezett az Amerikai Egyesült Államokban. Herbert Hoover "Waste Report" c. munkája kimutatta, hogy az ipari termelés veszteségforrását legnagyobb részben a vezetés hibáiban kell keresni. A közigazgatás racionalizálása ehhez kapcsolódó újabb követelmény. Jelenti a tudományos vezetés iránti igényt. Kiindulópontja a legtöbb államban a takarékoság megvalósítása. De a racionalizálást nem negativumokkal, csökkentésekkel kell elérni, hanem a hiányosságok kiküszöbölésével.

A közigazgatást mint a történelem folyamán kifejlődött alakulatot szokás tekinteni. A racionalizálás az egységesség iránti törekvést jelenti. Állandóan vizsgálni és fejleszteni kell a közigazgatást. Szükség van természetesen a takarékosagra /már 1924-ben létesült Országos Takarékosági Bizottság/, de az igazi racionalizálás más. A közigazgatás nagyüzemi méreteket ért el. Gondoskodni kell az egyes minisztériumokon felülemelkedő, tárgyilagos vizsgálatokról. Nemcsak a kormányzás politikai feladata, hanem a közigazgatási nagyüzem is magasfokú személyes vezetést kíván. Ez most hiányzik, pedig a közigazgatásban mindenütt újabb és újabb megoldatlan kérdések merülnek fel.

1932.

49.

A magyar közigazgatás racionalizálásának programja.

Budapest, 1932. Egyetemi ny. 16 l. 40 /A Magyar Közigazgatás-tudományi Intézet 4.sz-kiadványa./

A magyar közigazgatás racionalizálásának programja laseah ténnyer. Az átszervezés - vázlatosan - a következőket kívánja:

1. Az állami és önkormányzati hatáskörök egységes felülvizsgálata
2. Területrendezések:
 - a/ az ország területi beosztása
 - b/ községek rendezése
 - c/ ténysí közigazgatás rendezése
 - d/ Budapest főváros környékének helyes szervezete
 - e/ a Balaton-környék rendezése
3. Szervezet és hatáskör: a közigazgatási ügyek fórumainak helyes kijelölése
4. A közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztése /elsőbbfoku közigazgatási bíróság szervezése/
5. A közigazgatás szervezetének ujjaépítése /állami és önkormányzati szervek; a pénzügyi és az egyéb közigazgatás/
6. A külső hatóságok működésének decentralizálása
7. A közigazgatás és a gazdasági élet. A közterhek súlya; személyzeti kérdések /létszám, munkamennyiség, minőség, hivatalos idő, ügyviteli eljárás/, dologi kiadások /anyagbeszerzés/, közüzenek
8. Az egyes tárcák által saját ügykörükben végezhető egyszerűsítések és reformok
9. A közigazgatás egészét érintően:
 - a/ a közigazgatási statisztika
 - b/ a hatályos jogszabályok összeállítása
 - c/ a közszolgálati alkalmazottak jogállása
 - d/ a fogalmazási tisztviselők képzésének emelése
 - e/ a több tárcát érintő általános ügyek szervezése
 - f/ a közigazgatás szellemi központjának megteremtése
 - g/ egyes fennálló jogszabályok módosítása
10. A program megvalósítása

50.

A Magyar Közigazgatás Tükre. Szerkesztette Magyar Zoltán. Budapest, 1932. Állami Nyomda. XXIV + 782 l. Haránt 2^o

Előszavában Magyar Zoltán rámutat arra, hogy e munka a magyar közigazgatás racionalizálásának előkészítéséhez tartozik. A közigazgatás egyszerűsítéséhez a hatáskörök megfelelő szabályozása szükséges; ennek a szabályozásnak előfeltétele a jelenlegi helyzet pontos ismerete. Áttekintést kell kapni a különböző eljárási szervekről, a hatáskörökbe tartozó ügyek kimerítő felsorolásával. Ez teszi lehetővé a közigazgatás szervezetének és működésének megismerését. Ismerteti a munkában közreműködő személyeket, a mű jelentőségét, a könyv szerkezetét, rendszerét.

A munka lehetővé teszi a magyar közigazgatás szövevényes és kusza egészének áttekintését. Lehetőséget ad a javításra.

A 9850 tételben felsorolt ügyek kellő megismerését és áttekintését többféle mutató szolgálja.

51.

Különvélemény a budapesti kir. n. Pázmány Péter Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karának a jogi oktatás reformja tárgyában készített véleményes jelentésére vonatkozólag. Budapest, 1932. Egyetemi ny. 15 l. 8^o

A Pázmány egyetem jog- és államtudományi kara a jogi oktatás reformja tárgyában adandó vélemény kialakítására öttagú bizottságot küldött ki tanárai sorából. A Kar e bizottságnak Moór Gyula által előterjesztett javaslata alapján hozott határozatot. A határozat több pontjára Magyar Zoltán különvéleményt jelentett be. Ő ugyanis az addiginál nagyobb súlyt kívánt adni a közigazgatási képzésre. Emiatt - a Kar állásfoglalásával szemben - az eredeti reformjavaslat mellett foglalt állást.

52.

A közigazgatási tisztviselők gyakorlati szakképzésének problémája.

Fejezetek a közjog és közigazgatási jog köréből. Némethy Károly születésének 7. évfordulója és a "Magyar Közigazgatás" félévszázados fennállása alkalmából. Budapest, 1932. Pallas. 298-305. l. 40

Már a köztisztviselők minősítéséről kiadott 1883. évi I. törvény említette a gyakorlati közigazgatási vizsgát, életbeléptetése azonban késett. A minisztertanács 1931-ben a közigazgatás racionalizálásának előkészítésére kinevezett kormánybiztos hatáskörébe utalta e kérdést, három hasonló tárggyal /minősítési törvény, jogi oktatás reformja, szolgálati szabályzat/ együtt.

A gyakorlati közigazgatási vizsgát a 9100/1931. M.E.sz. rendelet életbeléptette. A rendelkezés főcélja a fogalmazási tisztviselők képzettségének emelése. Az elméleti alspokot nyújtó egyetemi képzés gyakorlati alkalmazása a helyi érdekekre. A vizsga egységes, nem tagolódik szakok szerint. Figyelemben részesíti a közigazgatási jog mellett a pénzügyi jogot is.

Szükséges ezenfelül a jogi oktatás reformja, egyes minisztériumoknál külső fogalmazási státus szervezése, a jogi képzettségen felül bizonyos további /pedagógiai, gazdasági, műszaki, szociális stb./ ismeretek nyújtása, valamint szakonként különféle további kiválasztás, a magasabb állások betöltéséhez.

53.

A francia közigazgatás racionalizálása.

Magyar Közigazgatás, 1932. ápr. 17-i 16. szám, 1-2. l. Ep. Pallas. 20

A közigazgatás racionalizálása korunk általános közszükséglete. Az 1932 február 21-én alakult Tardieu kormány is fontos programpontnak választotta. A miniszterelnökségen második államtitkárt neveztek ki, kifejezetten a közigazgatásnak továbbá a Nemzeti Gazdasági Tanácsnak a miniszterelnökséggel való kapcsolata gondozására.

Megszervezte Tardieu továbbá a közigazgatás egységes ellenőrzését, és azzal a miniszterelnök állandó helyettesét bízta meg.

A franciák tehát felismerték annak szükségességét, hogy - a méretek *folgytatás* növekedése következtében - a miniszterelnökségen létesüljön állandó szerv a közigazgatás különböző ágai- nek /minisztériumainak/ összefoglalására és összehangban tar- tására.

54.

Die Entstehung einer internationalen Wissenschaftspolitik.
Die Grundlagen der ungarischen Wissenschaftspolitik. Heraus- geben von Zoltán Magyary.

Leipzig, 1932. Felix Meiner. /Budapest, Egyetemi ny./ 683 l. 4°

Az 1927-ben kiadott "A magyar tudománypolitika alapveté- se" c. összefoglaló munka német fordítása. /Ld. előbb 30. sor- szám alatt./

55.

Ungarische Kulturstätten-Foyers intellectuels en Hongrie -
Hungarian Educational Institutions - Centri di cultura in
Ungheria. Szerk. Magyary Zoltán. A tényképeket készítette
Petras István.

Budapest, /1932./ Egyetemi ny. 190 l. + 2 tábla. 4°

Egy nép kultúrezinvonala kulturális intézményeinek alap- ján mérhető le. A Magyar Tudományos Társulatok és Intézmé- nyek Országos Szövetsége ezért jelentette meg ezt a gazdag képeskönyvet a magyar kulturaközpontok /egyetemek, muzeumok stb./ bemutatásáról.

56.

Vorbereitungen zur Rationalisierung der ungarischen Verwaltung.
Ungarisches Wirtschafts-Jahrbuch. VIII. évf. Bp. 1932. Gergely
könyvker. 411-423. l. 8°

A racionalizálás gondolata erősen foglalkoztatja az or- szág közvéleményét. Szükséges rámutatni erre, hogy ebben ne csupán a gazdasági helyzet okozta tekerékoskodást lássanak, hanem a közigazgatás általános revízióját, helyes szervezésé- nek szükségességét érezzék benne.

Az állami és az önkormányzati igazgatás egybefügg; egységes felfogás azonban nem érvényesül bennük, az eredmények nem kielégítőek és nem gazdaságosak. Szükséges a területi beosztás felülvizsgálata. Statisztikai adatszolgáltatásunk a közigazgatásról nem megfelelő. Egyszerűsíteni kell a szervezetet és az eljárást. Gondoskodni kell a jogszabályok hatalmas tömegének rendezéséről. Szabályozni kell az önkormányzatok hatásköréből állami kézbe vett ügyek körét. Gondoskodni kell a tanyakérdés megoldásáról. Felül kell vizsgálni a gazdasági életre nehezedő közterhet. Mag kell vizsgálni a közszolgálatot, melynek jószágától függ a közigazgatás működése. Szükséges a magyar közigazgatás szellemi központjának megteremtése; ezt a miniszterelnök hatáskörébe kell tenni.

57.

The Rationalisation of Hungarian Public Administration.

Budapest, 1932. Athenaeum. 21 l. + 1 mell. 40 /A Magyar Közigazgatástudományi Intézet 11.sz. kiadványa./

A közigazgatás most mindenütt fordulóponthoz érkezett: működéséből tudományos szintre változott. Míg a 19. század főproblémája a demokratikus és parlamenti rendszer elfogadása volt, a 20. századé a közigazgatásnak erre a tudományos szintre emelése.

A racionalizálás szükségét felismerve Magyarország 1931-ben /január/ kormánybiztost nevezett ki, továbbá létrehívták a Magyar Közigazgatástudományi Intézetet. Ismerteti az eddigi megállapításokat; ezek arra mutatnak, hogy szükséges a szakminisztériumokon túlmenően a közigazgatás egészének figyelembevétele. Ez a miniszterelnök szerepének fontosságára mutat. Az angol, olasz, amerikai fejlődés - részben a francia is - az ilyen irányt támasztja alá.

58.

La rationalisation de l'administration publique en Hongrie.

Acta Juris Hungarici. 1. évf. 1932. 222-236. l. Ep. Politzer. 40

A racionalizálás - más néven tudományos igazvezetés - eszméje elsősorban a gazdasági élet ipari nagyvállalataiból

indult ki, de ugyanezen alvek alkalmazhatók a mai nagyméretű közigazgatásra is. A reformtörekvéseket a takarékosság szintén indokolja. A magyar közigazgatás racionalizálásának előkészítésére kormánybiztost neveztek ki /1931. január 28./

Számos racionalizálási munkálat indult meg /ez állami és önkormányzati intézkedő szervek közötti ügykörmegosztás, a területi beosztás vizsgálata, a közigazgatási statisztikai adatszolgáltatás, az ügyintézési hatáskörök rendezése, az érvényes jogszabályok nyilvántartása, a községhatárok és az alföldi tanyskérdés rendezése, a gazdasági élettel való kapcsolatok - közülemi kérdés -, a közzolgálat szervezete és működése, a miniszterelnök - mint a közigazgatás általános vezetője - és a szakminiszterek közötti együttműködés biztosítása/. E kérdések tanulmányozására a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen közigazgatástudományi Intézet alakult.

1933.

59.

Kodifikációs törekvések a jogpolitika tükrében.

Kluy. Magyar Jogászegyleti Értekezések és egyéb Tanulmányok. 1933. évi 3. sz. 11. l. 80 - Megjeleni a "Kodifikációs törekvések" c. kiadványban is. Ep. 1933. Első Kecskeméti Hírlapkiadó és Nyomda Rt. 37-47. l. 80/

A Magyar Jogászegyletben Vladár Gábor, az igazságügyminisztérium törvényelőkészítő osztályának vezetője 1933. április 20-án előadást tartott "A hatályos jogszabályok hivatalos összegyűjtése" címmel. Kifejtette ebben, hogy nem ért egyet Magyary Zoltán racionalizálási kormánybiztos tervezetében említett egységes jogszabályi szerkezetek összeállításával.

Magyary Zoltán példákkal cáfolja ezt a felfogást, és ismételten nyomatékosan szükségesnek tartja az ilyen alakban történő jogszabályrendezést - melyet a magyar pénzügyminisztérium is sikerrel követett a közadók ún. hivatalos összeállításainál.

60.

A közüzemi kérdés rendezése.

Klly. Városi Szemle, XIX. évf. 1933. 21. 1. Bp. Szfv. háziiny. 4^o /Megjelent ugyanezen szedés alapján a Kuncz Ödön - Magyar Zoltán - Hoor Tempis Móric: Közüzemi problémák c. kötetben. Statisztikai Közlemények. Bp. 1933. 71. köt. 2. sz. Szfv. háziiny. 4^o /

A törvényhozás újabbán szükségét látta a beavatkozást a közüzemek működésébe és több intézkedést tett, de részlegesen és esetlegesen, ami fogalomzavarokat okoz, hiszen a közüzem fogalmát pontosan nem határozták meg. A rendelkezéseknek a vonatkozó fogalmak tisztázásával kell kezdődnie. Elfogadható Breky István hármas felosztása a közigazgatás szervezeti egységeire: 1. közhatalmi egységek vagyis intézmények, 2. jóléti egységek vagyis intézetek és 3. gazdasági egységek vagyis üzemek. Utóbbinál meg kell különböztetni a szorosán vett üzemtől a vállalatot, melynél fontos a kereskedelmi szellemben való vezetés.

A közüzemek csoportjai: 1. házi műhelyek ill. közüzemek, 2. közigazgatásilag kezelt közüzemek /pl. Állami Pénzverő, dohánygyárak/, 3. elkülönített vagyonkezelésű közüzemek, 4. kereskedelmi társaságok. /Utóbbiaknál újabbán fejlődésnek indult a közigazgatási jogi jellegű hitelintézetek csoportja./

A közüzemi kérdés rendezése érdekében szükség van közüzemi törvényre, a közüzemek országos kataszterére, sokoldalú évenkénti közüzemi statisztikára, a közüzemek központi ellenőrzésére valamint irányításuk érdekében egy alkalmas szervre.

A közigazgatás takarékos gazdálkodása ezen felüli általános, de különválasztandó kérdés.

61.

Új célok és új utak a közigazgatási tudományokban.

Magyar Közigazgatás. 1933. május 21. 21. sz. 2-3. 1. Bp. Pallas. 2^o

Magyar Zoltán 1933 május 12-én a Magyar Jogászegyletben tartott előadásának ismertetése.

A közigazgatástól az emberek nemcsak jogszerűséget várnak, hanem azt is, hogy eredményes és olcsó vagyis gazdaságos le-

gyen. Eltérő Európában és Amerikában ennekfolytán a közigazgatási jog és a közigazgatás felfogása. Eltérő továbbá az elmélet és a gyakorlat szakembereinek szempontja, eltérést okoz végül, hogy az európai államok bürokratikus módszerei az ipari forradalom előtt, az amerikaiak viszont ez után alakultak ki.

Negyon fontos a tudományos Uzemvezetés elveinek megvalósítása a közigazgatásban is, vagyis a racionalizálás mozgalma.

62.

Az amerikai városigazgatás.

Városok Lapja. XXVIII. évf. 1933. június 1. 19-20. szám. Bp. Szfőv. Háziny. 269-270. l. 2^o

Az Amerikai Egyesült Államokban a városigazgatás érdekesen fejlődik, mert a közönség követelményeket támaszt vele szemben. Az önkormányzat elvének megfelelően minden város szervezete más. Nagyobb szervezeti típusok: a szövetségi, a polgármesteri, a tanácsi rendszer; legújabbán pedig a "City Meneger" rendszer. Ez utóbbi Uzemigazgatási elveket valósít meg.

63.

Az Északamerikai Egyesült Államok elnöke.

Magyar Közigazgatás. 1933. június 11-i 24. sz. 1-2. l. Bp. Pallas. 2^o

Az Amerikai Egyesült Államok alkotmánya ma a világ legrégebbi írott alkotmánya. Maradandósága annak köszönhető, hogy rendszeresen szabályozták benne a végrehajtó hatalmat. Az elnök egyszemélyben felelős, a kongresszustól független, a polgárok közvetlenül választják.

A világháború utáni egyik nagy reform az egységes állami költségvetési rendszer bevezetése. További érdekes központi szerv az Ereményességi Hivatal /Bureau of Efficiency/.

Az elnököt munkájában tehát a miniszteri tárcáktól független, nagytekintélyű központi szervek segítik.

64.

Scientific Management in Public Administration. Paper presented to the Fifth International Congress of Administrative Sciences in Vienna.

Budapest, 1933. Egyetemi ny. 26 l. 4^o /Magyar Közigazgatástudományi Intézet 12.sz. kiadványa./

A bécsi V.Nemzetközi Közigazgatástudományi Kongresszusnak bemutatott tanulmány.

A jelenlegi közigazgatástudományi elméletek kiindulása sokszor egyoldalú. Szükséges a közigazgatási jog és a közigazgatás /a közigazgatás-technikai problémák, a tudományos üzemvezetés/ egyeztetése. Erre kiválóan alkalmasak a közigazgatástudományi intézetek. A gyakorlati szakembereket meg kell ismertetni a tudományos elméletekkel. Kialakult a bürokrácia, a közigazgatási nagyüzem. Ennek kifejlődik az általános igazgatása /a szakigazgatáson kívül illetve felül/. Nagyon fontos a kormány vezetőjének, a miniszterelnöknek a központi szerepe. Javaslja ezért a közigazgatás vezetője és segédszervei szervezetének vizsgálatát, továbbá a közigazgatástudományi kutatás megfelelő nemzetközi szervezetének megteremtését.

65.

International Organisation of Administrative Research,
Public Administration. XI.évf.1933.3.sz. London. 18 l. 4^o

Magyary Zoltán 1932 november - 1933 február között négy hónapos tanulmányutast tett az Amerikai Egyesült Államokban, a Rockefeller Alapítvány meghívására. Visszatérésekor Londonban meglátogatta a brit Institute of Public Administration-t, a brit Közigazgatástudományi Intézetet. Az intézet évnegyedes folyóirata 1933.évi 3.számában közölte Prof. Magyary tanulmányát az igazgatási kutatás nemzetközi szervezéséről. A tanulmány négy fejezetre oszlik:

1. Az első fejezet kiemeli, hogy az utóbbi évtizedekben sorra alakultak a közigazgatástudományi intézetek Európában éppúgy, mint az Egyesült Államokban. Ezek az intézetek sok hasonlatosságot mutatnak.

2. A második fejezet a nemzetközi életben tapasztalható jelentős különbségekkel foglalkozik. Négy ilyenre mutat rá: a/ A közigazgatási jog és az államtudományok különbsége. Stein Lőrinc halála óta az európai államokban elhanyagolták az államtudományokat és sokkal több gondot fordítottak ehelyett a közigazgatási jog művelésére. Az Egyesült Államokban viszont az állam- /politikai-/ tudomány a jogi iskoláktól függetlenül fejlődött. b/ Széles árok választja el a közigazgatási elméletet a gyakorlattól. A gyakorlati szakemberek hátat fordítanak a tudománynak. Ezért szükséges a közigazgatástudományi intézetek életre hívása. c/ Európa és Amerika tudománya egymástól független. Európa nagyfokú telettségével, és az ebből folyó egyénieskedéssel szemben az Északamerikai Egyesült Államok egyetlen egység. A két világrész tudósai nem ismerik egymás problémáit, pedig számos olyan kérdés vetődik fel /közszolgálat, helyi igazgatás, az egységek területi beosztása, a közületi vállalkozások stb./, melyek közösnek mindkét világrészben. d/ Az európai országok közszolgálati évszázados hagyományokkal rendelkeznek. Ezzel szemben áll az amerikai nagyvállalatok szervezete és újabb rohamos fejlődése. Az európai hagyományokkal szemben az Egyesült Államokban a gazdaságosság és eredményesség a döntő.

3. A harmadik fejezet kiemeli azokat a fontos teendőket, amelyeknél elsőrendű jelentőségű a nemzetközi együttműködés. Ezek: az irodaigazgatás kérdései; a személyzet és eredményessége; a helyi hatóságok és a törvényhatósági igazgatás; az igazgatási statisztika /és kimutatások/ egységesítése; az igazgatási költségek rőszhányada a nemzeti jővedelemhez; a közigazgatási jog /ezen belül a közüzemek - nemzeti vállalatok, bankok/ kérdései; az állami vállalkozások gazdasági tevékenysége; végül a közigazgatási "nagyüzem" vezetésének kérdése.

Kiemelkedő az 1923-ban tartott Nemzetközi Közigazgatástudományi Konferenzzuson Henry Fayol összefoglaló előadása, valamint a Konferenzzus állandó titkárságából 1930-ban Brüsszelben létesített Nemzetközi Közigazgatástudományi Intézet működése, amelyhez

az Egyesült Államokban az újabb évtizedekben szervezett köz-
igazgatástudományi intézetek sokoldalú tevékenysége járul.

4. A negyedik fejezet mintegy összefoglalja az előbb tár-
gyaltakat. A különféle közigazgatástudományi intézetek sok-
féle célja, szervezete és módzere ellenére érettnek látszik
a helyzet az igazgatástudományi kutatás nemzetközi megszerve-
zésére. A brit Institute of Public Administration is már fel-
ismerte ennek lehetőségét és kezdeményezte megoldását. Ennek
elősegítése kívánatos.

/A folyóirat e tanulmányhoz fűzött lapalji megjegyzése
azt állapítja meg, hogy prof. Magyary londoni tartózkodása alatt
valóban folytak bizonyos megbeszélések, ezekhez azonban még
korai következtetések fűzése./

66.

L'organisation scientifique du travail dans l'administration
publique.

Revue Internationale des Sciences Administratives. VI.évf.
1933. 4.sz. 446-463.l. Bruxelles. 4°

A bécsi V.Nemzetközi Közigazgatástudományi Kongresszusra
küldött jelentést tartalmazza.

A közigazgatási jog mellett a közigazgatástant is figyelem-
be kell venni. E kettő együtt, vagyis a közigazgatástudomány
ad új fellendülést a közigazgatásban. Ez másként érvényesül
Európában és másként Északamerikában, mivel hivatásos köz-
szolgálatuk is másként alakult ki.

Ismerteti a magyar közigazgatás racionalizálásának mun-
káját. Ránutat arra, hogy a magyar közigazgatásnak nincs
egységes, felelős vezetője.

1934.

67.

Amerikai államélet. A közigazgatás útja az Északamerikai Egyesült Államokban.

Budapest, 1934. Egyetemi ny. VII + 302 l. 4 mell. 80

Magyary Zoltán a Rockefeller alapítvány meghívására 1932-33-ban négy hónapig tanulmányozta az Északamerikai Egyesült Államok államéletének átalakulását, mind a helyi, mind az állami, valamint a nemzeti közigazgatást.

Vázolja az amerikai közigazgatás történetét, kiemeli a tudományos üzemvezetés kialakulását, melyet fontosságban az európai jogállam eszméjével hoz párhuzamba. Tárgyalja az Unió valamint a tagállamok alkotmányát és közigazgatását, majd a helyi hatóságok /megyék, községek városok, nagyvárosi körzetek/ fejlődését és szervezetét jellemzi.

A szervezeti kereteken túl foglalkozik azzal is a szellemmel és irányzattal is, amely e kereteken belül érvényesül. Rámutat a pártok megoszlására és ennek szerepére, a Kongresszus továbbá az Unió elnöke hatáskörére. De kitér a közigazgatás kapcsolatára a társadalmi környezettel, majd a közigazgatás és a technikai haladás összefüggéseire is. Itt különösen a centralizációs törekvéseket említi és a közigazgatási feladatok megoldásánál érvényesülő új módszereket /integráció, vezérker, költségvetés stb./ tárgyalja.

Behatóan foglalkozik a közszolgálat kérdésével /fizetési rendszer, minősítés stb./. Különös figyelmet fordít a közigazgatási kutató intézetek tevékenységére. A bíróságok ismertetése nyomán tárgyalja a közigazgatási jog tapasztalható kialakulását.

A jövő terveire készített tanulmányok említése és a legfontosabb - reprezentatív - szakirodalom felsorolása, valamint az Egyesült Államok alkotmányának szövege zárja az érdekesítően megírt, rendkívül tanulságos munkát.

68.

Az északamerikai egyetemek.

Kluny. Felsőoktatásügyi Egyesület Közleményei. 1934. 1.sz. 17 l.
/Bp. Egyetemi ny./ 80

Az Északamerikai Egyesült Államok iskolai szervezetének majd az egyetemeknek kialakulása után vázolja az egyetemek szervezetét, ismerteti a kutatóintézeteket és a tudományos élet nemzeti /országos/ szervezeteit. Kitér az egyetemek anyagi helyzetére és a gazdasági válság hatására. Értékeli Északamerika nemzetközi tudományos jelentőségét.

69.

A Magyar Közigazgatástudományi Intézet.

Budapest, 1934. Egyetemi ny. XVI + 189 l. 40 /A Magyar Közigazgatástudományi Intézet 15. sz. kiadványa./

Az 1931. évben a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem jog- és államtudományi karán a közigazgatási és pénzügyi jogi tanszék mellett szervezett intézet rövid ismertetése.

Vázolja az intézet történetét, szervezetét, munkásságát. Ismerteti az intézet programját, felsorolja az ott végzett munkákat, a megjelent és előkészületben lévő kiadványokat, a vitatások idejét és tárgyát, említi az intézet külföldi kapcsolatait. Végül 176 oldalon közli az intézet közel négyezer kötetes kézi szakkönyvtárának szakjegyzékét. /A könyvtár szak-katalógusának folytatása 1944-ben jelent meg./

70.

The Hungarian Institute of Public Administration. Its history, organisation, programme.

Budapest, 1934. Egyetemi ny. 16 l. 40 /A Magyar Közigazgatástudományi Intézet 15/a. sz. kiadványa./

Az előbbi 69. sorszámmal közölt munka ismertető részének /a könyvtárkatalógus nélkül/ angol fordítása.

71.

L'Institut Hongrois des Sciences Administratives. Histoire, organisation, programme.

Budapest, 1934. Egyetemi ny. 16 l. 40

Az előbbi 69. sorszámmal közölt munka ismertető részének /a könyvtárkatalógus nélkül/ francia fordítása.

1935.

72.

Az államtudomány új problémái.

Magyar Közigazgatás. 1935. dec. 22-i 51. sz. 1-2. l. Bp. Pallas. 2^o

Magyary Zoltán a Magyar Jogászegylet közgyűlésén, 1935. december 14-én tartott előadásának ismertetése.

Az előadás lényegében a miniszterelnök szerepét tárgyalta a közigazgatásban /ld. előbbi 75. sorszám alatt/.

73.

Grundlagen des ungarischen Verwaltungsrechts.

Deutsche Verwaltung. 1935. 183-186. l. Berlin. Deutsche Rechts- und Wirtschafts-Wissenschaft Verlag G.m.b.H. 4^o

A magyar közigazgatás szervezetét három tényező befolyásolja: a történet jellegű alkotmányfejlődés, a parlamenti kabinetrendszer 1848 évi bevezetése, a hivatásos közzolgálat kialakulása. - A területi tagolás a törvényhatóságokon alapul; ezek közé a vármegyék és a törvényhatósági városok tartoznak. A megyék járásaiokra /ill. járási jogú városokra/, a járások községekre tagolódnak. Minden terület ezek valamelyikébe tartozik. A törvényhatósági városok közt szerepel a főváros is, de milliós nagyságának megfelelő szervezettel.

A közigazgatási jogban 1848-ban valósult meg a törvények előtti jogegyenlőség. Ezt biztosítja a közigazgatási bíróság - majd a hatásköri bíróság - bevezetése. Az önkormányzatok felett a belügyminiszter felügyel. Egyre növekszik az állami és városi közvállalatok szerepe; ez új szervezeti alakokhoz is vezetett /Magyar Nemzeti Bank, Pénzügyintézet, Központ, Postatakarékpénztár/. Fontos a közzolgálati jog szerepe a közigazgatási jogban. A magyar jogállam kialakulása a jogszabályok alig áttekinthető tömegével járt, ezek újjárendezése sürgős követelmény.

74.

Hauptprobleme der ungarischen Verwaltungsrationalisierung.

Zeitschrift der Akademie für Deutsches Recht. 1935. 5. sz. "Sonderheft Ausland" 65-67. l. München. 4^o

Sok ország közigazgatását szervezik ma át mélyrehatóan. Ennek egyik oka, hogy a világháború után sok új állam létesült. Ennél is fontosabb, hogy a közigazgatás ma új, magasabb fejlődési szakaszt ért el. A "tudományos üzemvezetés" tovább fejleszti a Stein Lőrinc féle közigazgatástani feladatait, éppúgy, mint a közigazgatásjogiakat is.

A magyar közigazgatás reformálása két ok következménye: egyrészt a háború és a trianoni béke mélyreható változásokkal járt, másrészt pedig a szervezetet, személyzetet és eljárást a felismert magasabb követelményekhez kell igazítani. A magyar közigazgatás racionalizálásának főkérdései: A közig. szervek területi beosztása az állami és önkormányzati igazgatás összhangja; az érvényes jogszabályok rendezése; a közigazgatási bírászkodás általános elveinek meghatározása /a jelenlegi taxatív felsorolás helyett/; a közigazgatás gazdaságossága és eredményessége; végül a vezető tisztviselők kiválasztása és képzése.

A cél: a legjobb megoldás elérése. Fontos, hogy a közigazgatás eredményességénél az egyén eredményességétől /individual efficiency/ megkülönböztessük a szervezet működési eredményességét /operating efficiency/. Alapkérdés a mai közigazgatási nagyüzem megfelelő vezetése; ez összefügg a miniszterelnök alkotmányjogi helyzetével.

1936.

75.

A miniszterelnök szerepe a közigazgatásban.

Magyar Jogászegyleti Értekezések és Egyéb Tanulmányok. IV.évf. 1936. 551-558.l. Ep. Attila ny. 80

Magyary Zoltán főelőadói jelentése a varsói VI.Nemzetközi Közigazgatástudományi Kongresszuson. Előadta 1936.julius 10-én. /Hasonló gondolatmenetű volt a Magyar Jogászegylet közgyűlésén 1935.dec.14-én tartott előadás is, ld.előbbi 72.sorszám slatt./

A XIX.századi államberendezkedés Európában a parlamenti népképviselőre és a kabinetrendszerre épült fel. A világháború után létesült államok is ezt fogadták el. Azóta azonban három nagyhatalom: Orosz-, Olasz- és Németország, továbbá Lengyelország lényegesen átalakította államszervezetét; részleges változás tapasztalható Angliában, az Egyesült Államokban, Franciaországban és máshol is. Az államok és vele a közigazgatás méretei megnövekedtek. A technikai forradalom, a természettudományok haladása nyomán ipari forradalom játszódott le. Mindezek új követelményeket támasztanak a közigazgatással szemben.

Fontos kérdés a kormányfő főnöki jogállásának kiterjesztése. Ez összefügg az "általános igazgatás" feladatával és határozott vezérkari rendszert tesz szükségessé. Ilyen szervezeti megoldások mutatkoznak is az említett államok reformtörekvéseiben.

Ezért szükséges e tárgy felvetése és vitára bocsátása.

76.

A közigazgatás gazdaságossága és eredményessége.

A mai magyar közigazgatás. Az 1936. évi közigazgatási továbbképző tanfolyam előadásai. Budapest, 1936. Állami ny. 53-58. 1. 2^o

A korábbi XIX. századi /preindusztriális/ állam az ipari forradalom hatására erősen megváltozik. Döntő szemponttá lett a gazdaságosság és eredményesség elérése; ezt célozza a tudományos üzemvezetés, melynek elvei nemcsak a gazdasági nagyüzemekben, hanem a mai roppant méretű közigazgatásban is érvényesek, elmaradásuk súlyos károkkal jár. A XIX. századi állami berendezkedéseknek meg kell változniuk. A régi közigazgatási apparátus a mai feladatok megoldására nem képes, pedig ezeket meg kell oldani. Nem elég már a jogszabályokra hivatkozás. A jogi szempontokra feltétlenül szükség van, de kizárólagosságuk a gazdaságosságot és eredményességet nem biztosítja.

77.

A pápai hatalom szervezete.

Magyar Közigazgatás. 1936. március 1-i 9. sz. Ep. Pallas. 2^o

A Magyar Közigazgatástudományi Intézetben elhangzott előadás a Vatikánban végzett tanulmányai alapján.

Az egyház alkalmazza a szakképzett és állandó tisztviselőkkel való igazgatás bürokratikus rendszerét a legelőbbben. Gondosan ügyel a főnökök kiválasztására. Bemutatóan fejlett az egyházügyi kodifikáció. Az ellenőrzés ugyanakkor alacsony mértékben decentralizált.

78.

A városok, mint a közigazgatás uttörői.

Városok Lapja. XXXI. évf. 14. sz. 1936. augusztus 15. 458-461. 1. /Bp. Szív Háziny. / 2^o

A Magyar Városok Országos Szövetségének 1936. aug. 2-i rendkívüli közgyűlésén, Miskolcon elhangzott előadás.

A közigazgatás méretei és feladatai nagymértékben növekedtek. Ez megkívánja a közigazgatás belső átalakulását.

lását. ~~A közönséget~~ ma elsősorban a gazdaságosság és eredményesség szempontja érdekli. A korszerű /posztindusztriális/ közigazgatásnak ezeket kell kielégíteni tudnia. Az eredményesség döntő mértékben a főnökökön múlik. Támogatásukhoz segédszervek szükségesek. A városoknál a régi tanácsai rendszer helyébe a polgármester egyéni felelőssége lépett. Ez kétségtelenül megfelel a posztindusztriális közigazgatás követelményének. Nem kapta meg azonban a polgármester az említett segédszerveket. Pedig a városoknak most sok új problémát kell megoldaniuk.

79.

A földmérés jövője és a közigazgatás.

Klly. Geodéziai Közöny. XII.évf.1936. 5-8.sz. 8 l. /Bp. Élet ny./ 80

A hivatalos földmérés 1850-től kezdődő történet~~ük~~ közigazgatásunkra jellemző hiányokat mutat /alapszervezetek - a háromszögletesség - befejezetlensége stb./. Ez nem a földmérő személyzet, hanem az általános szervezés hiánya és hibája. A földmérés a közigazgatás egészét érintő, általános ügy, amelyet ki kellene emelni a szakigazgatási ügyek közül; a miniszterelnöknek kellene kezébe vennie. Csak így lehet elérni a megfelelő tervezést, az összes nemzeti erők összefogását.

80.

Nemzeti szocialista községi közigazgatás.

Klly. Városi Szemle. XXII.évf. Bp.1936. Szföv. Háziny. 56 l. 40

Az új német községi törvényt 1935. január 30-án hirdették ki. Az egységes vezetés elvét valósítja meg. A vezetés egyetlen ember, a polgármester kezében van, teljes tekintély és egyúttal teljes felelősség alapján. Az akaratképzés és a végrehajtás egy kézben egyesül. A közönség /választók/ azelőtti szerepét most a párt képviseli, de a folyó kormányzati ügyekbe nem avatkozik.

A polgármesternek nem társa a pártmegbizott, minden intézkedésért kizárólag a polgármester felelős. Szabályozza a törvény a községi háztartás kezelését, a község és a magasabb önkormányzati testületek /járás/ és az állam viszonyát. Csak Berlin, mint nagyváros, nem tartozik járás alá. Foglalkozik a törvény a Városszövetség /Gemeindetag/ feladataival is. A tanulmány függeléke közli az 1935. évi községi törvény teljes szövegét.

81.

Mit várhatunk a közigazgatás és államháztartás terén az új esztendőben?

Ujság. 1936. dec. 25. ~~XXIX~~ 22.1. /Bp./ 20

A közigazgatás racionalizálásának lényege: a XIX. század közepeit technikai forradalom nyomán az előbbi preindusztriális állam átalakulása posztindusztriálissá. A közigazgatás méreteinek állandó roppant növekedése racionalizálást kíván. A magyar közigazgatás racionalizálásának nincs egységes programja és menetrendje. Az 1936. év folyamán egyes részletekben történtek bizonyos reformok /igy pl. a községi alkalmazottak illetményeit a Központi Illetményhivatal útján folyósítják/. Hasonló lépések várhatók az 1937. évben. Különösen várható a községi szervezet javítása. Ennek során említésre méltó a Magyar Közigazgatástudományi Intézet részletes ténymegállapító munkájának megindítása az 1936. évben, a tatabányai járás területén. A városi igazgatás vonatkozásában is indul most hasonló munka.

82.

Die ungarische Kommunalpolitik nach dem Kriege.

Klny. Jahrbuch für Kommunalwissenschaft. 3. évf. 1936. 1. sz. 239-274. l. Stuttgart-Berlin. 80

A városok és községek lakosszámaadatain túl kitér a bel- és külterületi településekre, a szervezeti kérdésekre, a községtervezésekre, építésszabályozásra, a lakásügyekre, az ut-hálózat fejlesztésére, a rendészetre, közegészségügyre, közoktatásügyre, társadalom- /betegség-, baleset-/ biztosításra, szegényügyre, idegenforgalomra, a háztartási /pénzügy/ kérdésekre, végül a magyar városok országos szövetségére.

83.

L'organisation des autorités et surtout le rôle du **KMKKEX** chef du gouvernement au sein de l'administration publique. Varsovie, 1936. Drukprresse, 160 l. 80 /Congrès International des Sciences Administratives/

A Versói VI. Nemzetközi Közigazgatástudományi Kongresszusra készített főelőadói jelentés. Mint a Kongresszus napirendjére kitűzött e tárgypontról főelőadója, feldolgozta a beérkezett 9 nemzeti jelentést, valamint e tárgykörben folytatott helyszíni tanulmányainak eredményeit. Ezek alapján készült ez a nayszabású összefoglalás. Megnyilvánul benne, hogy az államszervezetek a lezajlott ipari forradalom hatására az utóbbi évtizedekben lényegesen átalakultak. Pontos kísérfje ennek a tudományos munkaszervezés kialakulása.

A közigazgatás méretei mindenütt megnövekedtek, de minősége is átalakult. A közigazgatás viszonylagos jelentősége emelkedett az államhatalmak között. Kialakult a hivatásos közzszolgálat; a közzszolgálat posztindusztriális típusa.

Szemléltető szervezeti vázlatokkal ábrázolva mutatja be az egyes kormányok feladatkörét és szerkezetét. Külön figyelmet fordít a kormányfő segédszerveire, melyek az ún. "általános igazgatás" tevékenységi körében nyújtanak segítséget a kormány fejének. Vázolja a katonai vezérkarok szerepét. Kiemeli az angol Treasury, a szovjet Tervhivatal, az amerikai Egyesült Államok-beli költségvetési Hivatal stb. szerepét és feladatát. Ramutat ennek nyomán, hogy mennyire jelentős a végrehajtóhatalom fejének megnövekedett fontossága.

84.

L'organisation de l'enseignement supérieur en Hongrie. Société des Nations. Institut International de Cooperation Intellectuelle. 1936. 25 l. 80

A magyar felsőoktatás szervezetének ismertetése.

85.

Universities and other Institutions of Higher Education in Hungary. History and Fundamental Principles.

The University Review. 8. kötet, 2. sz. Bristol, 1936. április.
J.W. Arrowsmith Ltd. 123-132. l. 4^o

Ismerteti röviden a középkori három magyar - pár évtized múltán megszűnt - egyetemet /Pécs, Euda, Pozsony/, majd a magyszombati /1635-ben alapított, 1777-ben Budára áthelyezett/, kolozsvári /1872/, pozsonyi és debreceni /1914/ tudományegyetemeket /későbbi sorsukkal á-áthelyezésükkel/; a többi főiskola- és egyetem-alapításokat; említi tudománykari tegezódásukat.

A magyar egyetemeket a középkori középeurópai egyetemtípusokhoz csatolja. Az újabb tudományegyetemek is megtartják a hagyományos négy-kar beosztást, míg a műszaki egyetem tegezódásánál uttörő minta került bevezetésre. A budapesti tudományegyetem királytól kapott előjogokon alapul. Régi külön jogi személyiségét meg is tartotta. Ma mindegyik magyar egyetem állami intézmény, messzemenő függetlenséggel. A szakképzés elősegítésén felül tudományos kutatásokat is végeznek. Képesítő jellegű bizonyítványokat adnak. Az egyetemeken kívüli kutatóintézeteket 1922 óta jogi személy jellegű külön intézmény /"Gyűjteményegyetem"/ fogja össze. Hasonlóan összehogó jellegű önkormányzatu tudománypolitikai szervezetek az Országos Ösztöndíjtanács és az Országos Természettudományi Tanács.

A magyar nyelv nem tartozik sem a román, sem a germán, sem a szláv nagy népcsalád közé. Elszigetelt jellege teszi szükségessé egy-egy tudományszakban több párhuzamos tanszék működését, a kellő tudományos bírálat érdekében.

1937.

86.

A közigazgatás legfőbb vezetése szervezési szempontból. Városi Szemle, XXIII.évf.1937. Ep.Szföv.Háziny. 150 l. 4^o - /Ugyanzen szedés felhasználásával: Statisztikai Közlemények. 80.kötet,1.szám. 152 l./

A Versói VI.Nemzetközi Közigazgatástudományi Kongresszusra készített előadói jelentés /ld. előbbi 83.sorszám alatt/ magyar szövege.

87.

A közigazgatás és a közönség. Az 1937.évi közigazgatási továbbképző tanfolyamon elhangzott előadás.

Kluny. A mai magyar község. Ep.1938. Állami Ny. 13 l. 4^o

A természettudományok nagy haladása és az ipari forradalom hatására a régi preindusztriális állam posztindusztriálisá alakul az utolsó 60-80 évben. Megnövekszik a közigazgatás mérete. Budapestnek ma több az alkalmazottja, mint Nagymagyarországnak volt 1870-ben. Az állami közigazgatás legalább tizszeresére nőtt az elmúlt 70 év alatt. Számos új feladatot vállalt, melyek ellátása hivatásos közzolgálat nélkül nem lehetséges. Ezzel párhuzamosan a közterhek is növekedtek. Emelkedett a vezetés fontossága.

Az állam egyre több feladatot vesz át az önkormányzati igazgatástól. Az állami és az önkormányzati igazgatás közt azonban éles határvonal, komoly szétválasztás nem vonható. Egyetlen összefüggő közigazgatás van, a magyar közigazgatás. A közigazgatás az emberekért van, azokat kell szolgálnia.

Az önkormányzat feladata, hogy a magyar közigazgatást közel vigye az emberekhez, mégpedig a lehető legnagyobb eredményességgel. Ma már nemcsak a jogszerűséget várja el a közönség az államtól, hanem a gazdaságosságot és eredményességet is.

A közigazgatás eredményességét a szervezet együttműködése teremti meg. Döntő jelentőségű ebben a vezető, a főnök szerepe.

A közigazgatás állapotát és értékének helyes megítélését sokoldaluan kell vizsgálni. Egyrészt magának a közigazgatásnak szempontjából, azaz belülről illetve felülről, másrészt ugyanakkor a közönség szempontjából, azaz kívülről és alulról is. Ilyen ténymegállapító vizsgálatot végzett a vezetése elatti Magyar Közigazgatástudományi Intézet 1936. júliusától a tatabányai járásban. A választás azért esett ~~XXXXXX~~^{egy} járásra, mert így a községi igazgatás /helyhatóság/ és az elsőfoku közigazgatási hatóság, a főszolgabíró működése egyaránt vizsgálható. A tatabányai járás közepes nagyságú és mind nemzetiségi, mind foglalkozási tekintetben sokoldalú. Különös érdekessége, hogy a járás területén több hitbizomány található, és itt terül el a "magyar Ruhrvidék", a négy bányászközség: Tatabánya, Alsó- és Felsőgalla, Bánhida. A járás vezetői /főispán, alispán, főszolgabíró/ nemcsak kitűnő tisztviselők, hanem segítő munkatársak is.

Magyary Zoltán ábrákon illetve táblák~~kon~~^{kon} mutatta be a tatabányai járás ténymegállapító vizsgálatainak anyagát. Az adatgyűjtés és feldolgozás bemutatott módja azt igazolja, hogy lehetséges a közigazgatás állapotának és teljesítményének pontos meghatározása, lemérése. Ilyen vizsgálat más közigazgatási egységekre is átvihető.

88.

A közigazgatás és a közönség. A városi tisztviselők továbbképzése.

Városok Lapja, XXXII. évf. 1937. június 15. 12. sz. 392-395. 1. Bp. Szív. Háziny. 20

A Magyar Városok Országos Szövetségének rendkívüli közgyűlésén, 1937. június 7-én tartott előadás.

Állami és önkormányzati igazgatás közt éles határvonal nem vonható; a közönség szempontjából a közigazgatás egységes. A közönség nem annyira a döntésekben való személyes részvételt igényli, hanem azt, hogy a közigazgatás őt kiszolgálja. Ezért fontos a gazdaságosság és eredményesség figyelembevétele. Nemcsak elkezdni kell tudni, hanem befejezni is; a törvénynek

nem elegendő a megszavazás, hanem a végrehajtása is. A városi közigazgatás ennek az új követelménynek az uttörője. Fontos a tisztviselők továbbképzése, ezért vált szükségessé a gyakorlati közigazgatási vizsga behozatala. A képzés terén a Magyar Közigazgatástudományi Intézet együtt működik a Magyar Városok Országos Szövetségével, a közönség jó szolgálata érdekében.

89.

Az országos felsőoktatási kongresszus.

Katolikus Szemle. 1937. 1.szám. 3 l. Ep.Stephaneum. 4^o

Bírálja a kongresszus célkitűzését, mely nem tisztázta a kongresszus viszonyát a nemrég szervezett Felsőoktatási Tanácshoz, nem tett említést a magyar tudománypolitikának Klebelsberg alatti munkáiról, továbbá nem adott kellő hangsúlyt a nemzetközi tudománypolitika fejlődésének. Az egyetemi tanulmányi reformok mellett más egyéb átfogó kérdések, melyek az egyetemi törvény tervezete és a tudománypolitika teljes horizontja érdekében nélkülözhetetlenek lennének, nem kerültek szóba. Így a kongresszus nem volt ugyan eredménytelen, csak nem olyan átfogó jellegű és olyan jelentőségű, mint amit megrendezésének ~~XXXX~~ külsőségeiből /kormányzói megnyitó stb./ és a bemutatott, hangoztatott célok alapján várni lehetett.

90.

Jog- és államtudománykeri dékáni tanévmegnyitó beszéd.

A budapesti kir. magyar Pázmány Péter Tudományegyetem tanácsának 1937 szeptember 20-i ülésén mondott beszédek. Ep. 1938. Egyetemi ny. 43-48. l. 8^o

Az egyetemre kerülés a szellemi képzés legmagasabb fokára lépést jelenti. Itt nincs középiskolai fegyelmezés, a tanár és tanuló munkatársak. Régi és erős az egyetem autonómiája. Világítani kell a tudománynak a nemzet életében, a fejlődés és haladás gondolatát kell képviselnie. Lépjen át a hallgatók így az egyetem küszöbét.

90/a

A tudomány nemzetközisége, nemzetközi verseny és nemzetközi együttműködés.

Klly. Magyar Felsőoktatás. Bp. 1937. Egyetemi ny. 7 l. 8^o

A mai tudománypolitikára az egész világon a fokozott erő kifejtés és lendület a jellemző. A tudományos problémák kifogyhatatlan nehézségei miatt azonban minden állam válogatni kénytelen a tudományos feladatok között. A magyar tudománypolitika ma jóvel tudatosabb, mint a háború előtt.

Ismerteti röviden a legfontosabb tudományos szervezeteket, elsősorban a párisi Institut International de Cooperation Intellectuelle-t. A mai nemzetközi tudományos versenyben a kis nemzetek, amilyen a magyar is, azzal az előnnyel rendelkeznek, hogy mentesebbek a presztizs szempontoktól. Ez küldetést ad számukra a nemzetközi tudományos munkamegosztásban.

Anyagi tekintetben a rendelkezésre álló magyar eszközök csüggesztően elmaradnak a külföldiek lehetőségei mögött. Szükséges pedig ezen anyagi lehetőségek növelése. A személyi szükségletek tekintetében a középiskolai modern nyelvtanulás emelése szükséges: a tanszéki segédszemélyzet gyarapítása, az egyetemet végzetteknek a tanszék melletti megtartása érdekében; a külföldi ösztöndíjak és Collegium Hungaricum-ok növelése; a professzorok és kutatók külföldi kapcsolatainak megtartása.

Mindezen feladatoknál döntő a vallás- és közoktatásügyi minisztérium szerepe, az egyéb kollektív szervezetekkel /Országos Felsőoktatási Tanács stb./ valamint a külföldi magyar tanszékekkel és Collegium Hungaricum-okkal együtt; alapvető követelmény végül a magyar nemzeti tudománypolitika folyamatossága.

91.

Két uttörő városi monográfia.

Városok Lapja, XXXII. évf. 1937. március 1. 5. sz. 130-132. l. Bp. Szfőv. Háziny. 2°

Kiss István: Csongrád megyei város közigazgatása, /A Magyar Közigazgatástudományi Intézet kiadványa/ és Heimler Károly: Sopron topográfiája c. munkák ismertetése.

A közigazgatástól egyre inkább követelik meg a gazdaságosság és eredményesség érvényesítését. Ennek elérése érdekében a közigazgatásnak tisztában kell lennie saját viszonyaival és feladataival. E két könyv a ténymegállapítás tanulságos példája. Kiss István könyve egy magyar megyei város közigazgatásának részletes bemutatása, Heimler Károly pedig a közigazgatás helyét és tárgyát meghatározó topográfiai viszonyokkal foglalkozik.

92.

Hongarije.

Gedenkboek uitgeven door de Vereniging van Nederlandsche Gemeenten ter gelegenheid van haar vijf en twintig-jarig bestaan op 28 februari 1937, 1912-1937. s'Gravenhage, 1937. Ny.n. 378-394. l. 4°

A Németalföldi Községek Szövetségeének 25 éves fennállása alkalmából kiadott emlékkönyv a Szövetség történetén kívül 27 ország 1912-1937 közötti községi közigazgatását is bemutatja egy-egy szaktanulmányban. A magyar viszonyokat ismertető /német nyelvű/ átfogó tanulmányt Magyary Zoltán írta. A tanulmány 9 fejezetre oszlik.

Az első fejezet az 1910-1935 közti időszak községigazgatásának általános jellemzését nyújtja. A világháborút követő trianoni béke Magyarország előbbi területét és népességét megváltoztatta. A városok és községek száma erősen lecsökkent; a világháború előtti és utáni viszonyok összehasonlítása igen nehéz.

A magyar községeknél és városoknál 5 kategória különböztethető meg: kisközség, nagyközség, megyei város, törvényhatósági város, főváros. A területi beosztás alapján - melynek

eredete 700 évre nyulik vissza - a vármegye, azon belül a járás.

A községek és városok mai szervezetét és hatáskörét törvények szabályozzák.

A községek és városok /együtt: helyhatóságok/ hatásköre hármas: autonóm /önkormányzati/ ügyek, melyek az önkormányzat döntésétől függenek, így teljesen fel sem sorolhatók; az állami közigazgatás közvetítése, a törvényes előírások szerint; végül a népesség hivatalos támogatása /hatósági igazolások, bizonyítványok stb./.

Tárgyalja a községek szervezetét, ezen belül a képviselőtestületek összetételét.

Külön foglalkozik a községeknek a felügyeleti szervek részéről me nyilvánuló ellenőrzésével.

A további fejezetek a községek háztartását, a hivatalnokok jogát, végül a községek területváltoztatásait tárgyalják.

93.

Die überragende Stellung der Exekutive im heutigen Staat und ihre Folgen.

Klny. Ungerische Jahrbücher, 1937. XVII.köt.1/3.füzet. Berlin-Leipzig, Walter de Gruyter et Co. 195-203.1. 80

A közigazgatás válságát a technikai forradalom utáni nagy fejlődés, a népesség roppant megnövekedése által előálló új feladatok okozták. A vég^{hajtó}hatéalom sokkalta jobban növekedett, mint a törvényhozás és a bíraskodás. Ennek következményei közül kiemel két fontos körülményt: a/ a szakképzett, hivatásos tisztviselői kar - a porosz példából kiindulva - mindenütt más-hol is, az angolszász államokban is elterjedt; b/ kiemelkedő lett a közigazgatás fejének hatásköre, ide tartoznak az általános igazgatásb ügyek is; támogatásukra megfelelő segédszervek szükségesek.

94.

R

Die starke Exekutive.

Klny. Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft. 97. köt. 4. füzet, 1937./Tübingen, H. Laupp/ 688-705. l. 80

A berlini egyetemen 1937. április 26-án tartott előadás.

A végrehajtóhatalom, ^{feladatai} és vele méretei, annyira megváltoztak a XIX. század eleje óta, hogy a végrehatalom a törvényhozást és az igazságszolgáltatást felülmulja a hatalomban. A XX. század állama eltér az előzőétől. Kialakult a posztindusztriális állam. Fő jellemzői: a hivatásos közzolgálat általános bevezetése; a végrehajtóhatalom előbb említett túlsúlyának kivívása; a dolgozó tömegek aktív bekapcsolása az államéletbe és ezzel az osztályharc félreállítása; a gazdaságnak közügyé nyilvánítása és irányításának az államhatalom általi átvétele; a kormányfői jogállás feladatának megfelelő kiépítése és egy közigazgatási vezérkar szükségessége. Mindez az alkotmányjog rugalmas átalakítását kívánja, amely szokásjog útján is megtörténhet. /A magyar alkotmányjogban is ott található az alaptörvények mellett a szokásjog./

95.

Verwaltungsgeneralstab - Wirtschaftsgeneralstab.

Klny. Deutsche Verwaltung. 1937. évi 7. és 8. sz. 12 l. 20

A berlini Közigazgatási Akadémián /Verwaltungsakademie/ 1937. április 27-én tartott előadás.

Utal az 1936 évben tartott varsói VI. Nemzetközi Közigazgatástudományi Kongresszuson elhangzott főelőadói előadására /A kormányfő és segéd szervei/, mely foglalkozott a vezérkarok kérdésével, és a következő, 1939. évi berlini Közigazgatástudományi Kongresszus programjába felvette a gazdasági tanácsok megvitatását.

Az utóbbi évszázad folyamán, a kialakult nagyméretű szervezetek kapcsán, előtérbe került az ember szerepe a közigazgatási szervezetben. A tudományos üzemvezetés megkülönbözteti az egyén eredményességét a szervezet eredményességétől; a ket-

tőre más-más tényezők hatnak. Ez teszi fontossá a főnök hatáskörét és feladatait /előrelátás, szervezés stb./.

A kormányzat feladata kettős: politikai és igazgatási. Utóbbtól meg kell különböztetni a szakirányú /különleges/ feladatokat a szervi /általános/ feladatoktól. E szervi feladatok ellátásához segítenek a segédszervek /vezérkarok/, államonkint eltérő, más-más megoldással, módokon. Az Észak-amerikai Egyesült Államokban az Elnököt különféle hivatalok /igy pl. Költségvetési Hivatal, Közzolgálati Bizottság - Civil Service Commission - stb./ támogatják. Angliában kiemelkedő a Treasury szerepe. A Szovjetunióban fontos a Tervhivatal és az Ellenőrző Bizottság. Olaszországban a kormányzó egyuttal a Nagytanács elnöke, ő tartja közvetlen irányítása alatt a közigazgatás gépezetét. Lengyelországban a miniszterelnök a közigazgatás irányítója.

A hadseregeknél általánosan bevezetett a vezérkar szerepe. A gazdasági életben különféle gazdasági tanácsok működése és szerepe látható /Német-, Olaszország/. Szükséges mindezek tanulmányozása és a kormányfővel való kapcsolat tisztázása.

96.

Verwaltungsgeneralstab.

Zeitschrift für Organisation. 1937. 265-267.1. 20

A berlini Verwaltungsakademie-n 1937 ápr. 27-én tartott /az előző 95.sorszám alatt ismertetett/ előadás szövege.

A folyóirat szerkesztősége bevezetőként említi: Magyar professzor fejtegetései az üzemvezetésből indulnak ki és minden üzem vezetésénél szemlélők.

97.

Huber, Ernst Rudolf: Verfassung c. könyvének ismertetése

/Hamburg, 1937. Hanseatische Verlag. 338 l. 80/

Zeitschrift des Instituts für Weltwirtschaft an der Universität Kiel. 46.köt. 1937. szept., 2. füzet. 80-81.1. Jena, G. Fischer/ 80

Az új német népi alkotmány bemutatása ez a munka, tudományos rendszerezéssel. A nép egységéből és teljességéből in-

dul ki. Foglalkozik a párt és az állam kapcsolatával, a Führer szerepével. A birodalom egységének szempontjából tárgyalja a tartományok helyzetét, az állampolgárok jogait, a közszolgálatot, a hivatásrendek önkormányzatát, az állam és az egyházak viszonyát.

98.

Le rôle administratif du Chef du Gouvernement.

Kluny. Revue Internationale des Sciences Administratives. 1937. évi 1.sz. 12 l. /Bruxelles, Impr. "L'Avenir"/ 8°

A varsói VI. Nemzetközi Közigazgatástudományi Kongresszus 3. tagozatán 1936 júliusában elhangzott főelőadói referátum. /Ld. az előbbi 75. sorszám alatt./

99.

Organizacja władz a zwłaszcza rola szefa rządu w administracji publicznej.

Warszawa, 1937. Tow. Pracy Społeczno-Gospodarczej. 152 l. 10 mell. 8° /Bibliotheka Towarzystwa Pracy Społeczno-Gospodarczej, 1./

A varsói VI. Nemzetközi Közigazgatástudományi Kongresszusra készített, "A közigazgatás legfőbb vezetése szervezési szempontból" c. tanulmány lengyel nyelven, Bronislaw Helczynski előszavával.

1938.

100.

Programmunk.

Közigazgatástudomány, I. évf. 1. sz. 1938. 1-3. l. Dunántul ny. 4^o

(Az 1931 végén szervezett Magyar Közigazgatástudományi Intézet előadótermében /Pázmány Péter Tudományegyetem jog- és államtudományi kara, Bp. IV. Pázmány Péter tér 1. I. em. 116./ már 1932 tavasza óta tartottak rendszeres előadássorozatokot. Magyary Zoltán professzor, az Intézet igazgatója céltudatosan gondoskodott olyan munkatársokról, akik a közigazgatási jog illetve közigazgatástudomány egyes szakterületeit /pl. közszolgálati jog, közigazgatási bírászkodás, jogszabályrendezés stb./ tanulmányoztak, fejlődéséről beszámoltak. Ugyanakkor a

nyelvismerettel rendelkező munkatársak figyelemmel kísérték az egyes nyelvterületek /német, francia, olasz, angol, román, szlovák stb./ közigazgatástudományának eseményeit, a kiadott új jogszabályokat, megjelent szakmunkákat. Magyary Zoltán nagy gonddal tekintette át és gyűjtötte egybe a vonatkozó legkiválóbb szakkönyvek sorát, és a legjobb szakfolyóiratok mind rendelkezésre álltak az Intézet könyvtárában; egyesek visszamenően teljes sorozattal. Az Intézet vezetőjén kívül munkatársai is egyre rendszeresebben jelentettek meg ismertetéseket, tanulmányokat a magyar szakfolyóiratokban. Különösen jó kapcsolat alakult ki a Magyar Közigazgatás c. heti, és a Városok Lapja c. kétheti szakleppel.

Ilyen körülmények között merült föl egy sajátos közigazgatástudományi magyar szakfolyóirat indításának terve. Megkönnyítette ezt az elgondolást, hogy az 1938 év januárjában az Intézet elhelyezése jelentősen bővült; a közeli IV. Kecskeméti utca 9.sz. ház első emeletén alkalmas helyiségeket sikerült bérelni. Ennek következtében több munkafeladat végzése vált könnyebbé, így a saját szakfolyóirat indítása is. A pécsi Dunántul Egyetemi Nyomda vállalta - és mindvégig be is tartotta - a gyors nyomdai munkát, a szedéslevonatok, majd a tördelt szedéstűkrök postafordultával küldését. A Magyar Közigazgatástudományi Intézet vállalta viszont a kéziratok gondos összeállítását, a sajtóhibák pontos korrigálását és a tördelés - szedéstűkrök - kijelölését.

A folyóirat első száma 1938 tavaszán jelent meg, ezer példányban, melyből az Intézet sokfelé küldött mutatványszámot. Csakhamar mintegy 250 előfizető jelentkezett. /Rendszerint 700 példányban készült./ Szaktanulmányok mellett állandó rovata volt a "Tudomány és élet" /szakkérdések rövid ismertetése/ és a "Külföldi jogfejlődés" /a legjelentősebb külföldi jogszabályok gondos, szó szerinti fordítása/. - A folyóirat az Intézetnek, elsősorban vezetőjének, személyes ügyévé lett. Az Intézetben készült rövidebb tanulmányok, ismertetések ezután ebben a folyóiratban jelentek meg; csak a hosszabb tanulmányok kerültek az Intézet kiadványsorozatába.)

A folyóirat első - bemutatkozó - száma szándékosan csak az Intézet belső munkatársai írásait tartalmazta. Magyary Zoltán bevezetőként ismertette a folyóirat programját: a gyakorlati közigazgatási jogi valamint szervezési és technikai /tehát közigazgatástani és közigazgatáspolitikai/ problémák előtárása, a külföldi tudományos szakirodalom és jogforrások gondos ismertetése, némelyike teljes fordításban. A folyóirat célja, hogy munkaközösségbe vonja a magyar közigazgatás idősebb és fiatalabb munkásai közül mindazokat, akik az új idők nagy problémáit látják és azok alkalmas megoldását előkészíteni óhajtják.

101.

A kabineti kormányzás Angliában.

Közigazgatástudomány, I. évf. 1938. I. sz. 4-20. l.

Tulajdonképpen nagyszabású könyvismertetés: W. Ivor Jennings: Cabinet Government /Cambridge, 1936. Univ. Press/ című 484 oldalas könyvének beható feldolgozása, a magyar olvasók számára szűkeleges tanulságok levonásával.

Jennings műve tanulságos képet nyújt a kormány általi közigazgatásról, mely az angol alkotmányrendszer veleje. A demokrácia érvényesülésének feltétele, hogy a választók részéről a parlamentbe küldött többség kormányoz, de nem nyomja el a kisebbségeket. A kormányzást nem egyetlen ember végzi, hanem egy politikusokból álló bizottság, amely a parlament alsóházának felelős. A miniszterekből kiválasztott, szűkebb körű testület, a kabinet a fő kormányzóhatalom. A gyakorlat alakította ki, törvényes rendelkezés nélkül. Az alsóház nem irányítja a kormányt, hanem bírálja, és ezzel a közvéleményt juttatja kifejezésre. Ujabban a koronaminiszteri /Ministers of the Crown Act/ törvény hozatala, 1937 óta rendelkezik törvény a kormányról.

A kormány tagjait a miniszterelnök jelöli ki, őt pedig a király nevezi ki a többségi párt vezetői közül. A király a pártok felett áll. Ezért a politikai vitáktól távol tartja

magát. Természetesen azonban tájékozódnia kell. El kell fogadnia minisztereinek tanácsát, főként a miniszterelnökön keresztül. Nem vághat a király a választók döntése elé.

A kabinet nem jogi fogalom, a kabineti tagság nem hivatali álláshoz kötött, hanem a vezetés szükséges módja. Szükséges az is, hogy jó hivatalnoki kar álljon rendelkezésre. A régi, pártállás szerint változó rendszerrel szemben a tisztviselői kernél kialakult most már a hivatásos és szakképzett szakemberek rendszere. A roppant méretű közzolgálatban az összhang biztosításának legfőbb eleme a pénzügyminisztérium /szó szerint: kincstár, Treasury/. Befolyását mutatja, hogy a miniszterelnök egyúttal a Treasury első lordja is. A Treasury állandó államtitkárát a közzolgálat fejének nevezik.

A kabinet mellett csak 1916 óta működik külön titkárság.

102.

A Magyar Közigazgatástudományi Intézet működése.
Közigazgatástudomány, I. évf. 1. sz. 1938. 94-96. l.

Beszámoló az Intézet 1934-37 évek közötti munkásságáról.
/Az 1931-ben történt megalakulástól 1934-ig terjedő időszakot ld. az előbbi 69. sorszám alatt./

103.

Nagy-Budapest.

Közigazgatástudomány, I. évf. 2. sz. 1938. 161-164. l.

A belügyminiszternek az iparügyi miniszterrel egyetértésben kiadott 33/1938. sz. rendelete 1938 február 1-vel a Fővárosi Közmunkák Tanácsának hatáskörét Budapest környékének 6 megyei városára és 18 községére is kiterjesztette. Magyary Zoltán e rendelkezés kapcsán sürgeti Nagy-Budapest kérdésének kielégő módon történő teljes megoldását e terület feladatainak egységes rendezése érdekében.

104.

A közigazgatási vezérker.

Közigazgatástudomány, I. évf. 4. sz. 1938. 273-296. l.

A vezérker nem a hedseregek sajátossága, hanem a nagy

méretű szervezeti egységek vezetésének követelménye. A szervezetek legnélkülözhetetlenebb eleme az ember; az egyéni eredményességet azonban meg kell különböztetni a hivatal /üzem/ eredményességétől. Az alkalmazottak munkateljesítményének döntő tényezője a főnök szerepe. A közigazgatási munka javításának is a főnököktől kell kiindulnia.

A közigazgatás szerveinek működése két csoportra osztható: a funkcionális /szakirányu/ és az institutionális /szervi/ működésre. Az első csoport a szervezet sajátos céljának elérése érdekében végzett megfelelő szaktevékenységek csoportja, a második pedig azok a tevékenységek, amelyeket a szervek fennállása és működése érdekében kell teljesíteni. A szakirányu tevékenység minden munkánál különböző, a szervi tevékenység viszont ezzel ellentétben mindenütt hasonló.

Egyetlen ember sem képes egy nagy szervezet vezetésére egymaga, ehhez segítségre van szüksége. Ezt a segítő szervet az amerikaiak az általános igazgatás irodájának /Bureau of General Administration/ nevezik; legalkalmasabb azonban vezérkarnak nevezni. Jogállása szerint közvetlenül a főnökhöz /az államigazgatásnál a miniszterelnökhöz/ kell tartoznia. A parlamentáris rendszerű Angliában ezt a szerepet a pénzügyminisztérium /Treasury/ tölti be. Az angol miniszterelnök a Treasury első lordja, a pénzügyminiszter annak második lordja. A Treasury állandó /adminisztratív/ államtitkára a "közszolgálat feje". - Az Amerikai Egyesült Államokban az 1921-ben szervezett Költségvetési Hivatal /Bureau of Budget/ bizohyos mértékig ehhez hasonló tevékenységet lát el az Elnök mellett. Egyes városokban figyelemdeméltó a városigazgató /City manager/ szerepe. Ismerteti a szovjet, francia, olasz, német, lengyel idevonható tevékenységeket. Általában minden államnál tapasztalható az államvezetés szerkezetének átalakulása. A közigazgatási vezérkar nélkülözhetetlen a kormányzat eredményességének elérése érdekében.

105.

Roosevelt elnök javaslata a közigazgatási vezérkarról.
Közigazgatástudomány, I. évf. 4. sz. 1938. 296-305. l.

Roosevelt 1936 március 20-án háromtagú bizottságot nevezett ki a megnövekedett közigazgatási szervezet eredményességének vizsgálatára. A bizottság 1937 január 8-án terjesztette elő jelentését a közigazgatás legfőbb vezetésére. A jelentés megállapításait ökölelesen egyeznek azokkal, amiket Magyar Zoltán előző tanulmánya a közigazgatási vezérkar szükségességéről kifejt. A jelentés 31 pontban foglalta össze javaslatait, ezek az elnöki kabinetiroda, a közszolgálati hivatal, a költségvetési hivatal, a nemzeti tervező hivatal, végül a kormány újjászervezésére vonatkoznak.

106.

Az organizáció szerepe a mai Németországban.

Közigazgatástudomány, I. évf. 4. sz. 1938. 361-362. l.

Dr. Ley egy Nürnbergben tartott beszédében a szervezés feladatairól tett említést. A szervezőnek nagy a feladata, mert a szervezésnek kell megoldania a nép valódi vezetését, a nép nevelését és fejlődésének lehetővé tételét.

107.

Közigazgatási vezérkar.

Budapest, 1938. Dunántul ny. 41 l. 2 mell. 4^o /A Magyar Közigazgatástudományi Intézet 25. sz. kiadványa./

A Közigazgatástudomány 1938. évi 4. számában megjelent "A közigazgatási vezérkar" és "Roosevelt elnök javaslata a közigazgatási vezérkarról" c. tanulmányok egy kötetben, önálló kiadványként összefoglalása, külön bevezető tanulmánnyal ellátva és kiegészítve a magyar közigazgatási vezérkar tervével, továbbá két szervezeti vázlattal.

108.

A magyar várospolitikai alapvetése. Az 1938. évi közigazgatási továbbképző tanfolyamon elhangzott előadás.

Klly. A mai magyar város. Bp. 1938. Allami Ny. 12 l. 4^o

A városok rendezésének új korszakát nyitja meg az 1937.

évi VI.törvény. A város fogalmának és ismertetőjeleinek megállapítása nem könnyű. A város nem önálló jogi kategória. A magyar közigazgatási jog a nagyobb /törvényhatósági jogu/ várost a vármegyével, a kisebb /megyei jogu/ várost a községgel veszi együtt. A nagyhatáru városok külterülete is a jog szempontjából város. A városi belterület jogi meghatározása hiányzik.

Pedig a várospolitikának számolnia kell az egyes városok közötti különbségekkel. A Magyar Közigazgatástudományi Intézet ezért megkezdte a magyar városok ténymegállapító tanulmányozását. A munka mintegy két év alatt fejeződik majd be. Célja a magyar városfogalom induktív meghatározása és a magyar városok mai állapotának pontos ténymegállapítás útján való felvétele. Ezért a munkát a fővárosban, a 10 törvényhatósági és 45 megyei városban felül kiterjed a tízezres lakosszámot meghaladó 22 egyéb településre /községre/ is, tekintet nélkül jogi szervezeti alakjára /tehát ha jogilag ezek "csupán" nagyközségek, illetve többen egybeépülve együttesen érnek el tízezres lakosszámot/.

Több ábrán mutatja be a legfontosabbXalapadatokat. A bemutatottak szerint jelentős a különbség az alföldön ill. a máshol lévő többi magyar város /telepítés/ között. Ezekkel a sajátosságokkal számolni kell a városiasság meghatározásánál és a magyar várospolitikai kialakításánál.

109.

A városrendezés sikerének feltételei.

Városok Lapja, XXXIII.évf.1938.évi 13.sz.julius 1. 347-349.l.
Ep.Szfőv.Háziny. 2°

Gondolatmenetében lényegileg az előző tanulmányhoz hasonló.

110.

Mi lesz Tata városból?

Budapest, 1938. Egyetemi ny. 22.l. 8°

Sikerült Tata és Tóváros egyesítése. A fejlesztéshez további tennivalók szükségesek.

111.

Gondolatok a beruházási hozzájárulásról.

Gazdasági Világ. 1938. 9-10.szám 17.1. Bp. Európa rt. 2^o

A honvédelem és a közgazdaság fejlesztéséről, egyes népjóléti beruházásokról és ezek költségvetési fedezetéről szóló új törvényjavaslat döntésre fordult. Az egymilliárdos program öt évre szól. A vállalatok terhére kivetendő beruházási hozzájárulás útján el kell érni 350 millió pengőt. Egy ilyen nagyarányú program állandó irányítás nélkül nem sikerülhet. Az új tárcanélküli gazdasági csucsminiszter helyzete nem világos: vagy nem csucsminiszter vagy több ^{akár} ~~akár~~ miniszterelnöknel is. A kabinetrendszer továbbfejlesztésére van tehát szükség.

A terv előre kidolgozásánál rá kell arra is mutatni, honnan várható, hogyan lesz lehetséges egymilliárd bevételt szerezni? A törvényjavaslat 6.§-ának 7.bekezdése figyelmezteti a pénzügyminisztert, hogy a vállalatoktól a 350 milliót okvetlenül be kell szednie. Ez klasszikus példa arra, hogy a közigazgatás eredményessége éppoly fontos, mint az eljárás jogszerűsége.

Izen az uton kell továbbhaladnunk, a közigazgatást a XX. század igényeire átépítve az eredményesség érdekében. Ennek főfeltétele azonban a közigazgatás feje, azaz maga a kormány szerkezetének átalakítása, tökéletesedése.

112.

Die Universitäten und anderen höheren Bildungsanstalten.

A "Das Königreich Ungarn" c.kötetben. Leipzig, 1938. F.Meiner. 203-211.l. 8^o

Ismerteti röviden a középkori /rövidéletű/ magyar egyetemek alapítását és sorsát, majd az újkori /most is működő/ egyetemeket, főiskolákat /ld.előbb 85.sorszám alatt is/.

A magyar egyetemek története egybeesik az egyetemek általános fejlődésével. A középkori egyetemek három /olasz - Bologna, francia - Sorbonne, valamint közép-európai + Prága,

Krakó, Bécs, Pécs/ fajtája közül kétségkívül a középeurópaihoz tartoznak.

Megtartják a kevés /általában négy/ szak-fakultás /kar/ régi elvét.

Mindegyik mai egyetem és főiskola állami intézmény, a három /felekezeti/ jogakadémia és mindenekelőtt a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem kivételével, melyek megtartották régi jogi személyiségüket. /A Pázmány-egyetem e jogállását a Hágai nemzetközi bíróság is elismerte 1933 december 15-i ítéletével, Csehszlovákiával szemben./

A magyar egyetemek feladata a képzés és tudomány elősegítése. Nem korlátozódik csak az oktatásra, hanem kutató munkát is tartalmaz; bár a nagyszámu hallgatóság tulajdonképpeni része csak az állás betöltéséhez szükséges képesítést keresi.

Az egyetemektől független kutatóintézetek szintén a szakok említett megkülönböztetésének következményei /Csillagvizsgáló Intézet, a Magyar Nemzeti Múzeum és a Levéltár különböző terei, újabban a Biológiai Intézet, a mezőgazdasági kutatóintézetek/. 1922 óta a kutatóintézetek^{et} között szervez /Gyűjteményegyetem/ fogja össze, mely jogi személy.

Újabban a magyar tudományos élet kétségtelen egységesítése iránti törekvés tapasztalható /Ösztöndíjtanács, Természettudományi Tanács, Tudományos Egyesületek Szövetsége/.

A magyar tudománypolitikának figyelembe kell vennie a magyar nyelv elszigeteltségét. Nem tartozik a nagy nyelvcsaládok egyikébe sem. A saját erejére kell támaszkodnia, ezért a tudományos munkában több tanszék szükséges.

113.

The Industrial State. Edited by Raymond Leslie Buell. New York, 1938. T. Nelson. XI + 203 l. 80

"A közigazgatás legfőbb vezetése szervezési szempontból" c. tanulmány /ld. előbb a 83. és 86. sorszámok alatt/ angol nyelven. A tanulmány a varsói VI. Nemzetközi Közigazgatástudományi Kongresszus alkalmával készült, 1936-ban.

1939.

114.

Bulletin No 1. of the Hungarian Institute of Public Administration for the Years 1934-1938.

Budapest, 1939. Dunántul ny. 18 l. 40 /A Magyar Közigazgatástudományi Intézet 27.sz.kiadványa./

Az Intézetről 1934-ben készült beszámoló /ld. előbbi 70. sorszám alatt/ kiegészítése, az elmúlt négy év munkásságának ismertetése /Közigazgatási vezérkar, Közigazgatás és az emberek stb./

115.

A közigazgatás és az emberek. Ténymegállapító tanulmány a tatai járás közigazgatásáról. Írták Magyary Zoltán és Kiss István.

Budapest, 1939. Dunántul ny. 377 l. + 130 melléklet. 40 /A Magyar Közigazgatástudományi Intézet 30.sz.kiadványa./

A részletes tanulmány szervezett csoportmunka eredménye. Benne a legnagyobb szerep Kiss Istváné. Magyary Zoltán írta a kötet bevezetését /A ténymegállapító módszer a közigazgatásban/, valamint befejezését /A közigazgatás és az emberek/.

A bevezetés ramutat arra, hogy a valóságos életben a jogszabályi előírások nem mindig érvényesülnek teljesen: a valóság eltér a szabálytól. Ezért fontos a való tények feltárása. A közönség és a közigazgatás között a község az érintkezési felület. A jelen ténymegállapítási munkánál a választás azért esett egy község helyett egy járásra, mert ez sokoldalubb. Különösen sokoldalú a tatai járás a maga nemzetiségi, foglalkozási és egyéb /hitbizomány, bánya stb./ megoszlásával. A ténymegállapító felvételt 1936 nyarától készítette az Intézet munkacsoportja.

A befejezés értékeli magának az érintett közigazgatásnak a szervezetét, valamint működését; a közigazgatás és az emberek viszonyát /az önkormányzat értékét, a közigazgatás külső megnyilatkozásait, a közigazgatás munkabeosztásait, az önkormányzat hivatását/. "Az államnak arra kell töreked-

nie, hogy az emberek hozzá ne csak kényszerből, hanem meggyőződésből is ragaszkodjanak." Az önkormányzat hivatása, hogy a szakigazgatásokkal szemben az embereket szakszerűen képviselje. A tatabányai járásban végzett ténymegállapítás feltárta azt a rengeteg tennivalót, aminek elvégzése az ember és a nemzet szolgálata érdekében szükséges.

116.

Közigazgatás - szociális közigazgatás. Az 1939. évi közigazgatási továbbképző tanfolyamon elhangzott előadás. Budapest, 1939. Állami Ny. 103-110. l. 4^o

A XX. századi államot a XIX. századitól megkülönböztető legfontosabb változások: a hivatásos közzszolgálat elterjedése; a végrehajtóhatalom vezető szerepének kialakulása; a dolgozó tömegek cselekvő bekapcsolása az állami életbe; a gazdasági életnek közügyé nyilvánítása és vezetésének állami átvétele; a közigazgatási vezérkar szükségessége. A legfontosabb, hogy a végrehajtó hatalom /közigazgatás/ megkapja legeredményesebb működésének feltételeit.

A felvetett szociális problémák megoldásához nem elég a tüneti kezelés. Nem szociális közigazgatásra van szükség, hanem az állam megújulására, amelyben más a közigazgatás szerepe és más, újfajta a közigazgatás és az emberek viszonya. Nem szociális közigazgatás kell, hanem a közigazgatás legyen szociális.

117.

Allaméletünk válsága.

Klny. Egyedül Vagyunk. 1939. évi 6. szám. 16 l. 8^o

A politikaelméleti vonatkozásokat emeli ki államéletünk akkor érzett vajudási szakaszából.

A válság lényegét abban ragadja meg, hogy a XIX. századi államberendezésnek át kell alakulnia XX. századi állammá. Öt pontban foglalja össze azokat a legfontosabb változásokat, amelyek a XX. századi államberendezkedést az előző századitól megkülönböztetik.

1. A hivatásos közszolgalat elterjedése. Két főtipusa különböztethető meg. Az egyik a porosz mintára a 18-19. század liberális szellemében elterjedt "kontinentális" típus, mely a közigazgatás jogszerűségét tekinti legfőbb szempontjának; a másik pedig az angol-amerikai államokban az utolsó 50 év alatt elterjedt "poszt-indusztriális", mely a közigazgatást /public administration/ éppoly igazgatásnak tekinti, mint a magánigazgatást /private administration/, ezért ott is a gazdaságosság és eredményesség követelményeinek megvalósítását sürgeti.

2. A végrehajtóhatalom /közigazgatás/ vezető szerepének kialakulása a törvényhozás és az igazságszolgáltatás fölött. Emiatt szükségszerűen ugyenugy csökkent a törvényhozó hatalom befolyása a végrehajtó hatalomra, mint ahogyan a hadviselés tekintetében pl. a hadúzenetre terjed csupán ki, a stratégiai és taktikai elgondolásokra azonban nem. Kiemeli az amerikai erős végrehajtóhatalom rendszerét, az Egyesült Államok elnökének kiemelkedő jogállását. A főcél az erélyes és cselekvőképes executiva szervezése, és ezt sokkal nagyobb mértékben érik el, mint a parlamenti kabinetrendszerben. Az államélet tervezését függetlenítik a politikai pártoktól, a kormányzást függetlenítik a parlamenttől.

3. A dolgozó tömegeknek az állami életbe való cselekvő bekapcsolása kiküszöböli az osztályharcot. A nagy tömegek sokkal inkább megukénak tekintik a mai új államot, mint a régebbi parlamentáris államrendszert.

4. A gazdasági élet közüggé nyilvánult, vezetését az állam vette át. Ezért a gazdasági élet nemcsak tűri, hanem egyenesen kívánja az állami beavatkozást. A gazdasági élet irányítását a kormány számos új szervvel végzi.

5. A közigazgatás méreteinek hatalmas megnövekedése következtében közigazgatási vezérkarra van szükség a megnehezült vezetés ellátásához.

Az újfajta államszervezet még nem jutott nyugvópontra, még sehhol sem kész. Nélkülözhetetlen, hogy a végrehajtó hatalom, az állam legfontosabb funkciója, megkapja eredményesebb működésének feltételeit.

118.

A Táj- és Népkutató Központ rövid fennállásának története.
Klly.Közigazgatástudomány, II.évf.1.sz.1939. 53-70.l. Dunán-
tul ny. 4^o

Teleki Pál kultuszminiszter 1938 október 17-én - főként az egyetemi fiatalságnak a falukutatói munkákba való bevonása érdekében- Táj- és Népkutató Központ szervezését rendelte el. A Központ elnöke Teleki Pál, a műegyetemi gazdaságföldrajzi tanszék vezetője, ü.v.alelnöke Györfly István a Pázmány Péter Tudományegyetemen a néprajz professzora, központi vezetője pedig Magyar Zoltán, a Magyar Közigazgatástudományi Intézet igazgatója lett. A Táj- és Népkutató Központ nagy lendülettel kezdte munkáját. Már november 21-én kiállítást rendezett. A kiállítást - általános sikerére tekintettel - a tervezett kétheti tartam után meghosszabbították, de aztán mégis a hosszabbítást követően idő előtt Teleki Pál bezáratta, majd a Táj- és Népkutató Intézetet is megszüntette. E történeteket ismerteti és bírálja a cikk.

119.

A közzszolgálati minősítési rendszerek.

Közigazgatástudomány, II.évf.2.sz. 73-83.l. 1939. 4^o

Az alkalmazottak felvételétől kezdve fontos tulajdonságaik és teljesítményeik állandó szemmel tartása. Fokozottan lényeges a főnökök kiválasztásánál és az előléptetéseknél. Mindezeknél a minősítés alkalmas módja által érhető el. A magyar közzszolgálat az 1884-ben előírt pénzügyi Szolgálati és Minősítési Táblázatot használja, mely csupán hat jellemző tulajdonságot vesz figyelembe. A tanulmány ismerteti az 1921-ben bevezetett angol minősítési táblázatot, az amerikai Egyesült Államok közzszolgálatánál alkalmazott Efficiency Rating System-t /eredményesség-minősítési rendszert/ - mely 16 minősítő elemre tér ki; a minősítési tábla mintáját Magyar Zoltán: Amerikai államélet c.1934-ben megjelent könyve tartalmazza, - végül a Minnesota állami Saint Paul város

személyzeti főnöke, J.B.Probat által kidolgozott részletes minősítési rendszert. Ez utóbbit 1938-ban Budapest Székesfőváros egyes tisztviselői szakoknál kísérletképpen bevezette.

120.

Az 1939.évi berlini VII.Nemzetközi Közigazgatástudományi Kongresszus előkészületei.

Közigazgatástudomány,II.évf.2.sz. 151.l. 1939. 4^o

Az 1939. szeptember 13 - 19. között Berlinben rendezésre kerülő Kongresszus három osztályában tartandó öt főtárgykör és főelőadók felsorolása.

/Megjegyzendő, hogy ugyane folyóirat azévi 4. számának közlése szerint a kongresszust 1940 júniusára halasztották, hogy összekapcsolhassák az 1940 június végén Budapesten rendezendő Nemzetközi Városi Kongresszussal. - A továbbiakban egyik kongresszusról sem esett említés./

121.

Hitler beszéde a vezetőről.

Közigazgatástudomány,II.évf.2.sz.152.l. 1939. 4^o

Fontos, hogy felkutassuk a nem az iskola által tenyésztett, hanem a saját képességei folytán vezetésre hivatottakat. Minden államban az észre nem vett tehetségek okoznak forrongásokat, nem a hivatalos ellenzék. Állami érdek ezért a nép közötti tehetségek újra meg újra megvizsgálása és érvényesülésük lehetővé tétele. A vezetésnél nem az absztrakt tudás dönt, hanem a felelősségvállalásra és vezetésre való veleszületett képesség.

122.

Az új spanyol alkotmány.

Közigazgatástudomány,II.évf.5.sz.391-392.l. 1939. 4^o

Francó tábornok a polgárháború után 1939 augusztus 5-én jelentette meg rendeletét a spanyol államrend alapjairól.

Legfontosabb rendelkezései:

A parlamentet eltörli. A Falanx az egyetlen párt, vezetője, a caudillo a legfőbb tekintély és a kormány elnöke. A Falanx testületi szervei a 75 tagú nemzeti tanács, és a politikai bizottság /junta/. Utóbbi felét a caudillo, másik felét a nemzeti tanács nevezi ki. A legfőbb katonai ügyeket honvédelmi tanács intézi, a caudillo vezetésével.

A XX.századnak megfelelő ez az államberendezés az erős exekutiva elvének megvalósítása.

123.

Concha Győző és közigazgatásunk racionalizálása.

Közigazgatástudomány, II.évf.5.sz.393-384.l. 1939. 40

Mártonffy KárolyMFK:"A magyar közigazgatás megújulása" c. könyve megjelenése kapcsán közli Concha Győzőnek Magyary Zoltánhoz, a közigazgatás akkori racionalizálási kormánybiztosához írt, 1931-i keltezésű levelét a racionalizálási törekvések ügyében.

124.

A Gestapo és a GPU.

Közigazgatástudomány, II.évf.5.sz. 394.l. 1939. 40

A Foreign Affairs c.angol folyóirat Balticus névvel jegyzett tanulmányának ismertetése, a Szovjetunió és a német Harmadik Birodalom titkos politikai rendőrségéről, mint a XX.századi forradalom "kellékeiről".

125.

Az állam gazdasági vezérkera.

Közigazgatástudomány, II.évf.6.sz.401-418.l. 1939. 40

A chicagói Public Administration Clearinghouse megbízásából Henry N. Bunbury, az angol Közigazgatástudományi Intézet igazgatója összefoglaló tanulmányt írt Kormánysszervek a gazdasági tervezésre /Governmental Planning Machinery/ címmel. Magyary Zoltán e jelentésről szánol be. A jelentés kiemeli az országrendezés /Raumordnung/ és a tervgazdálkodás

/Plenwirtschaft/ különbözőségét. Mindenütt előírják a vállalatok szociális felelősségét. A szervezeti kérdéseknél fontos a hosszutávú tervezés és a napi politika követelményeinek kölcsönhatása. A nemzet gazdasági életének megfigyelésére legalkalmasabbak a gazdasági tanácsok. A jelentés kiemeli a francia, angol, Egyesült Államokbeli, svéd, valamint a volt cseh megoldásokat.

126.

A honvédelmi törvény és a vezérkar.

Közigazgatástudomány, II. évf. 6. sz. 466-467. l. 1939. 4^o

A honvédelemről szóló 1939. évi II. törvény javaslatában még külön szerepelt /külön szakaszban/ a katonai vezérkar. Bár ezt a szakaszt a tárgyalás során törölték, mégis tanulságos a javaslat ismertetése.

127.

Az ujoncok törvényhozási megajánlása.

Közigazgatástudomány, II. évf. 6. szám, 468. l. 1939. 4^o

Az új honvédelmi törvény kapcsán ismerteti, hogy mellőzték a törvényhozás ujoncmegállapítási jogának felélesztését. Nem tartalmaz a törvény a fegyveres erő /béke- ill. hadi-/ létszámáról sem intézkedést.

128.

A közigazgatási ügyintézés racionalizálása.

Magyar Közigazgatás, 1939. febr. 19-i 8. szám. Bp. Pallas. 20

Fluck András e címen a Magyar Korszerű Közszolgálat Utja c. sorozat 7. számaként /Bp. 1938. Állami Ny./ kiadott munkájának ismertetése,

A ténymegállapító módszer becses példájaként emeli ki.

129.

A hites könyvvizsgáló és a közigazgatás.

A Hites Könyvvizsgáló. I. évf. 3. sz. 1939. május. Bp. Madách ny. 49-50. l. 4^o

A közigazgatás összeszövődött a gazdasági élettel. Ezért számos feladat megoldásánál kap a hites könyvvizsgáló jelentős - sőt sokszor egyenesen nélkülözhetetlen - szerepet. Ez mutatkozik elsősorban az adóigazgatásnál /társulati, kereseti és jövedelmi, általános forgalmi adó, egyes illetékek kivetése, jövedelmi kihágás vagy adócsalás megállapítása/, de általános az egész pénzügyi kormányzatnál.

Nagy a szerepük a közüzemek körül, különösen az un. vegyesjellegű kereskedelmi társaságoknál /PK, OKH, IOKSz stb./. E szükséglet felismerése világlik ki a Közérdekeltiségek Felügyelő Hatóságának szervezetéből /4600/1933.M.E.sz. rendelet/, továbbá a székesfevárosi számszék felállításából, amely a közüzemek helyzetéről elemzéseket közöl.

A Legfőbb Állami Számvevőszék esetében a helyzet részben más. Érdemes volna ezért a Közérdekeltiségek Felügyelő Hatóságának beolvasztása a Legfőbb Állami Számvevőszékbe.

A közigazgatásban tehát máris sokfelé van helyük a hites könyvvizsgálóknak. A jövőben ez még fokozódik. Terjed az a felfogás, mely szerint a közigazgatás éppannyira igazgatás, mint a magánigazgatás, ezért meg kell felelnie a gazdaságosság és eredményesség követelményeinek. Talán elkövetkezik az az idő, amikor a magyar közigazgatás szervezetében is kell majd eredményesség szempontjából való ellenőrzést végezni.

130.

L'Institut Hongrois des Sciences Administratives.

Kluy. Revue Internationale des Sciences Administratives, XII. évf. 1. sz. 96-112. l. 1939. /Brüsszel, Shell Building/ 4^o.

A Magyar Közigazgatástudományi Intézet alapításának, szervezetének és működésének ismertetése. Kiemelt tárgykörei a közigazgatási vezérkar; a közigazgatás és a közönység; a várospolitikai alapvetése; a közületek gazdasági tevékenysége; a magyar közigazgatás története. Ismerteti az Intézet felszerelését, kiadványait.

1940.

131.

Mikor ujul meg igazán közigazgatásunk?

Köny. Magyar Szemle. 1940.március. 5 l. 40

A Magyar Szemle 1940 januári száma közölte Weis István hozzászólását Mártonffy Károly: A magyar közigazgatás megújulása c. könyvéhez. Hozzászólásában Weis István megjegyzéseket tett Magyary Zoltán racionalizálási kormánybiztosi működésére is. Magyary Zoltán e megjegyzések nyomán leírja röviden, de tanulságosan az általa végzett kormánybiztosi munkát 1931-1933 között, és rámutat a történetek indítóokaira is. Ő Bethlen István miniszterelnöksége idején kapott kormánybiztosi megbízást a közigazgatás racionalizálásának előkészítésére. Bethlen tízéves miniszterelnökségé működése során bőséges tapasztalatot szerzett a közigazgatás megújításának szükségességéről. Rövidesen azonban lemondott. Utóda, Károlyi Gyula gróf, bár figyelemmel kísérte a racionalizálás munkáját, nem rendelkezett elődjéhez hasonlítható tapasztalatokkal. A következő évben Gömbös Gyula lett miniszterelnök. A racionalizálás ügyét a belügyminiszter illetve a miniszterelnökségi államtitkár alá utalta, az addigi közvetlen miniszterelnökségi alárendeltségből. Mivel a tervezett előkészítő munkák /A magyar közigazgatás atlasza, adatgyűjtés stb./ elkészültek, Magyary Zoltán előkészítő feladatát befejezettnek látta és lemondott kormánybiztosi tisztéről.

132.

Várospolitikai. Az V. Közigazgatási Továbbképző Tanfolyam előadása.

Budapest, 1940. Állami Ny. 17-22. l. 40

Az alkalmas főnök összefogja a szervezetet egy cél érdekében. Ilyen célnak kell lennie, hogy igazi városaink keletkezzenek a vidéken is, Budapesten kívül. A fejlesztés nehezebb, mint a teljesen új építés.

A város nem tisztán jogi fogalom. A városiassághoz

megfelelő lakosság, lüktető élet, vegyes - nemcsak mezőgazdasági - foglalkozás, nagyobb életszínvonal, kezdeményezés, lendület, határozott jelleg. Mindezeket ^{kell} úgyesen kell fejleszteni tudni. A várospolitikai művelése elsősorban a polgármester feladata. Gondosan kell vigyázni arra, hogy a legalkalmasabb vezetők legyenek polgármesterré.

133.

Az első közigazgatási mintajárás.

Közigazgatástudomány, III. évf. 1. sz. 61-63. l. 1940. 4^o

A közigazgatásnak jó tudnia, milyen róla az emberek véleménye. A Magyar Közigazgatástudományi Intézet főfeladatának tekinti az olyan tudományos vizsgálódások elvégzését, amelyek a közigazgatás dolgozói számára szükségesek. Több éves munkával ezért vizsgálta meg az ország egyik igen változatos járását, a tatai járást, Komárom megyében. A tanulmány eredménye most jelent meg könyvalakban Megyary Zoltán és Kiss István tollából: A közigazgatás és az emberek címmel.

A mű tudományos célja: egy konkrét példán annak a módszernek kidolgozása, amelyet bármely más községlet problémáinál is fel lehet használni. A közigazgatást az eredményei alapján ítélik meg az emberek. Nem elég a jogszabályok előírásainak betartása. Meg kell vizsgálni, hogy a közigazgatás a felmerült szükségleteket milyen mértékben teljesítette. Ezért dolgozták fel a tatai járást sokféle szempontból, Komárom vármegye alispánja, Reviczky István és a járás főszolgabírája Mihályi Géza segítségével.

A tanulmányt további munkák követik majd, annak érdekében, hogy a tatai járás valódi mintajárás lehessen /agrochemiai talajfelvétel, meteorológiai térkép, Kocs község néprajzi monográfiája, tatai népfőiskola/.

134.

Kritikai művek a külföldi jogfejlődés irányairól.

Közigazgatástudomány, III. évf. 1. sz. 63-64. l. 1940. 4^o

Az újabb külföldi fejlődés vizsgálata elől nem térhet ki a tudomány. A Magyar közigazgatástudományi Intézet megje-

lentette kiadványsorozatában Drágffy Miklós tanulmányát "A testületi önkormányzat Franciorszámban" címmel, valamint Martonyi János tanulmányát "A közigazgatás jogszerűsége a mai államban". Drágffy tanulmánya arra mutat rá, hogy a testületi önkormányzat megoldása a demokratikus franciorszámban éppoly növekvő szerepű, mint az autoritár, tehát tekintélyuralmi államokban; így a testületi önkormányzat a XX. századi állam egyik új, jellemző megoldása. Martonyi János áttekintő kritikával vizsgálja a klasszikus alkotmányfogalom egyes tételeit /jogállam, államhatelnak elválasztása, egyéni jogok kérdései/, továbbá a közigazgatási bíraskodás alakulását.

135.

Hány közvetlen alárendeltje lehet egy főnöknek?

Közigazgatástudomány, III. évf. 2. sz. 65-71. l. 1940. 4^o

V. A. Graicunas, a genfi International Management Institute munkatársa tanulmányának ismertetése. Rámutat arra, hogy a főnöknek az alárendeltek pozitív számán felül figyelembe kell vennie azok egymással való közvetlen csoportkapcsolatait, továbbá a keresztkapcsolatokat is.

136.

A tatabányai népfőiskola.

Közigazgatástudomány, III. évf. 2. sz. 120-123. l. 1940. 4^o

Beszámoló a Magyar közigazgatástudományi Intézet által Tatabányán szervezett népfőiskola céljáról és megoldásáról. A népfőiskolát 1940 január 7-én nyitotta meg Magyar Zoltán.

137.

A francia közigazgatási Akadémia tervének sorsa.

Közigazgatástudomány, III. évf. 3. sz. 191. l. 1940. 4^o

A tervezett francia állami közigazgatási akadémia felállítása a gazdasági élet ottani vezető körei részéről akadályba ütközik, mert ezek a körök féltik tőle a francia bürokrácia hagyományos szellemét.

138.

A propaganda a jövő háborújában.

Közigazgatástudomány, III. évf. 3. szám, 191-194. l. 1940. 4^o

Sidney Rogerson: Propaganda in the next War című művének ismertetése. A propaganda az első világháborúban lett újfajta fegyveremmé. A jó propaganda a tényekre épít, lélektani eszközöket használ. Fontos szerepe lesz a jövő háborújában.

139.

Javaslat a közigazgatási statisztika megszervezésére.

Közigazgatástudomány, III. évf. 4-5. szám, 255-258. l. 1940. 4^o

Az 1939/40 évi hivatalos statisztikai munkaterv tárgyalása alkalmával a központi statisztikai hivatal elnökéhez intézett tervezet ismertetése. A tervezet tartalmazza a közigazgatás szervezeti egységeire, a közigazgatás személyzetére, költségeire valamint működésére vonatkozó adatgyűjést.

140.

Egy kiváló német szervező.

Közigazgatástudomány, III. évf. 4-5. sz. 297. l. 1940. 4^o

Dr. Todt Frigyes mérnöknek, a modern német autóuthálózat kiépítőjének, később az egész építőipar főmegbízottjának, majd fegyver- és lőszerügyi birodalmi miniszternek, a német mérnökegyesület elnökének rövid életrajza.

1941.

141.

A közigazgatástudomány nemzetközi irányai. A belügyminiszter által rendezett VI. közigazgatási továbbképző tanfolyamon elhangzott előadás.

Köny. a Közigazgatásunk nemzetközi kapcsolatai c. kötetből. Bp. 1941. Állami Ny. 14 l. 4^o

A közigazgatás tudományos vizsgálata két irányban fejlődött ki. Az egyik a közigazgatási jog /Verwaltungsrecht, droit administratif, administrative law/, a másik a közigaz-

gatástan /Verwaltungslehre, doctrine administrative^{ve}, scientific management/. A kettő együttes, összefoglaló megjelölésére szolgál a közigazgatástudomány /Verwaltungswissenschaft, sciences administratives, administrative sciences/ kifejezés.

A közigazgatási jog az európai kontinens államaiban fejlődött ki a XIX. században. Elmélete akkor jött létre, amikor az addigi abszolút hatalmu állam ellenkezőjét kívánták megvalósítani. Az előző, addigi közigazgatás szervezetét nagyjából megtartották, de a közigazgatási jog létesítése útján biztosítékokat kerestek a régi önkényes működés lehetőségének elkerülésére. Angliában és az Amerikai Egyesült Államokban ezzel szemben az abszolutisztikus törekvések már a XVII. században megszűntek. A közigazgatás ott már nem viselkedett hatalmi tényezőként, már csak a hivatalok ügyvitelét jelentette, melyre az egységes, közös jogot alkalmazták.

Ismerteti az európai kontinensen a sajátos francia, német és olasz közigazgatási jogi fejlődést, amellyel szemben az angolszászoknál /Angliában és az Amerikai Egyesült Államokban/ nincs külön közigazgatási jog, csak egységes írott ill. szokásjog. Ennek megfelelően itt nincs sajátos közigazgatási bíraskodás és közszolgálati jog sem.

A közigazgatástant a közrendészet tudományából fejlesztették ki a németek a múlt században. Legnagyobb hatású képviselője Stein Lőrinc, bécsi professzor volt. A német spekulatív /és többnyire deduktív/ módszerrel szemben az angol irány általában a ténymegállapító és induktív módszert alkalmazza.

Sajátos irányt képvisel az amerikai kutatás, mely a gazdasági élet problémáiból indult ki és a tudományos üzemvezetés kialakulásához vezetett. Ennek követelményeit alkalmazzák a közigazgatásra is, kezdetben a kisebb egységek, a városok, majd a járások, megyék, tagállamok, és végül maga az Unió közigazgatásánál.

A világháború után Európában és hazánkban is jelentkezett egy mozgalom, a közigazgatás racionalizálása néven. Ez lényegében nem új fogalom, hanem a közigazgatásban által képviselt szellemi irányzat újbóli érvényesülése.

A közigazgatástudomány külön ágaként fejlődött ki a várostudomány /Kommunalwirtschaft/, mely főként közigazgatástani irányú.

A közigazgatástudományi intézetek a gyakorlati közigazgatás szükségleteit kívánják tudományos kutatás és tanulmány útján megoldani. Brüsszel székhellyel 1910-ben Nemzetközi Közigazgatástudományi Intézet /Institut International des Sciences Administratives/ is létesült. A városoknak is vannak KÖZÖSSÉGI nemzeti szövetségei és azoknak is található nemzetközi összefogása /Union Internationale des Villes et des Autorités Locales/, ez utóbbi székhelye ugyancsak Brüsszel.

142.

Olvasóinkhoz!

Közigazgatástudomány, IV. évf. 1. sz. 1. l. 1941. 4^o

Bejelentése, hogy a Közigazgatástudomány kéthavi megjelenésből ezután havi folyóirattá lesz.

143.

A nemzetiségi kérdés újabb fejlődése.

Közigazgatástudomány, IV. évf. 1. szám, 25. l. 1941. 4^o

A Kárpátaljai Vajdaságról és annak önkormányzatáról a képviselőház elé terjesztett törvényjavaslat szövege.

144.

Könyvszemle. Prof. E. R. Huber: Verfassungrecht c. könyve.

Közigazgatástudomány, IV. évf. 1. sz. 29-32. l. 1941. 4^o

Dr. Huber Ernst Rudolf, a jog professzora a lipcsei egyetemen, Verfassungrecht des Grossdeutschen Reiches c. munkája második, erősen bővített kiadásban jelent meg /Hamburg, 1939. 528 l./ /Első kiadásának ismertetését ld. előbbi 97. sorszám alatt./

A német népi alkotmány bemutatása, történeti kifejlődésében, és az előző - liberális - alkotmánnyal szembeállítva.

145.

A budapesti városháza félfordalma.

Közigazgatástudomány, IV. évf. 2. szám, 68. l. 1941. 4^o

Az új budapesti központi városháza tervezésével kapcsolatban 1940 decemberében végzett háromnapos ügyfélfordalmi számlálás számszerű eredménye.

146.

Könyvszemle. Wünscher Frigyes: Szervezett agrárértékesítés. Közigazgatástudomány, IV. évf. 2. sz. 68-70. l. 1941. 4^o

Ez a mű /adatai: Ep. 1940. 264 l./ az agrár értékesítés megszervezésének közös céljait és eszközeit tárgyalja. A gazdasági élet állami irányítását tartja szükségesnek, felismerve benne a közgazdasági és a közigazgatási tényező egyenlő fontosságát.

147.

Magyary Zoltán egyetemi tanár németországi tanulmányútja.

Közigazgatástudomány, IV. évf. 3. szám, 104. l. 1941. 4^o

A magyar-német tanárcsere keretében Magyary professzor 1941 január 29. - február 17. között négy előadást tartott a közigazgatástudomány tárgyköréből.

148.

Könyvszemle. Tudomány és közigazgatás.

Közigazgatástudomány, IV. évf. 4. szám, 152-155. l. 1941. 4^o

Arnold Köttgen: Wissenschaft und Verwaltung u. cikke /megjelent a Raumordnung und Raumforschung c. folyóiratban/ a közigazgatástudományi kutatással foglalkozik. Hans Frank Technik des Staates címmel a közigazgatási reform és a közigazgatástudomány alapelveiről tartott előadást az Akademie für Deutsches Recht-ben.

149.

A német országrendezés.

Közigazgatástudomány, IV. évf. 6. szám, 209-214. l. 1941. 4^o

Az országrendezés feladata a XIX. században kezdődött a területek benépesítésével valamint a települések által felvetett kérdések intézésével. A németek ezirányú tevékenysége a Raumordnung, melyet az új német állam sajátos feladatként ismer fel. Bemutatja ennek szervezetét, kitér a tudomány közreműködő szerepére.

150.

Der Staat als Verwaltungseinheit.

Kluy. Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft, 101. köt. 4. füzet, 1941. /Tübingen, H. Laupp/ 627-644. l. 4^o

A hatalmak szétválasztásáról szóló elméletől felszabadultan az egész államszerkezet igazgatási szervezetnek látszik. A méretek roppant növekedése új szervezeti alakokat tesz szükségessé. Az állam, mint igazgatási szervezet, egységet alkot. Vezetésének /vezérkarának/ központi tagozódása: szervezési osztály, tervezési osztály, ellenőrzési osztály, személyzetpolitikai osztály, kiképzés /és vezérkari iskola, jogszabályszerkesztés.

A közigazgatásnak ez a nagy szerepe azt is jelenti, hogy el kell fogadni a felelősséget az eredményekért. Meg kell oldani az egységes vezetés és az igazgatási szervezet tökéletesítését.

151.

Die Verwaltung und der Mensch. Ein Beitrag zum Verwaltungsrecht und zur Verwaltungslehre Ungarns.

Kluy. Reich, Volksordnung, Lebensraum. Zeitschrift für völkische Verfassung und Verwaltung. Darmstadt, 1941. l. kötet, 230-255. l. 8^o

Az európai kontinensen a közigazgatási jog tudománya újabban az eredményesség tényezője felé fordul; az angolszász közigazgatásban /tudományos üzemvezetés/ pedig a jogszabályokat keresi. A jog és a tan szintézise a közigazgatástudomány.

Ezt szolgálja a Közigazgatástudományok Nemzetközi ~~KONFERENCIA~~
~~KONGRESSZUS~~ Intézetének működése.

A jog uralma a 19. század nagy eredménye. "A jogállam a rendezett közigazgatási jog állama." A közigazgatás az állam működése. Lényeges az, hogyan szervezik ezt, az állam mikor, milyen hatásfokkal tevékenykedik. Ez a jog keretein kívül esik, a közigazgatástudomány azonban foglalkozik vele.

A Magyar Közigazgatástudományi Intézet kutatási tevékenysége között szerepel a "közigazgatás és az emberek" vizsgálata. A közigazgatás az emberekért van, de kérdés, mennyit nyújt számukra. A közigazgatásról alkotott véleményt az alakítja ki, hogyan vélekednek az emberek a közigazgatás egyes szerveiről. Ezek bizonyos hatásfokkal működnek, de nem százszázalékosak. Törekedni kell a lehető legjobb eredményességre. A közigazgatást a közönség szemével kell nézni. A Magyar Közigazgatástudományi Intézet egy járást választott vizsgálata tárgyaként, a tatabányai járást, mely igen változatos életviszonyokat tüntet fel.

Foglalkozik az Intézet a városfogalom vizsgálatával is. Itt a jogszabályok szintén nem veszik figyelembe a várost alkotó és jellemző különféle tényezőket. Ezért az Intézet vizsgálata kiterjed minden törvényhatósági jogú és megyei városra, hozzájuk véve a tízezer lakosnál népesebb községeket is. Külön vizsgálják Budapest nagyvárosi körzetét, a központtól 40 km-es körben. Behatóan foglalkoznak a lakosság foglalkozásával, a bel- és külterület meghatározásával, a beépítés módjával.

Kutatja az Intézet a főnök szerepét a közigazgatás szervezetében.

Mind ezek nem a közigazgatási jog tárgykörébe tartoznak, hanem a közigazgatási jog és a közigazgatástudomány szintézisét alkotó közigazgatástudományéba.

1942.

152.

Magyar Közigazgatás. A közigazgatás szerepe a 20. század államában. A magyar közigazgatás szervezete, működése és jogi rendje.

Budapest, 1942. Egyetemi ny. 675 l. + 1 mell. 4°

Magyary Zoltán főműve. Összefoglalja fő tenitéseit, melyekben széles látókörrrel kísérelte meg a korabeli külföldi törekvések valamint a magyar fejlődésből következő módszerek tanulságainak leszűrését; a közigazgatási jogot és a közigazgatástant/tudományos üzemvezetés/ egybedolgozni kívánó közigazgatástudomány alapvonalainak megállapítását. - A munka hármas tagozata: alapfogalmak, a magyar közigazgatás szervezete, a közigazgatás működése.

Az alapfogalmak között tárgyalja az igazgatás /adminisztráció/, a szervezés valamint a működés alapelveit és célját; a közigazgatás fogalmát és kapcsolatát a többi állami tevékenységgel valamint a joggal; érinti a magyar közigazgatás történeti kialakulását; bemutatja a szervezési módszereket.

A magyar közigazgatás szervezet című főrészben bemutatja a közigazgatás alapjait /terület, népesség, gazdasági élet/ és feladatait, áttekintést nyújt a magyar közigazgatás szervezetről /kormány, közintézmények, közintézetek, köztisztviseltek, közüzemek; hatóságok/, foglalkozik a vármegyével, a községgel, a várossal /Budapesttel külön, mint nagyvárossal/, a szakigazgatási szervekkel. Felsorolja a jogorvoslati fokozatokat. Külön fejezetekben foglalkozik a közigazgatás személyzetével valamint dologi eszközeivel és háztartásával /költségvetés, zárószámadás, számvitel stb./.

A harmadik főrészben /a közigazgatás működése/ taglalja a kormányzás és a közigazgatás különbségét, a szervi és szakirányú működés fogalmait, az általános igazgatás valamint a közigazgatási vezérkar tartalmát és lényegét. Érinti az ügykezelés, rendészet, pénzügyi közigazgatás feladatait, Rá-

mutat a jog szerepére a közigazgatásban /jogforrások, aktusok, eljárás, határozatok, jogorvoslatok, közigazgatási bíráskodás/.

A jövő fejlődés, a reformok szükségességének említésével végzi.

153.

Szervezetellenesség a közigazgatásban.

Közigazgatástudomány, V. évf. 1. szám, 1-6. l. 1942. 40

A tanulmány a közhivatalnokok fegyelmi vétségét és a rendőri kihágást tárgyalja. A fegyelmi jog alapja a közhivatalnoknál a vállalt különös engedelmességi kötelezettség; célja az engedelmesség kikényszerítése. A rendészet az államnak mint szervezetnek az a működése, amellyel az emberek /mégpedig nem csupán a saját állampolgárok/ általános - nem különlegesen vállalt - engedelmességi kötelezettségét érvényesíti. Az állam e működését a közigazgatás fejti ki, megszegésüket ezért közigazgatásellenességnek is nevezik.

154.

Földmivelési politika.

Közigazgatástudomány, V. évf. 3-5. szám, 65-73. l. 1942. 40

Tisztázni kell a magyar földmivelési politika célkitűzését és programját. Szükségképpen a hosszulejártatú programra kell felkészülni. A szervezett programhoz olyan szakértelem, adatgyűjtés, rendszerbefoglalás szükséges, amit csak a kormány képes elvégezni. A Magyar Közigazgatástudományi Intézet /Elek Péter/ a Mezőgazdasági Termelési és Üzemi Költségvizsgáló Intézettel /Reichenbach Béla/ egyetértésben elvégezte a növénytermesztési és állattenyésztési tájak kijelölését.

A célok megvalósításához megfelelő szervezés szükséges, melynek le kell hatolnia az alsó közigazgatási egységekig /járárok, községek/. Szükséges a kellő vezetés, összehangbiztosítás és ellenőrzés is, az eredményesség vizsgálata. E kérdésekkel foglalkozik a Közigazgatástudomány külön száma.

155.

Az integráció.

Közigazgatástudomány, V. évf. 7. szám, 193-195. l. 1942. 4^o

A különböző egyenrangú szervek közös célra történő együttműködésének szervezeti biztosítására szolgál az integráció. Szerepe elsősorban az Északamerikai Egyesült Államok közigazgatási szervezetében fontos, de máshol is szerephez jut, bár nem ennyire tudatosan. Éppoly lényeges elv a közigazgatás szervezetében, mint az alá- és fölérendeltség. Fontossága a szervezet méretével párhuzamosan nő.

156.

A mai közigazgatás lényege és feladatköre.

Közigazgatástudomány, V. évf. 9. szám, 289-301. l. 1942. 4^o

Az 1942 május 20-án Hágában tartott előadás szövege.

Kezdi azzal, hogy a mai államban a közigazgatás túlsúlyra jutott a törvényhozással szemben. Méretei megnövekedtek, feladatköre mennyiségben és minőségben kibővült, erős kapcsolatba került az emberekkel, mindezek folytán a közigazgatási jog is gyökeresen megváltozott. A posztindusztriális állam fő jellemvonása az erős exekutiva. Ennek folytán az "egyetlen párt" nem mint követelmény jelenik meg, hanem mint a közigazgatásnak a törvényhozástól való függetlensége következménye. - A közigazgatás előretörésével kapcsolatban általánosan bevezették a hivatásos közzolgálatot, újfajta szervezeti alakzatok jelentek meg, különösen a gazdasági életben, de a közigazgatási szervezet egységében. A közigazgatási nagyüzem megjelenése új feladatokat hárt a vezetésre, pontosabban a kormányfőre. Ezeknek az általános igazgatási feladatoknak elvégzéséhez vezérkarra van szükség.

157.

A negytér közigazgatása.

Közigazgatástudomány, V. évf. 9. szám, 302-303. l. 1942. 4^o

Werner Best hágai előadása, 1942 május 20-án. Az európai

nagytérnek a közigazgatásba történő bekapcsolásához négy fokozat szükséges: szövetségi igazgatás, felügyeleti igazgatás, kormányzósági igazgatás, végül gyarmati igazgatás.

158.

A Nemzetközi Állam- és Közigazgatástudományi Akadémia alapítása. Közigazgatástudomány, V. évf. 9. szám, 303-306. l. 1942. 4^o

A közigazgatástudomány nemzetközi együttműködésének erősítése érdekében 1942 május 7-8-án Berlinben tanácskozásra gyűltek össze a szakemberek, hogy a Brüsszelben addig is működő hasonló intézet célkitűzéseit kibővíthessék. Az alakuló ülésen kimondták az Akadémia megalakulását, elfogadták az alapszabályokat és megválasztották a tisztikar nagyrészét. A három helyettes elnök egyikévé Magyary Zoltán választották. - Ennek nyomán megalakult az Akadémia magyar Nemzeti Bizottsága,

159.

A jövő közigazgatás fejlődési iránya.

Közigazgatástudomány, V. évf. 10. szám, 315-318. l. 1942. 4^o

Szerző "Magyar Közigazgatás" című akkor megjelent munkája kapcsán elsősorban rámutat a mű szerkezeti rendszerének összefüggésére. Kiemeli a közigazgatás reformjának elkerülhetetlenségét; egyúttal azonban alkotmányunk reformja is szükséges a megfelelő fejlődés érdekében.

1943.

160.

Lassu lépések a személyzeti politika útján.

Közigazgatástudomány, VI. évf. 1-2. szám, 1-6. l. 1943. 4^o

A magyar közigazgatásban a létszám nagy növekedése a személyzeti politika fejlesztését sürgeti. Ehhez megfelelő statisztikai adatok szükségesek. Be kell egyúttal vezetni valamilyen alkalmas minősítési rendszert is. A gyakorlati szakvizsgát ki kell terjeszteni a közigazgatásban a nem jogi

szakképesítéssel működő tisztviselőkre is. A közzszolgálati személyzeti politika ügyköre meghaladja bármely szakminiszter ügykörét, pedig annak megoldása szükséges.

161.

A Komáromvármegyei Szövetkezeti Mintajárási Bizottság.

Közigazgatástudomány. VI.évf. 1-2.szám. 45-48.l. 1943. 4°

A Magyar Közigazgatástudományi Intézetnek a tatabányai járásban folytatott ténymegállapító tanulmánya után Wünscher Frigyes, a Hangya Központ alelnök-vezérigazgatója kezdeményezte szövetkezeti mintajárások szervezését. 1942 december 3-án meg is alakult a Komárom vármegyei szövetkezeti mintajárási bizottság és megalkották a működés szabályzatát.

162.

Az állampolgárság szabályozása a Német Birodalomhoz csatolt nemzetiségi területeken.

Közigazgatástudomány, VI.évf.4-5.szám. 140-141.l. 1943. 4°

A tárgykörre vonatkozóan 1941-42-ben kiadott rendeletek összefoglaló ismertetése. A vérszerinti németek esetében megkülönböztető ismérv az idegen uralom alatti viselkedésük. Idegen fajúak asszimilálódását pedig el kell kerülni.

163.

Taylor és Fayol.

Közigazgatástudomány, VI.évf. 4-5.sz. 142-143.l. 1943. 4°

A közigazgatástudomány e két uttorójának arcképes rövid életrajza.

164.

A vizsgáztatásról.

Közigazgatástudomány, VI.évf. 7-8.szám, 201-208.l. 1943. 4°

Feltűnő, hogy eddig még nem foglalkoztak a vizsgáztatás kérdésével. Pedig a vizsgarendszer sikere a többszáz cenzoron fordul meg.

A jelöltek felnőttek; a vizsgák időpontját maguk választják meg. Felelőssé tehetőek kellő felkészültségükért. A cenzor feladata a jogszabályt alkalmazó bírósághoz hasonló. Bizonyos mértéket kell megállapítani, a vizsga sikeréhez e mérték elérése szükséges; a jó vagy jeles eredményhez egyre magasabb mértéké.

A felelet a jelölt műveltségét, gondolkodása gyorsaságát és pontosságát is mutatja. A kérdés: törekvés a jelölt fokozatos megismerésére. Ehhez több téma kérdése szükséges. A vizsga azonban nem tanítás, hanem kérdés. Arról kell felelni, ami a kérdés, nem arról, amiről a jelölt tud. A cenzor részéről tapasztalat és határozottság szükséges. Továbbá következetesség. Nem érvényesülhet szeszélyesség, csak igazságosság. Nem lehet gyengéket szabadítani a közéletre.

Angliában és Amerikában állandó és nagytekintélyű vizgabizottságok működnek.

Egyöntetűen állást kell foglalni a protekció ellen. A bíró sem befolyásolható. A cenzor részére inzultus, ha azt feltételezik róla: időnkint más-más mértékkel mér.

165.

Reformatőrekvések a minősítés terén.

Közigazgatástudomány, VI.évf. 7-8.szám, 209.1. 1943. 4^o

Bevezetés a fővárosi, a postaalkalmazotti valamint a levante minősítési rendszereket ismertető tanulmányokhoz.

166.

A Beveridge-terv.

Közigazgatástudomány, VI.évf. 7-8.szám. 247-251.1. 1943. 4^o

Az angol szociális biztosítás háboru utánra tervezett mélyreható reformjának ismertetése. A hosszutávú terv igényével jelentkezik. Anglia várható 47 milliós népességének szociális biztonságot kíván adni; átfogó rendszerben, mindenki számára, a keresők mellett a háziasszonyoknak, sőt ezek segítőinek, valamint a fiataloknak és az időseknek is.

A biztosítás teljes államosítását tervezi. Ez kiterjed munkanélküliség, betegség, baleset, öregség, halálozás esetére, sőt a nőknél ezenfelül még házasság, válás, különélés, anyaság, özvegység esetére is. Meg kell szüntetni mindenfajta nyomort. A tervezet - a bevezetendő igen egyszerű ügyvitel ellenére - a biztosítási költségek nagy emelkedésével számol. /A Beveridge-tervet Mihelics Vid külön könyvben dolgozta fel./

167.

Két magyar milliárdos terv.

Közigazgatástudomány, VI.évf. 7-8.szám. 251-254.l. 1943. 4^o

A magyar törvényhozás az újabb időben két nagyigényű programot készített. Az egyik az 1940.évi 23.törvénnyel létesített Országos Nép- és Családvédelmi Alep /Oncsa/ a sokgyermekes családok, és általában a szociális jólét céljaira, a másik az 1942.évi 16.törvény a mezőgazdaság színvonalának emelése érdekében. Mindkét törvény száz-százmilliós évi részletekben kerekén egy-egy milliárd pengőt irányoz elő. A jelentős összegű kerettel szemben nem közli azonban a várható tényleges szükségletet, pedig ténymegállapítás és jó szervezés nélkül nem várható kellő eredményesség.

168.

A miniszterelnök hatáskörének bővítése.

Közigazgatástudomány, VI.évf. 9-10.szám. 354-355.l. 1943. 4^o

A hadigondozást egy új rendelet a honvédelmi miniszter hatásköréből a miniszterelnökébe utalta át. Ezzel a miniszterelnök szakirányú feladatot kapott, holott neki, a közigazgatási apparátus fejének, a szervei irányú hatáskört kellene fejlesztenie. Ez mutatja, mennyire preindusztriális berendezésű még államunk.

169.

169

Nagy-Budapest a megvalósulás útján - a rendőrség szempontjából.

Közigazgatástudomány, VI.évf.9-10.szám. 355-356.1. 1943. 40

A rendőrség budapesti főkapitányának illetékességét kiterjesztették a főváros környékére, megalkotva ezzel a rendőrségi Nagy-Budapestet. Az elmúlt 12 hónap alatt azonban négyféleképpen állapították meg azt a területet, amely a környékből Budapesttel összefügg. Nyilván csak azért, mert mindegyik rendelkezés más iróasztalnál készült.

170.

A hadsereg agya.

Közigazgatástudomány, VI.évf. 9-10.szám. 356-358.1. 1943. 40

A szovjet hadsereg egykori vezérkari főnökének, Saposnyikov-nak könyve alapján röviden rámutat a katonai vezérker feladataira, valamint a vezérkari főnök iránti kivánalmakra. Említi azonban, hogy ma alapjában véve a tömegek és a hadifelszerelés döntik el a háborút.

171.

Luther ~~XXXX~~ Gulick.

Közigazgatástudomány, VI.évf. 9-10.szám. 358-360.1. 1943. 40

A newyorki Közigazgatástudományi Intézet /Institute of Public Administration/ igazgatójának arcképes rövid életrajza.

172.

Válasz a "Magyar közigazgatás" bírálóinak.

Klny. Magyar Jogi Szemle, XXIV.évf. 16.sz. Bp.1943. Attila ny. 12 l. 80

Felsorolva a "Magyar közigazgatás" c. munkája megjelenése nyomán közölt nagyszámú ismertetést; köszönettel fogadja az általános elismerést. Két bírálat azonban /Szontagh Vilmos és Egyed István tollából/ vitát is tartalmaz. Ezekre tér vissza, különösen Szontagh Vilmos észrevételeire; szerinte a "Magyar közigazgatás" szembeállítja a közigazgatás eredményes-

ségét a jogszerűséggel. A műből vett idézetekkel mutat rá a vélemény tévességére. Szontagh nem helyesli továbbá, hogy a munka a közigazgatási jog és a közigazgatástan szintézisére törekszik; holott ezt az irányzatot mind az európai kontinensen, mind az angolzász államokban helyesléssel fogadják és a nemzetközi kongresszusok is elismerik.

1944.

173.

A községi jegyző és a magyar közigazgatás.

Klly. a Közigazgatási Könyv és Hőjegyzési Szekneptár 1944. évi kötetéből. E.n. Máté Ernő ny. Sopron. 15 l. 80

A községi közigazgatás reformokra szorul. A községi igazgatás - különösen a munkával túlterhelt községi jegyző - tevékenysége azért sarkalatos, mert ez az emberek és az egész magyar közigazgatás érintkezési felülete. Minden felsőbb hatóság igénybe veheti a község közreműködését, ha emberekkel van dolga. Ezért az állami és a községi közigazgatás közt nem is vonható éles határvonal; mindkettő tárgya és célja ugyanaz: az ember. Az önkormányzat nagy feladata a magyar közigazgatás közelebb vitele az emberekhez.

Az embereket a közigazgatás teljesítményei és ugyanakkor a költségei érdeklik, vagyis a közigazgatás eredményessége és gazdaságossága. Pontos, hogy a községi közigazgatás szervezete lépést tartson növekvő feladataival.

A létszám pusztá megszorítása extenzív megoldás. Intenzívnek a munka jobb megszervezését, a szükséges segédeszközökkel és segédletekkel való ellátás megoldását kell tekinteni. A közigazgatás tényismeretének alaposnak, teljesnek és rendszeresnek kell lennie. A Magyar Közigazgatástudományi Intézet - Komárom vármegye tatai járásában közel tíz éve végzett ~~XXXXXXXX~~ kutató és szervező tapasztalatainak felhasználásával - kidolgozta egy Közigazgatási Adattár-nak nevezett segédlet tervezetét. E segédlet használatára megkezdődött a vélemények gyűjtése.

A községi közigazgatás értéke mind az emberek mind az állami igazgatás szempontjából legnagyobb mértékben a községi jegyző egyéniségétől függ. A jegyzőnek főnöki képességekkel kell rendelkeznie.

Gondoljon a jegyző mindig arra, hogy számonkérhetik egyszer tőle: mit köszönhet neki a község, mit tett a községért, miye nem volna a községnek akkor, ha ennakielőjén nem őt, hanem ellenjelöltjét választották volna meg.

174.

A miniszterelnök - gazdasági csucsminiszter.

Közigazgatástudomány, VII.évf. 1-2.szám, 61.1. 1944. 4°

Amióta a kormányzó Reményi-Schneller pénzügyminiszterét felmentette gazdasági csucsminiszteri megbízatása alól, azóta lényegében a miniszterelnök tölti be ezt a tiszteletet. Ezzel megvalósul a volt racionalizálási kormánybiztosnak az a javaslata, hogy a közigazgatás gazdaságosságáért és eredményességéért a miniszterelnök legyen felelős; látszik, hogy ez alkotmánymódosítás nélkül is elérhető.

175.

A tatabányai népfőiskola.

Közigazgatástudomány, VII.évf. 1-2.szám, 62-63.1. 1944. 4°

A népfőiskolát 1944 január 20-án avatták fel, ünnepélyes keretek között. Az ismertetés közli Magyary Zoltán egyetemi tanárnak a felavatáson mondott beszédét, mely összefoglalta a népfőiskola célkitűzését, lényegét.

176.

A hivatásos közzolgálat megoldatlan kérdései.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztályának Értekezései. 6.sz. Kolozsvár, 1944. Erdélyi Múzeum-Egyesület. 18 l. 80

A hivatásos közzolgálat kifejlődésén és nélkülözhetetlenségén kezdve érinti az életfogytig való alkalmazást és következményeit. Említi a szervezet és tőle függetlenül az egyén eredményességének biztosítását. Kitér a fizetési rendszerekre.

Utal a személyi kiválasztásra, ezzel kapcsolatban a minősítésre, előléptetésre.

Felveti a közigazgatási statisztika kérdését, valamint a közigazgatási vezérkar problémáját. Rámutat a közigazgatástudomány fontosságára.

177.

Emlékirat államéletünk válságáról.

Budapest, 1944. április 23. Kézirat.

Átfogó képet vázol a 20. századi állam jellemzőiről. Ezek:

- az ipari forradalom hatása
- a népsűrűség megnövekedése
- a nagyüzem kialakulása
- a hivatásos közzolgálat kifejlődése és elterjedése
- a végrehajtóhatalom vezető szerepre jutása
- a tömegek bekapcsolása az államéletbe
- a gazdasági élet állami irányítása
- a közigazgatási vezérkar szükségessége.

A magyar közigazgatás e felsorolt problémákkal vajdik. Szükséges államszervezetünk korszerű reformálása. Ezt gondos előkészületnek kell megelőznie. Szükséges elsősorban az emberek államhoz való viszonyának megreformálása, azért, hogy mindenki úgy érezze: ez az állam az ő állama. Szükséges továbbá az államgépezet belső tökéletesítése, vagyis a kormányzat reformálása, a közigazgatási vezérkar magvalósítása. Mellékeli a közigazgatási vezérkar szervezetének szemléltető vázlatát.

IV

A munkák fajtái

	A munka sorszám
Önállóan megjelentek	16., 25., 33., 36., 38., 41., 43., 44., 49., 57., 58., 64., 67., 69., 70., 71., 83., 86., 99., 107., 110., 113., 114., 152.
Folyóiratban vagy másokkal közösen megjelent tanulmány	1., 2., 7., 8., 9., 10., 15., 17., 20., 21., 22., 23., 24., 26., 27., 28., 29., 30., 32., 34., 35., 37., 39., 40., 42., 45., 46., 47., 48., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 59., 60., 61., 62., 63., 64., 65., 66., 68., 72., 73., 74., 75., 76., 77., 78., 79., 80., 82., 84., 85., 87., 88., 90., 92., 93., 94., 95., 96., 98., 101., 104., 105., 108., 109., 111., 112., 115., 116., 117., 119., 125., 129., 130., 131., 132., 135., 141., 149., 150., 151., 153., 154., 155., 156., 159., 160., 164., 165., 172., 173., 176.
Folyóiratban közölt ismertetés	3., 4., 5., 6., 11., 12., 13., 14., 18., 19., 31., 81., 89., 102., 103., 106., 118., 120., 121., 123., 124., 126., 127., 133., 136., 137., 138., 139., 140., 142., 143., 145., 147., 157., 158., 161., 162., 163., 166., 167., 168., 170., 171., 174., 175.
Könyvismertetés	91., 97., 100., 128., 134., 144., 146., 148.

V

A munkák szakmai csoportosítása

	A munka sorszáma
Közjog és politika	1., 122.
Általános közigazgatás	2., 15., 16., 25., 67., 73., 116., 141., 152., 153., 156., 159., 177.
Közigazgatástörténet	7.
Tudománypolitika /egyetem/	8., 17., 24., 26., 27., 28., 29., 30., 32., 35., 39., 40., 43., 45., 46., 47., 54., 55., 68., 84., 85., 90., 112.
Egyetemi oktatás /szak- képzés/	9., 10., 38., 51., 52.
Általános igazgatás; szervezés, vezérkar	20., 33., 36., 37., 61., 63., 64., 66., 72., 75., 77., 79., 83., 86., 93., 94., 95., 96., 98., 99., 101., 104., 105., 107., 113., 117., 125., 135., 149., 150., 155.
Racionalizálás	41., 42., 44., 48., 49., 50., 53., 56., 57., 58., 74., 76., 131.
Község- és városigazgatás	62., 78., 80., 82., 87., 88., 92., 108., 109., 110., 115., 132., 173.
Közigazgatástudományi Intézetek	65., 69., 70., 71., 102., 114., 130., 151., 158.
Közszolgálat	119., 160., 164., 165., 176.,
Közüzemek	60.
Földművelésügy	154.
Adók	22., 23., 111., 129.
Jogszabályrendezés	59.
Megemlékezés személyekről	21., 34., 163., 171.

VI

M á s m u n k á i h o z i r t e l ő s z ó k

- Almanach des étudiants hongrois. Szerk. Nagy Iván. Paris, 1927.
- Hantos Gyula: A magyar közigazgatás területi alapjai. Bp. 1931. Magyar Közigazgatástudományi Intézet 3. sz. kiadványa.
- Hantos Gyula: Administrative Boundaries and the Rationalisation of the Public Administration. Bp. 1932. Magyar Közig. tud. Int. 3/A sz. kiadványa.
- Mártonffy Károly: A szabatos törvény. Bp. 1932. M.K.I. 5. sz.
- Fluck András: A budapesti közhivatali kézbesítőszolgálat. Bp. 1932. M.K.I. 6. sz.
- Kiss István: A magyar tanyai közigazgatás. Bp. 1932. M.K.I. 7. sz.
- Martónyi János: A közigazgatási bíráskodás és legújabbkori fejlődése. Bp. 1932. M.K.I. 8. sz.
- Julier Ferenc: A vezérkarok szervezete és működése. Bp. 1932. M.K.I. 9. sz.
- Guóthfalvy-Dorner Zoltán: Nemzeti gazdasági tanácsok. A gazdaságpolitika szakértő szervei. Bp. 1932. M.K.I. 10. sz.
- Göbel József: A közigazgatás dologi szükségleteinek gazdaságos kielégítése. Anyagbeszerzés. Bp. 1933. M.K.I. 14. sz.
- Szóllósy Zoltán: A közegészségügyi törvények egységes szerkezete. Bp. 1935. M.K.I. 16. sz.
- Ratkovszky Károly: Tanulmányok a nyugdíjkérdéshez I. Bp. 1935. M.K.I. 17. sz.
- Kiss István: Csongrád megyei város közigazgatása. Bp. 1935. M.K.I. 18. sz.
- Alsó László: A község-szervezés alapelvei. Bp. 1935. M.K.I. 19. sz.
- Raith Tivadar: A szervezés alapelvei és módszertana. Bp. 1936.
- Meznerics Iván és Torday Lajos: Magyar közigazgatás szervei. 1867-1937. Bp. 1937. M.K.I. 21. sz.
- Valló József: Közigazgatási eljárás. Bp. 1937. M.K.I. 22. sz.
- Menczer Károly: A francia és az olasz államtanács szervezete és működése. Bp. 1937. M.K.I. 23. sz.
- Drágffy Miklós: Az önkormányzat múltja és jelene Franciaországban. Bp. 1937. M.K.I. 24. sz.
- Vecseklőy József - Horváth Kálmán - Menczer Károly: Világvárosok közigazgatása. London, Páris, New York, Berlin, Róma. Bp. 1938. M.K.I. 26. sz.

- Drágffy Miklós: A testületi önkormányzat Franciaországban. Bp. 1939. M.K.I. 28.sz.
- Martonyi János: A közigazgatás jogszerűsége e mai államban. Bp. 1939. M.K.I. 29.sz.
- Magyary Zoltán és Kiss István: A közigazgatás és az emberek. Ténymegállapító tanulmány a tatabányai járás közigazgatásáról. Bp. 1939. M.K.I. 30.sz.
- Ratkovszky Károly: Tanulmányok a nyugdíjkérdéshez II. Bp. 1940. M.K.I. 31.sz.
- Valló József: A service public eszméje a mai francia közigazgatási jogban. Bp. 1940. M.K.I. 32.sz.
- A szociális vármegye. A Komáromvármegyei Közjóléti és Gazdasági Szövetkezet működése, Bp. 1941. M.K.I. 33.sz.
- Valló József: A hatályos jogszabályok összegyűjtése. Bp. 1941. M.K.I. 34.sz.
- Nagy Károly: Gazdasági közigazgatás a német nemzeti szocializmus rendszerében. Bp. 1941. M.K.I. 35.sz.
- Benárd Aurél és Karcsay Sándor: A német közzolgálati jog. Bp. 1942. M.K.I. 36.sz.
- Karay Kálmán: Olasz testületi önkormányzati jog. Bp. 1942. M.K.I. 37.sz.
- Valló József: Törvénytervezet az általános közigazgatási rendtartásról, indokolással. Bp. 1942. M.K.I. 38.sz.
- Vecseklyó József: Elnökválasztás Amerikában. Bp. 1942. M.K.I. 39.sz.
- Bereznai Aurél: Munkaerő-tervezéskódás a mezőgazdaságban. Bp. 1943. M.K.I. 40.sz.
- A "Hangya" Szövetkezeti Központ 1942-43.évi munkaterve Komáromvármegye tatabányai és gesztési szövetkezeti mintajárásának megszervezésére. /Wünscher Friggyessel és Csiky Jánossal együtt/. Bp. 1942.
- Magyary Zoltán - Reichenbach Béla: A szentőtföldi termelés és állattenyésztés üzemi tájai. /Magyarország mezőgazdasági politikájának alapvetése. I./ Bp. 1942.
- Kiss István: A mezőgazdasági üzemi. A mezőgazdaság közigazgatási szervezésének segédlete. Bp. 1944. M.K.I. 41.sz.
- Kiss István: A közigazgatási edattárak. Bp. 1944. M.K.I. 42.sz.
- A Magyar Közigazgatástudományi Intézet könyvtárának jegyzéke, II.rész. Bp. 1944. 43.sz.
- Országrendezés a Német Birodalomban. Irta Lovász János. Bp. 1944. M.K.I. 44.sz.
- Galanbos Pál: A magyar idegenforgalomra vonatkozó hatályos jogszabályok gyűjteménye. Bp. 1944.

VII. A munkák hol találhatók?

Sor- sz.	Rövid cím	Tan-Egye-	KS Orsz.	O. Peda-	Szabó		
		szék temi	H gyül.	SZ.gógiai	Ervin	K ö n y v t á r	
1	Társ. kérdések	-	-	-	X	-	-
2	Bolsev. közigazgatása	-	X	-	X	-	-
3	Állami költségvetés	-	-	-	X	-	-
4	Tanszemélyzet illetményei	-	-	-	X	-	-
5	Hítfelekezeti tanítók	-	-	-	X	-	-
6	Új indemnitási törv.jav.	-	-	-	X	-	-
7	VK ügyi közp. ig. tört.	-	X	X	X	X	-
8	Művelődési politika	X	X	X	X	X	X
9	Közig. reform	-	X	X	X	-	X
10	Államtudományi okt.reform	X	X	X	X	-	X
11	Felesleges tisztv.	-	-	-	X	X	-
12	Elemi iskolai tanítók	-	-	-	X	X	-
13	Mennyi a fizetésünk?	-	-	-	X	X	-
14	Köztisztv.új átmenetisége	-	-	-	X	X	-
15	Charakt.d.bolsch.Verwalt.	X	X	-	X	-	X
16	M.állam kvetési joga	X	X	X	X	-	X
17	Magy.szellemi élet válsága	-	X	X	X	-	X
18	Közművelődési tétel	-	X	X	X	-	-
19	Tud.Társ.és Int.Orsz.Szöv.	-	X	X	X	-	-
20	Kormányzás és közigazgatás	X	X	X	X	-	X
21	Ludendorff és Ratheneu	X	X	X	X	-	X
22	Alanyi adók	-	X	X	X	-	X
23	Alt. kereseti adó jellege	-	X	X	X	-	X
24	Felsőokt.és tud.élet	-	X	X	X	-	X
25	Ungarische Budgetrecht	X	-	-	X	-	-
26	L'organisation de la vie	X	X	X	-	X	-
27	Magy.tud.nemzetközi helyz.	X	X	-	X	-	X
28	Törv.jav.természettud.	X	X	X	X	-	X
29	Törv.jav.külföldi intézetek	X	X	X	X	-	X
30	Magy.tud.pol.alapvetése	X	X	X	X	-	X
31	Tud.Társ.és Int.Orsz.Szöv.	X	X	X	X	-	X
32	Tud.életünk virágzása	-	X	X	-	X	-
33	Előterj.egyetemi gazd.ig.	X	X	-	-	-	-
34	R.Gragger	X	X	X	X	-	X
35	Aprau de l'organisation	-	-	-	-	X	-
36	Előterj. egyetemi gazd.ig.	X	X	-	-	-	-
37	Vezető szakemberek képzése	X	X	-	X	X	-
38	Eml.egyetemi ifj.szoc.gond.	X	X	-	X	X	-
39	Tud.pol.legköz.feladatai	X	-	X	-	X	-
40	Külföldi magy.intézetek	-	X	X	X	-	X

Sor- szám	Rövid cím	Tan- Egye- KS Orsz. O. Peda- Szabó szék temi H gyűl. Sz. góg- Ervin K ö n y v t á r						
41	Magy.közig.racionalizálása	x	x	x	x	x	-	x
42	Magy.közig.rac./beszéd/	-	x	x	-	x	-	-
43	M.tud.nagyüzem megszervezése	x	x	x	x	x	-	x
44	Közig.gazd.és eredm.biztosítás	x	x	x	x	x	-	x
45	Kormány és egyetemek	x	x	-	-	x	-	-
46	Nemzeti és nemzetközi tud.pol.	x	x	x	x	x	-	x
47	Ung.Wissenschaftspolitik	x	-	-	-	-	-	-
48	Die Rationalisierung	-	x	x	-	x	-	-
49	Közig.rac.programja	x	-	x	x	x	-	x
50	M.közigazgatás tükre	x	x	x	x	x	-	x
51	Különvélemény, jogi okt.	x	x	-	x	x	-	-
52	Közig.tisztv.gyak.szakképzése	x	x	x	x	x	-	x
53	Francia közig.rac.	x	x	x	x	x	-	x
54	Entstehung e.internat.Wiss.	x	x	x	x	x	-	-
55	Ung.Kulturstätten	-	x	x	x	x	-	x
56	Vorber.zur Rationalisierung	-	x	x	x	x	-	-
57	Rat.of Hung.Public Adm.	x	x	x	x	x	-	-
58	Rat.de l'adm.publique Hongr.	x	x	x	x	x	-	x
59	Kodifikációs törekvések	x	x	x	x	x	-	-
60	Közüzemi kérdés rendezése	x	x	x	x	x	-	x
61	Uj célok és uj utak	x	x	x	x	x	-	x
62	Amerikai városigazgatás	x	-	-	x	x	-	x
63	Északam.Egy.All.elnöke	x	x	x	x	x	-	x
64	Scient.manag.in publ.adm.	x	x	x	x	x	-	-
65	Internat.org.of adm.research	x	x	-	-	-	-	-
66	L.org.scient.du travail	x	x	x	x	-	-	-
67	Amerikai államélet	x	x	x	x	x	-	x
68	Északamerikai egyetemek	x	-	-	x	-	-	-
69	Magy.Közigazgatástud.Intézet	x	x	x	x	x	-	-
70	Hung.Inst.of Public Adm.	x	x	x	x	x	-	-
71	Inst.Hongr.d.Scienc.Adm.	x	x	x	x	x	-	-
72	Allamtud. uj problémái	x	x	x	x	x	-	x
73	Grund.d.ung.Verwaltungsrechts	x	-	-	-	x	-	-
74	Hauptprobl.d.ung.Verw.rac.	-	-	x	-	-	-	-
75	Miniszterelnök szerepe	x	x	x	-	x	-	-
76	Közig.gazdaságossága és eredm.	x	x	x	-	x	-	x
77	Pápai hatalom szervezete	x	x	x	x	x	-	x
78	Városok mint a közig.uttörői	x	-	x	x	x	-	x
79	Földmérés jövője és a közig.	x	x	x	-	x	-	-
80	Nemz.szoc.közszégi közig.	x	x	x	x	x	-	x
81	Mit várhatunk az ujesztendőben	x	x	x	x	x	-	-
82	Ung.Kommunalpolitik	x	x	-	x	-	-	-
83	L.org.d.autorítás	-	x	-	-	-	-	-
84	Org.d.l.enseignement sup.	-	-	-	-	x	-	-
85	Universities and other Inst.	x	x	-	-	-	-	-
86	Közig.legfőbb vezetése	x	x	x	x	x	-	-
87	A közig.és a közönség	x	x	x	x	x	-	x
88	Közig.és közönség.Városi tisztv.	x	-	-	x	x	-	x
89	Orsz.felsőoktatási kongr.	x	-	-	x	x	-	x
90	Dékáni tanévnyitó beszéd	x	-	-	-	-	-	-
90a	Tudomány nemzetközisége	-	-	-	x	x	-	-

Sor- szám	Rövid cím	Tan-	Egye-	KS	Orsz.	O. Peda-	Szabó
		szék	temi H	gyűl.	Sz.góg.	Ervin	
		K	ö	n	y	v	t
		á	r				
91	Két uttörő városi monogr.	x	-	x	x	x	- x
92	Hongarije	x	-	-	-	-	-
93	D.übertagende Stellung	-	x	-	x	x	-
94	Die Starke Exekutive	x	x	x	x	x	-
95	Verwaltungsgeneralstab	x	-	-	-	-	-
96	Verwaltungsgen.stab ZfürO	x	-	-	-	-	x
97	Huber;Verfassung	x	-	-	-	-	-
98	Le role administratif	x	x	x	x	-	-
99	Organizacija wladz	x	-	-	-	-	-
100	Programmunk	x	x	x	x	x	- x
101	Kabineti kormányzás	x	x	x	x	x	- x
102	Magy.Közig.tud.Intézet	x	x	x	x	x	- x
103	Nagy-Budapest	x	x	x	x	x	- x
104	Közigazgatási vezérkar	x	x	x	x	x	- x
105	Roosevelt javaslata	x	x	x	x	x	- x
106	Organizáció szerepe	x	x	x	x	x	- x
107	Közigazgatási vezérkar	x	x	x	x	x	-
108	Magyar várospolitikai alapv.	x	x	x	-	x	- x
109	Városrendezés sikerének felt.	x	-	x	x	x	- x
110	Mi lesz Tatatóvárosból?	x	x	x	x	x	-
111	Gondolatok a beruházási	-	-	-	-	x	-
112	Die Universität	x	-	-	-	-	-
113	The Industrial State	x	x	-	x	x	- x
114	Bulletin N° 1.	x	x	-	-	-	-
115	Közig. és az emberek	x	x	x	x	x	- x
116	Közig. - szoc. közig.	x	x	x	x	x	- x
117	Allaméletünk válsága	x	x	-	x	x	- x
118	Táj- és Népkutató Központ	x	x	x	x	x	- x
119	Közszolg.minősítési rendsz.	x	x	x	x	x	- x
120	1939 évi berlini Kongr.	x	x	x	x	x	- x
121	Hitler a vezetőkről	x	x	x	x	x	- x
122	Az új spanyol alkotmány	x	x	x	x	x	- x
123	Concha és közigazg.rac.	x	x	x	x	x	- x
124	Gestapo és GPU	x	x	x	x	x	- x
125	Allam gazdasági vezérkara	x	x	x	x	x	- x
126	Honv.törvény és vezérkar	x	x	x	x	x	- x
127	Ujoncok megajánlása	x	x	x	x	x	- x
128	Közig.ügyintézés rac.	x	x	x	x	x	- x
129	Hites könyvvizsg. és közig.	-	x	-	-	x	-
130	L'Institut Hongrois	x	x	x	x	-	-
131	Mikor ujul meg igazán	x	-	-	x	x	- x
132	Várospolitikai	x	-	x	-	x	- x
133	Első közig.mintajárás	x	x	x	x	x	- x
134	Kritikai művek	x	x	x	x	x	- x
135	Hány közvetlen alárendeltje	x	x	x	x	x	- x
136	Tatai népfőiskola	x	x	x	x	x	- x
137	Francie Közig.Akadémia	x	x	x	x	x	- x
138	Propaganda a jövő háboruban	x	x	x	x	x	- x
139	Javaslat közig.stat.-ról	x	x	x	x	x	- x
140	Egy kiváló szervező	x	x	x	x	x	- x

Sor- szám	Rövid cím	Tan-	Egye-	KS	Orsz.	O. Peda-	Szabó
		szék	temi	H	gyül.	Sz.góg.	Ervin
		K ö n y v t á r					
141	Közig.tud.nemzetközi ir.	x	-	x	-	x	- x
142	Olvasóinkhoz!	x	x	x	x	x	- x
143	Nemzetiségi kérdés újabb	x	x	x	x	x	- x
144	Huber:Verfassungsrecht	x	x	x	x	x	- x
145	Bp.városháza félforgalma	x	x	x	x	x	- x
146	M.Z.német tanulmányutja	x	x	x	x	x	- x
147	Wünscher Fr.:Szervezett	x	x	x	x	x	- x
148	Tudomány és közigazgatás	x	x	x	x	x	- x
149	Német országrendezés	x	x	x	x	x	- x
150	Staat als Verwaltungseinheit	x	x	x	x	-	-
151	Verwaltung und Mensch	x	-	-	-	-	-
152	Magyar közigazgatás	x	x	x	x	x	- x
153	Szervezetellenesség	x	x	x	x	x	- x
154	Földművelési politika	x	x	x	x	x	- x
155	Az integráció	x	x	x	x	x	- x
156	Mai közig.lényege	x	x	x	x	x	- x
157	Nagyter közigazgatása	x	x	x	x	x	- x
158	Nemzetközi Közig.tud.Ak.	x	x	x	x	x	- x
159	Jövő közig.fejl.iránya	x	x	x	x	x	- x
160	Lassu lépések	x	x	x	x	x	- x
161	Komáromvm.Szöv. Mintajárás	x	x	x	x	x	- x
162	Allampolgárság szabályozás	x	x	x	x	x	- x
163	Taylor és Fayol	x	x	x	x	x	- x
164	A vizsgáztatásról	x	x	x	x	x	- x
165	Reformtörekvések	x	x	x	x	x	- x
166	Beveridge-terv	x	x	x	x	x	- x
167	Két megy.milliárdos terv	x	x	x	x	x	- x
168	Miniszterelnöki hatáskör	x	x	x	x	x	- x
169	Nagy-Budapest megvalósul.	x	x	x	x	x	- x
170	A hadsereg agya	x	x	x	x	x	- x
171	Luther Gulick	x	x	x	x	x	- x
172	Válasz a M.K.birálóinak	x	x	-	x	x	- x
173	Községi jegyző és közig.	x	-	-	-	-	-
174	Miniszterelnök	x	x	x	x	x	- x
175	Tatai népfőiskola	x	x	x	x	x	- x
176	Hivatásos közszolgálat	x	x	x	x	x	-
177	Emlékirat	x	-	-	-	-	-

Könyvtár
Könyvtár